

MergedFile

Bunea

Naghib Mahfuz

Akhenaton, cel ce
sălășluiește în adevăr

Traducere din arabă (Egipt) de
MIHAI PĂTRU
EDITURA HUMANITAS
2006

NAGUIB MAHFOUZ
AL-'A 'ISH FI-L-HAQIQA
Copyright © 1985

First published în Arabic în 1985 as al-'A'ish fi-l-haqiqa
This translation is published by arrangement with The
American
University în Cairo Press

© HUMANITAS, 2006 pentru prezenta versiune
românească

Laureatul Nobel Naghib Mahfuz s-a născut în 1911 la Cairo, într-o familie musulmană. În ciuda voinței tatălui său, care l-a îndrumat spre medicină Mahfuz alege să studieze filosofia. Însă în 1936 decide să se dedice literaturii și și abandonează studiile. Șase ani mai târziu se angajează la Ministerul Afacerilor Islamice și publică primul roman, *Jocul destinului*. Până la Revoluția Egipteană din iulie 1952 îi apar încă zece romane, în perioada 1956-57 publică *Trilogia*, care-i aduce notorietatea și-l consacră drept cel mai important scriitor al literaturii egiptene contemporane. În 1959 îi apare romanul *Băieții din cartierul nostru* (care a stat la baza filmului mexican *El callejón de los milagros*, cu Salma Hayek în rolul principal), roman considerat blastemator și interzis în Egipt. De altfel, toate scrierile sale de după 1950 – printre care se numără și *Akhenaton, cel ce sălășluiește în adevăr* (1985) – au accente satirice, adesea alegoriile și simbolurile ascunzând judecăți politice. Din această cauză autorul și-a atras furia extremiștilor islamici și a fost victima unui atac armat în 1994. Activitatea literară de peste șaptezeci de ani a lui Naghib Mahfuz însumează treizeci și patru de romane, mai bine de trei sute cincizeci de nuvele, precum și peste treizeci de scenarii de film. Se stinge din viață la 31 august 2006 și este înmormântat cu onoruri naționale la moscheea Al Rashdan.

1. Începutul poveștii

A fost de ajuns o simplă privire care s-a transformat în dorință în vreme ce barca își croia drum contra curentului liniștit, dar puternic, așa cum se întâmplă la sfârșitul sezonului de inundații.

Călătoria mea a început din orașul nostru, Sais, înaintând spre sud, către Panopolis, pentru a-mi vizita sora care se stabilise acolo după căsătorie.

Spre seară, am trecut pe lângă un oraș ciudat din ale cărui clădiri se ivea un trecut glorios și a cărui ruină avansa lacom. Un oraș mărginit de Nil, în partea de vest, și de munți falnici, în partea de est, fără copaci, cu drumuri pustii, cu ușile și ferestrele închise precum niște pleoape căzute. Fără viață. Mort. Un oraș asupra căruia s-a așternut liniștea, în care domnește tristețea și în ungherele căruia se ivesc semnele morții.

Priveliștea m-a întristat și am fugit la bătrânul meu tată care se odihnea pe o bancă pe punte.

— Tată, ce s-a întâmplat cu acest oraș?

— Meriamun, acesta este orașul Ereticului. Orașul necredincios și blestemat, mi-a spus calm.

Din ce în ce mai curios și năpădit de amintiri, m-am uitat din nou către oraș și am întrebat:

— Nu mai locuiește nimeni aici?

— Soția Ereticului încă trăiește în palatul ei sau, mai bine spus, închisoarea ei. Fără îndoială, mai sunt și câteva gărzi.

— Nefertiti, am murmurat amintindu-mi. Cum a făcut față singurătății și amintirilor?!

De îndată, crâmpoie din copilăria petrecută în palatul tatălui meu din Sais mi-au revenit în minte: discuția aprinsă a înțelepților despre furtuna care a pustiit Egiptul și întregul imperiu și pe care au numit-o Războiul Zeilor. Mi-am

amintit povestea faraonului copil care a distrus tradițiile, a înfruntat preoții și destinul și a lăsat trecutul în voia uitării. Mi-am amintit ce se spunea despre noua religie, orbecăiala oamenilor între vechea lege și credința pentru noul faraon, sfada privind adevărurile ascunse, înfrângerile crunte și biruința urmată de tristețe. Acesta este orașul minunilor, căzut pradă morții. Stăpâna lui este acum o prizonieră care își trăiește agonia în singurătate.

Inima mea tânără bate cu putere tânjind să afle întreaga poveste.

— Tată, de acum înainte nu mă vei mai învinui de slăbiciune. O dorință arzătoare, precum vântul din nord, a pus stăpânire pe mine. Vreau să aflu adevărul și să-l dezvălui oamenilor așa cum ai făcut tu în tinerețe.

Tata s-a uitat la mine cu ochii obosiți și m-a întrebat:

— Meriamun, ce vrei să faci?

— Vreau să cunosc totul despre acest oraș, despre conducătorul lui și despre nenorocirea care a distrus țara și a pustiit imperiul.

— Dar ai auzit totul la templu, mi-a spus cu seriozitate.

— Înțeleptul Qaqimna a spus „nu judeca până nu ai ascultat ambele părți”! am zis cu înșuflețire.

— Adevărul e limpede, în această împrejurare. De altminteri, o parte dintre personajele principale precum și Ereticul au murit...

— Tată, mulți dintre cei care au viețuit atunci încă trăiesc, am spus cu și mai multă înșuflețire.

Toți îți sunt rude și prieteni. Orice cuvânt din partea ta este merit să-mi deschidă lacătele ușilor și să-mi dezvăluie secretele. Astfel pot vedea toate fațetele adevărului înainte ca timpul să-l distrugă, așa cum a făcut cu orașul.

Am stăruit până când mi-a împlinit dorința. Poate și el a încuviințat-o în sinea lui, având o pasiune pentru aflarea și adâncirea adevărului. Astfel palatul nostru a devenit un loc

de întâlnire atât pentru preoți, cât și pentru laici. Tata era cunoscut de prietenii lui drept „cel care deține pământul mănos și înțelepciunea rară”. Palatul nostru era vestit pentru adunările la care se spuneau povești, se recitau poezii și pentru mesele încărcate de rațe delicioase și vin parfumat.

Mi-a scris scrisorile pentru înțelepți care au trăit acele împrejurări, cei care au luat parte la ele în persoană sau mijlocit.

Nu i-am uitat nici pe cei care au gustat întâi din dulceața acelor vremuri, iar apoi le-au înfruntat amărăciunea, sau pe cei care au gustat din această amărăciune, bucurându-se de dulceața lor la sfârșit.

— Meriamun, ți-ai ales singur calea! Zeii fie cu tine! Strămoșii tăi au luptat, au făcut politică sau comerț, în timp ce tu vrei să afli adevărul. Fiecare are destinul său. Însă ai grijă să nu-l

provoci pe Cel Puternic sau să te bucuri de nenorocirea celui căzut în uitare. Fii ca istoria care este atentă la tot ce se spune și nu ține partea nimănui, pentru ca apoi să scoată la iveală adevărul pentru cei care îl caută cu luare-aminte.

M-am bucurat foarte mult că am scăpat de toropeala în care mă aflam și am luat calea istoriei fără început și fără sfârșit și care primește în curgerea ei pe oricine iubește adevărul cel veșnic.

2. Preotul lui Amun

Teba a redevenit înfloritoare după ce a gustat din amărăciunea exilului din vremea Ereticului. A redevenit capitală, condusă de faraonul copil Tutankhamon. Oamenii pașnici și războinicii s-au întors, iar preoții s-au stabilit în templele lor. Palate au fost construite, grădinile au înflorit și Templul lui Amun, cu coloanele sale uriașe și grădinile pline de flori, și-a recâștigat fala. Piețele erau pline de cumpărători, vânzători și mărfuri. Totul răspândea glorie și statornicie și bunăstare neîntreruptă.

Vizitam pentru prima dată Teba. M-a uimit prin construcții și mulțimea de oameni, eram copleșit de zgomotele orașului, de agitația mulțimii de care. Sais, orașul de unde veneam eu, îmi părea un sat amărât, fără viață, în comparație cu Teba.

Am ajuns la Templul lui Amun la ora stabilită. Conduc de un servitor, am traversat sala coloanelor, apoi un coridor dintr-o latură ce m-a dus într-o sală în care mă aștepta Marele Preot. În mijlocul ei, pe un jilț din abanos cu mânere de aur, trona un bătrân ras în cap, îmbrăcat într-o cămașă lungă și largă, cu o pelerină albă înfășurată în jurul umerilor.

Mi-am dat seama că, în ciuda vârstei, era în putere. După ce a dat glas cinstirii pentru tatăl meu și mi-a lăudat planurile, a spus: – Vremurile de restriște ne-au făcut să-i prețuim pe oamenii de bună-credință așa cum este tatăl tău. Am distrus zidurile cu minciunile la care au fost martori, însă adevărul trebuie cunoscut. Astăzi, Amun a urcat pe tron și stă în barca sfântă din sanctuar. Acum, stăpânul zeilor păzește Egiptul și înfruntă dușmanii. Preoții săi și-au redobândit puterea. El e zeul care ne-a eliberat valea din mâinile lui Ahmose și ne-a ajutat să ne lărgim

granițele în cele patru zări, alungându-l pe Tuthmes al III-lea.

Amun aduce victoria și îi umilește pe cei care l-au trădat.

Am îngenuncheat cu respect până când mi-a făcut semn și m-am așezat pe un scaun de lângă el. l-am ascultat cu luare-aminte fiecare cuvânt.

— Meriamun, aceasta este o poveste tristă care la început a fost ca o șoaptă nevinovată.

Totul a pornit de la Marea Regină Tiye, mama Ereticului Akhenaton și soția marelui faraon Amenhotep al III-lea. Aceasta se trăgea dintr-un neam nubian care nu făcea parte din nobilime. Era o femeie ageră la minte și puternică de parcă ar fi avut patru ochi cu care vedea deodată în toate cele patru zări. Voia să ne vadă mulțumiți și se arăta prietenoasă cu noi. Nu voi uita ce mi-a spus la sărbătoarea Nilului: „Voi, preoții lui Amun, sunteți binecuvântarea Egiptului!”

Obişnuia să se uite țintă, cu ochii ei mari, la bărbații puternici până când aceștia își plecau capetele, rușinați. Nu am ascultat cu luare-aminte spusele ei, cunoscând dragostea pe care faraonii din acest neam glorios o au pentru preoții lui Amun, până când am înțeles că regina dorea lărgirea studiilor religioase pentru a înțelege și lumile altor zei, în special a zeului Aten.

Pe de o parte, părea dorința de a cunoaște cât mai multe despre alte religii pe care le respectam și le consideram sacre cu toții, și nu ne-am arătat potrivnici, însă nu ne-a plăcut ca alte zeități să se bucure de binefaceri în Teba, casa lui Amun. Tiye ne-a încredințat că Amun va fi și de aici înainte stăpânul zeilor, așa cum preoții lui vor conduce mereu toți preoții din Egipt, însă cuvintele ei nu ne-au liniștit. Preotul cântăreț, Toto, mi-a spus:

— În spatele acestei hotărâri eu deslușesc o politică nouă care nu are nicio legătură cu religia în sine.

I-am cerut să fie mai clar.

— Marea Regină caută prietenia preoților din provincii pentru a cumpăni balanța dintre ei și noi, îngrădind puterea preoților lui Amun și întărind puterea coroanei.

— Noi suntem slujitorii lui Amun și ai poporului, i-am spus.

Suntem învățătorii și doctorii, călăuzele în lumea pământească și în lumea cealaltă. Marea Regină este înțeleaptă și, fără îndoială, ne va recunoaște meritele.

— Este un război pentru putere! a strigat Toto cu furie. Regina este ambițioasă și cred că e mai puternică decât însuși regele.

— Suntem fiii celui mai mare Zeu și ne bizuim pe o moștenire care a înfruntat trecerea timpului, am spus în ciuda îngrijorărilor pe care le aveam.

Poate ar fi bine acum să-ți vorbesc despre regele Amenhotep al III-lea. Bunicul lui, Tuthmes al III-lea, i-a ridicat un imperiu fără egal prin mărime și numărul locuitorilor. Amenhotep al III-lea a fost un rege puternic, care a sărit în ajutorul regatului său la cel mai mic pericol, ieșind victorios în multe lupte, astfel încât imperiul i-a arătat supunere deplină. Pacea și bogăția au domnit cât s-a aflat la putere, culegând roadele lăsate de strămoșii săi.

Bogății, minerale, țesături, totul se găsea din belșug. A construit palate, temple și a înălțat statui. S-a bucurat pe deplin de bucate, băutură și farmecele femeilor. Tiye, o femeie ageră la minte, a cunoscut părțile bune ale soțului ei, dar și slăbiciunile de pe urma cărora a avut numai de câștigat. L-a încurajat în vremuri de război și i-a trecut cu vederea pasiunea pentru femei, sacrificându-se pentru a lua parte alături de el la conducerea imperiului, și și-a urmat ambițiile fără opreliști. Nu-i vorbă, a cunoscut în amănunt fiecare problemă a Egiptului și nu pun la îndoială statornicia sa, puterea de a prevedea sau dorința să de a

aduce glorie țării sale, însă lăcomia de putere a pus stăpânire pe ea și a făcut-o să tragă folos cu iscusință și agerime de pe urma religiei pentru a lua puterea, dându-i la o parte pe preoți. Mai târziu, am înțeles că avea alte planuri. Odată, a vizitat templul pentru a aduce ofrande zeilor. După terminarea ritualurilor, m-a invitat hotărâtă în sala de odihnă și, când ne-am așezat, m-a întrebat: – Ce te întristează?

Cât m-am gândit la un răspuns potrivit, a continuat grăbită:

— Am puterea de a citi secretele sufletului așa cum o fac și preoții. Tu crezi că iau din puterea preoților zeului Amun pentru a o da celorlalți, nu-i așa?

— Preoții zeului Amun sunt slujitorii neamului Domniei Voastre, am spus zâmbind.

— Mare Preot, a zis cu privirea fierbinte, să-ți spun ce cred. Amun este stăpânul zeilor în Egipt, iar în imperiu este considerat atotputernic. Însă Aten este Zeul Soare care răsare în orice loc și căruia orice făptură i se închină.

Mă întrebam dacă spune adevărul sau este un nou șiretlic sub care își ascunde adevărata dorință de a ne reduce la tăcere.

Spusele ei nu m-au convins.

— Înălțimea Voastră, sălbaticii trebuie conduși folosind forța, și nu prin prietenie.

— Și prin prietenie, a zâmbit. Ceea ce este potrivit pentru bestii nu este mereu potrivit pentru animalele domesticate...

Am crezut că este vorba de ușurătatea cu care femeile văd lucrurile, ușurătate care ar fi putut avea urmări cumplite. Și evenimentele dureroase care s-au întâmplat mai apoi au dovedit acest lucru.

Marele Preot a tăcut gânditor, apoi a continuat:

— Încă de la începutul căsătoriei, Tiye a avut parte de multe necazuri. O bucată lungă de timp nu a avut copii și s-

a temut să nu fie stearpă. Originea sa simplă i-a sporit teama, însă mulțumită Zeului Amun, preoților, rugăciunilor și farmecelor puternice, regina a rămas grea, dar a născut o fetiță! Ori de câte ori ne întâlneam în palat sau la templu mă privea îngrijorată și bănuitoare, ca și cum eu eram vinovat pentru ghinionul ei. Nici prin cap nu ne-ar fi trecut să tulburăm liniștea tronului, dar slăbiciunea ei o făcea așa neîncrezătoare.

A tăcut iar ca și cum nu ar fi vrut să mai continue, apoi a spus:

— Pe urmă, într-un chip de neînțeles, a născut doi băieți.

A șovăit o clipă, făcându-mă și mai curios:

— Cel mai mare și mai bun dintre băieți a murit, a urmat Marele Preot. Celălalt însă a trăit să-și vadă puse-n fapt ideile deșănțate, distrugând Egiptul. Noi știm cum să scoatem la lumină adevărul chiar dacă se ascunde de cei mai mulți. Cunoaștem vrăji puternice și vedem tot ce se întâmplă. Nimeni nu știa însă cine îi este tată. Akhenaton era asemenea muierilor și hidos. Luând pilda tatălui său, s-a căsătorit cu o fată obișnuită, ce-i semăna bine mamei lui. Ca și aceasta, Nefertiti era din popor și era stăpânită de o ambiție nebună și depravare. Era o femeie frumoasă, încăpățânată și ațâțătoare, care-i sprijinea politica distrugătoare. A avut șase fete cu alți bărbați. În ciuda dragostei pe care i-o purta soției, în fapt, Ereticul nu și-a iubit decât mama care i-a dat viață și cuget. Fiind foarte legat de ea, Akhenaton a simțit singurătatea și durerea mamei lui, ajungând să-și urască tatăl. După moartea acestuia, s-a răzbunat ștergându-i numele de pe toate monumentele, chipurile din pricina legăturii care exista între numele lui Amenhotep al III-lea și numele lui Amun.

Adevărul este că, nefiind în stare să-l ucidă, s-a răzbunat după ce a murit.

Tiye îl învățase despre religia lui Aten, pentru a o folosi ca unealtă politică. Însă, Akhenaton credea cu adevărat în Aten.

Politica nu se potrivea firii lui femeiești, iar ceea ce i s-a întâmplat nici măcar mama lui nu a presimțit: a devenit un eretic. Din păcate, nici până acum nu am putut să-i uit chipul ce făcea scârbă. Nu era nici bărbat, nici femeie. Fiind plăpând, a ajuns să-i urască pe cei mai puternici: bărbați, preoți și zei. Născocise chiar un zeu aidoma lui ca slăbiciune și feminitate și pe care și-l închipuia și tată, și mamă, menindu-i o singură sarcină: iubirea!

Îi plăcea să danseze, să cânte și să bea. S-a afundat în mlaștina prostiei, uitându-și datoria de rege, în timp ce oamenii noștri devotați imperiului și aliații lor credincioși cădeau, unul câte unul, secerați de loviturile dușmanilor. Cereau ajutor, dar nimeni nu îi băga în seamă. Până când imperiul a dispărut, Egiptul a fost distrus, templele pustiite, iar oamenii înfometați. Acesta era Ereticul care și-a luat numele de Akhenaton.

Împovărat de amintiri, Marele Preot a tăcut. Și-a împreunat degetele și a continuat:

— Câțiva dintre oamenii mei de la palat, loiali lui Amun și patriei, mi-au vorbit despre copilăria lui. Așa am aflat că moștenitorul tronului era credincios lui Aten și își uita îndatoririle față de Amun și că, deși era abia un copil, se ducea pe malul Nilului unde aștepta singur răsăritul soarelui, cântând. Am înțeles că era un băiat neobișnuit, fapt care prevestea necazuri. M-am grăbit la palat și mi-am mărturisit temerile regelui și reginei.

— Fiul meu e încă un copil, a spus zâmbind Amenhotep al III-lea.

— Însă un copil crește și păstrează în el gândurile copilăriei, i-am spus.

— Este un copil nevinovat care caută înțelepciunea peste tot, a adăugat Tiye.

— Mai are puțin și-și începe pregătirea militară, a spus faraonul.

Își va descoperi și adevărata chemare.

— Nu mai avem nevoie de noi teritorii, însă avem nevoie de înțelepciune ca să le păstrăm pe cele vechi, a spus Tiye.

Atunci am adăugat răspicat:

— Nu există altă cale să ne păstrăm teritoriile decât dacă ne încredem în Amun și în putere.

— Nu am mai văzut un înțelept care să ia în derâdere înțelepciunea așa cum faci tu, Mare Preot al lui Amun, a spus înțeleaptă femeie.

— Nu iau în derâdere înțelepciunea. O socotesc însă o prostie, dacă nu e întemeiată pe putere, am stăruit.

— În acest palat, a spus Amenhotep, nimeni nu se îndoiește că Amun este Zeul Zeilor.

— Prințul a încetat să mai meargă la templu.

— Răbdare! a spus regele. În curând, își va lua asupra sa toate îndatoririle de prinț moștenitor.

Nu m-am întors de la întâlnire mai liniștit, dimpotrivă, temerile noastre, ale preoților, erau mai puternice. Noi vești despre ce a vorbit prințul cu părinții săi ne-au ajuns la urechi. Am înțeles că această persoană firavă, care dă dovadă de o încăpățănare bolnavă, avea să ne aducă mari nenorociri.

Într-o zi, unul dintre oamenii mei a cerut să mă vadă:

— Nici chiar soarele nu mai este cinstit ca zeu. Lumea vorbește acolo despre un zeu nou despre care nu s-a știu înainte și care i s-a arătat prințului, cerându-i să-l slujească pentru că este Zeul Unic, fără asemuire între toți ceilalți zei mincinoși.

Vestea m-a mirat. Moartea celui mai mare dintre frați a fost cu siguranță mai blândă decât nebunia care l-a lovit pe prinț. În fața ochilor a prins chip cea mai mare nenorocire.

— Ești sigur de ce spui?

— Spun și eu mai departe ce vorbește toată lumea.

— Și cum i s-a înfățișat acest așa-zis zeu?

— l-a auzit vocea...

— Fără soare? Fără stele sau idoli?

— Nimic.

— Și cum poți sluji ceva ce nu ai văzut?

— El crede că zeul său este singura putere în stare să zămislească viață.

— Și-a pierdut mințile.

Preotul cântăreț Toto a spus:

— A înnebunit, nu mai poate urca pe tron.

— Liniște, Toto, l-am rugat. Necredința lui nu schimbă cu nimic faptul că zeli sunt venerați de milioane de oameni.

— Dar poate un Eretic să ajungă pe tron? m-a întrebant nervos.

— Să așteptăm până iese la iveală adevărul, am spus cu tristețe.

Apoi vom vorbi despre asta cu regele. Va fi pentru prima oară în lunga noastră istorie.

Prințul s-a căsătorit cu Nefertiti, fata cea mai mare a înțeleptului Ay. Ca și regina Tiye, Nefertiti era o fată din popor. Am nădărduit că această căsătorie îl va înțelepți pe prinț. La un moment dat, Ay m-a poftit să ne întâlnim. Din cele spuse mi-am dat seama că este cu băgare de seamă și că se află într-o situație delicată, așa că nu am amintit nimic despre prinț. Am căzut la învoială să-mi înlesnească o întâlnire în taină cu fata lui.

Am privit-o cu luare-aminte. Dincolo de frumusețea cu care era înzestrată, am descoperit o putere care mi-a amintit

de regina Tiye și m-am rugat ca această putere să fie cu noi, și nu împotriva noastră.

— Fii binecuvântată, fata mea, i-am spus.

Mi-a mulțumit cu cuvinte frumoase.

— Este sarcina mea să-ți amintesc de datoria ce-o ai ca regină și să-ți spun că tronul se întemeiază pe trei puteri: Amun, stăpânul zeilor, faraonul și regina sa.

— Ai dreptate. Sunt norocoasă că am parte de înțelepciunea ta.

— O regină înțeleaptă veghează alături de rege la liniștea țării și a imperiului.

— O, sfinte preot, mi-e inima plină de dragoste și credință, a spus cu hotărâre-n glas.

— Egiptul are tradiții ce nu vor dispărea, iar femeia este păzitoarea lor.

— Această datorie sălășluiește în inima mea, a spus încrezătoare.

Nefertiti a rămas bănuitoare. Stătea nemișcată ca o statuie fără inscripții care să-i spună povestea. A vorbit, însă nu a dezvăluit nimic. Iar eu nu puteam să-mi fac cunoscută îngrijorarea mai mult decât o făceam. Nu reușeam să aflu nimic din ce spunea, chiar dacă, în fapt, vorbea mai mult decât mă așteptam. Grija fățișă îmi dovedea că știa mai multe decât spunea. Nu era de partea noastră. Cu puțin noroc, Nefertiti putea ajunge la tron. Nici Amun, nici zeii nu o preocupau. Prima ei grijă era să dobândească puterea. Împreună cu preoții am spus o rugăciune de jale în templu, apoi le-am povestit discuția cu Nefertiti.

— Curând ziua va lăsa loc nopții, a spus Toto.

După ce am rămas singuri, m-a întrebat:

— Nu poți să discuți cu generalul Mae?

— Nu putem să-i înfruntăm pe Amenhotep al III-lea și pe Marea Regină Tiye, i-am spus ghicind unde vrea să ajungă.

În acest timp, la palat, lucrurile se înrăutățeau din ce în ce mai tare între prințul nebun și părinții lui. Astfel, regele a dat un decret prin care prințul era obligat să facă o călătorie prin întreg imperiul. Nu mă îndoiam că regele dorea ca fiul său să-și cunoască supușii, să vadă cum merg lucrurile și să-și dea seama cât a greșit, îi eram recunoscător regelui, chiar dacă temeri adânci continuau să mă chinuie.

Cât a durat călătoria, la palat s-au întâmplat lucruri de mare însemnătate. Tiye a dat naștere la doi gemeni Smenkhare și Tutankhamon. După o vreme, sănătatea bătrânului rege s-a șubrezit și acesta a murit. Solii i-au dus vestea prințului pentru a se întoarce și a prelua puterea. Am stat la sfat împreună cu preoții despre viitorul țării și am ajuns la o înțelegere. M-am dus să o întâlnesc pe Regina Tiye, chiar dacă era în doliu și își îmbălsăma soțul. Am găsit-o tristă, dar puternică și îngrijorată din pricina a ceea ce se întâmplase. Eram hotărât să-i vorbesc.

— Maiestate, am venit să-i spun ce gândesc mamei acestui imperiu.

S-a uitat la mine cu atenție și privirea ei dădea a se înțelege că știa foarte bine ce aveam să spun.

— Maiestate, se știe că prințul moștenitor nu mai cinstește niciun zeu.

— Nu crede tot ce auzi, a răspuns.

— Maiestate, sunt gata să cred ce-mi veți spune.

— Mare Preot, fiul meu este un poet.

Am tăcut, nemulțumit de răspuns. Regina a adăugat cu hotărâre:

— O să-și îndeplinească datoria de faraon.

Mi-am făcut curaj și am spus:

— Maiestatea Sa cunoaște nenorocirile pe care necinstirea zeilor le abate asupra tronului!

— Nu te teme! Zeii vor fi cinstiți cum se cuvine! a răspuns înfuriată.

— La nevoie putem face ceva, am continuat cu mai mult curaj.

Unul dintre băieții cei mici poate urca pe tron. Maiestatea Voastră va conduce până ce vor avea vârsta necesară.

— Amenhotep al IV-lea va conduce pentru că el este prințul moștenitor, a strigat.

Spunând acestea, mama plină de dragoste a învins regina înțeleaptă. A nesocotit ocazia de a salva imperiul și a lăsat soarta să lovească necruțător.

Prințul moștenitor s-a întors la fel de moale ca o muiere și la fel de nebun, iar Regele a fost înmormântat după cuviință.

Numaidecât după aceea am cerut să mă înfățișez dinaintea noului rege.

Pentru prima dată îl vedeam de aproape și l-am privit cu luare-aminte. Era oacheș, înalt, slab, cu ochi visători. Femininitatea sa era evidentă. Avea trăsături urâte care te tulburau. O făptură înfiorătoare, nepotrivită să urce pe tron și care nu era în stare să țină piept nici unei gâze, cu atât mai puțin lui Amun – Zeul zeilor. Mi-am ascuns scârba chemând în minte cuvintele celor înțelepți și versurile poetilor în timp ce el mă cântărea atent din priviri fără ură și fără prietenie.

Vederea lui m-a tulburat atât de mult, că nu am mai fost în stare să spun nimic. M-a mirat când a început să vorbească:

— Din cauza ta am avut multe discuții supărătoare cu părinții mei.

M-am adunat:

— Pentru mine nimic nu este mai important decât Amun, tronul, Egiptul și imperiul.

— Fără îndoială ai să-mi spui ceva, a continuat calm.

— Am auzit niște vești îngrijorătoare, am răspuns pregătindu-mă de luptă. Însă nu le cred.

— Ce ai auzit este adevărat, a răspuns fără urmă de neliniște.

Am fost peste măsură de tulburat și nu am știut ce să mai spun. Însă el a continuat:

— Sunt singurul credincios într-o țară de păgâni.

— Nu-mi vine să cred una ca asta!

— Ba să crezi! Nu există decât un Zeu, iar acesta este Unic.

M-am supărat atât de tare, încât nu mi-a mai păsat ce se putea întâmpla dacă îi apăram pe Amun și pe restul zeilor.

— Amun nu îți va ierta hula!

— Doar Zeul Unic poate ierta, a zâmbit el liniștit.

— Acest zeu nu înseamnă nimic, i-am spus tremurând de mânie.

— Înseamnă totul. Este creatorul, puterea, dragostea, pacea și fericirea.

Mi-a aruncat o privire pătrunzătoare care nu se potrivea cu firea lui slabă.

— Îți poruncesc să crezi în el!

— Ferește-te de mânia lui Amun, i-am spus furios. El dă viața, dar poate să o și ridice. Poate să ajute sau să se ascundă când ai nevoie de el. Poate să te apere sau să te piardă. Teme-te pentru pâinea ta, pentru tronul tău și pentru imperiul tău.

— Sunt doar un copil în lăcașul Zeului Unic, a urmat el cu calm.

Sunt ca un mugur care se deschide în grădina lui. Mă aflu sub puterea lui. Sunt un servitor care-l slujește. Mi-a oferit dragostea lui și mi-a apărut în suflet, umplându-mi-l cu lumină și pace.

Nimic nu mai are însemnătate pentru mine în afară de asta.

— Un prinț moștenitor nu ajunge faraon dacă nu este încoronat în templul lui Amun, am spus mâniat.

— Dar se poate încorona în lumina soarelui, sub protecția Creatorului Unic.

Ne-am despărțit supărați. Îi aveam de partea mea pe Amun și pe credincioși, iar el moștenirea măreței sale familii, divinitatea sa recunoscută de supuși și nebunia lui care nu ținea seamă de nimic. M-am pregătit de războiul sfânt, fiind gata să mă sacrific pentru Amun și țara mea. M-am apucat de treabă imediat.

— Faraonul cel nou este eretic, le-am spus preoților. Trebuie să cunoașteți lucrul acesta și să le spuneți și oamenilor.

În ciuda însuflețirii mele, m-am gândit că este mai bine să folosesc furia lui Toto. I-am propus să se prefacă a împărtăși ideile Ereticului pentru a fi iscoada noastră lângă el.

În tot acest timp, regele nu a stat degeaba și s-a încoronat în lăcașul așa-zisului zeu și i-a construit un templu în Teba, orașul sfânt al lui Amun. A mers să-și facă cunoscută religia oamenilor pentru a-și alege ajutoarele. Nobilimea Egiptului și-a mărturisit credința pentru noul zeu, și asta din multe pricini, dar mai cu seamă pentru a-și îndeplini ambițiile. Dacă oamenii nu și-ar fi arătat pe față supunerea, destinul s-ar fi schimbat, însă ei au cedat ca niște femei ușoare.

De exemplu, înțeleptul Ay s-a văzut făcând parte din familia regelui și a fost orbit de fală.

La fel și Haremhab, un soldat curajos, care nu era de fapt un credincios adevărat. Pentru el schimbarea zeului nu avea nicio însemnătate. Cât despre alții, nu au fost decât niște fățarnici pentru care cele mai de seamă lucruri erau fala și banii. Dacă nu ar fi dat uitării viața plină de păcat la momentul potrivit, ar fi meritat să moară. Atunci și-au recâștigat viața, însă în ochii mei nu se bucură de niciun fel de prețuire.

Încordarea a crescut în Teba, iar oamenii s-au împărțit în slujitorii lui Amun și slujitorii nebunului, urmașul celei mai

mari familiei din măreața noastră istorie. Tiye, Regina Mamă, a început să se îngrijoreze văzând cum o ramură din trupul ei se preface într-o plantă otrăvitoare. Fiul ei aluneca tot mai jos și trăgea după sine familia. Regina Mamă a continuat să vină la Templul lui Amun și să aducă ofrande, încercând să mai îmblânzească valul puternic de revolte care amenința tronul.

— Câștigi datorită credinței și pierzi din pricina revoltelor, mi-a spus.

— Cum ne poți cere credință pentru un eretic! Dacă Maria Ta m-ar fi ascultat la început!

— Nu trebuie să ne pierdem nădejdea!

Devenise slabă în fața răsfățatului ei fiu. Tăria ei bine-cunoscută a cedat în fața necunoscutei nebunii a lui Akhenaton.

Trebuia să luptăm cu orice preț până la sfârșit. Din această pricină, nebunul nu mai suferea să stea în Teba. De sărbătoarea lui Amun, oamenii i-au strigat cuvinte dușmănoase. A ținut-o că Zeul lui i-a poruncit să plece departe și să construiască un oraș mare într-o cinstire a lui. Așa am aflat că a pornit însoțit de optzeci de mii de eretici pentru a-și clădi o închisoare blestemată.

Plecarea lui ne-a dat nouă prilejul să ne pregătim războiul sfânt, iar lui i-a dat răgazul să se bucure de necredință până când noua capitală s-a transformat într-un oraș al desfrâului, al beției și al orgiilor. Iubire și plăcere era sloganul pe care îl proclama zeul său, căruia nu-i dăduse niciun nume.

De fiecare dată când slăbiciunea firii sale îl otrăvea, nebunul începea să-și arate puterea cu asupra de măsură. A poruncit închiderea templelor, izgonirea preoților și luarea cu japca a idolilor și a bunurilor.

— Viața nu are nicio valoare dacă templele sunt închise. Aș vrea să mor, le-am spus preoților.

Ne-am refugiat în casele credincioșilor în ale căror piepturi băteau inimi de soldați. Ne-am continuat lupta cu nădejde și hotărâre. Fiecare zi care trecea ne apropia tot mai mult de întuneric. Ereticul și-a continuat călătoria prin imperiu, îndemnând poporul să-i îmbrățișeze erezia. În acea vreme de lacrimi, tulburarea poporului s-a întetit neștiind dacă să-și îndrepte credința spre zei sau spre regele lor fără vlagă și frumoasa lui soție căzută în păcat.

Erau zile negre, dureroase, pline de fățarnicie, căință și lacrimi, în care oamenii trăiau cu teama furiei divine.

Dar vorbele de dragoste și bucurie au început să se facă auzite.

Cei ce ar fi trebuit să slujească poporul își uitaseră datoria și-i asupreau pe bieții oameni în folosul lor. Răzmerițele au cuprins întreg imperiul. Dușmanii începuseră să ne amenințe hotarele.

Atunci când mai-marii din provincii au dat strigăt de ajutor, li s-au trimis poeme în loc de soldați, care au murit, blestemându-l

cu ultima suflare pe ereticul trădător. Valurile de bogății ce inundaseră Egiptul, venind de pe întreg cuprinsul lumii, au secăt, lăsând în urmă piețe goale, negustori săraci și o țară înfometată.

Le-am strigat oamenilor:

— Blestemul lui Amun s-a abătut asupra noastră. Trebuie să-l

nimicim pe eretic, ori, dacă nu, vom pieri cu toții în război.

Cu toate astea, am ales calea păcii, ca să ne ferim țara de nenorocirea luptelor armate. I-am vorbit despre toate astea lui Tiye, Regina Mamă.

— Sunt îngrijorată și îndurerată, Mare Preot, mi-a spus ea.

— Nu mai sunt mare preot, i-am zis cuprins de amărăciune. Sunt doar un biet fugar.

— Mă voi ruga zeilor să se milostivească de soarta noastră, a îngăimat ea.

— Trebuie să faci ceva. E fiul tău iubitor. Ești răspunzătoare pentru tot ce s-a întâmplat. Învață-l de bine, mai-nainte ca războiul civil să prefacă totul în ruină.

S-a simțit înjosită că i-am adus aminte de îndatoririle ce le avea. Mi-a răspuns:

— Am luat hotărârea să merg în noua capitală, Akhetaten.

Regina Tiye a făcut, pe bună dreptate, tot ce i-a stat în putință, dar nu a putut îndrepta răul.

Nu mi-am pierdut nădejdea și m-am pornit spre Akhetaten, neluând în seamă primejdiile ce mă pândeau. În capitală m-am întâlnit cu oamenii Ereticului.

— Vă vorbesc ca unul care are puterea, le-am spus. Oamenii mei nu așteaptă decât un semn de la mine, ca să se repeadă asupra voastră. Mă aflu aici pentru a face cea din urmă încercare de a salva ce mai poate fi salvat de la o vărsare de sânge. Vă voi lăsa să cugetați la toate acestea, nădăjduind că veți fi înțelepți și vă veți face datoria.

I-am înduplecat și în scurtă vreme au făcut ceea ce le cerusem, fiecare pentru folosul său, e drept, însă țara a fost scăpată de jertfă. S-au întâlnit cu ereticul nebun și i-au cerut două lucruri: să încuviințeze libertatea credinței și să trimită armata să apere imperiul de vrăjmașii care ne călcau hotarele. Regele cel nebun nu s-a învoit. I-au spus atunci că, dacă părăsește tronul își va putea propovădui religia neîngrădit. Regele nu s-a învoit nici de data aceasta. Numai că acum l-a ales pe fratele său Smenkhare să domnească dimpreună cu el. Niciunul dintre noi nu a primit, așa că l-am numit rege pe Tutankhamon. În această împrejurare, oamenii l-au părăsit pe eretic, au plecat din orașul pe care-l

ridicase și au căzut la înțelegere cu noul faraon. În acest răstimp, în țară ordinea s-a înstăpânit din nou, fără războaie ori distrugeri.

Ne-am înfrânat dorința de răzbunare împotriva ereticului, a soatei sale și a celor ce-i rămăseseră credincioși.

Ucenicii lui Amun s-au grăbit spre temple după lunga vreme de înfometare religioasă.

Coșmarul luase sfârșit și viața a intrat iar pe făgașul ei obișnuit.

Cât despre eretic, după ce nebunia l-a mistuit, s-a îmbolnăvit și a murit, înșelat de zeul lui și fără nicio nădejde în viața de apoi. Și-a lăsat în urmă șireata soției, să trăiască atât cât îi mai era dat în singurătate, măcinată de căință.

Marele Preot m-a privit lung și a tăcut o vreme. Apoi mi-a zis:

— Încă ne mai lingem rănilor. Avem nevoie de timp și muncă multă să ne vindecăm. Pierderile noastre și înăuntrul, și în afara imperiului sunt nemăsurate. Cum de s-or fi întâmplat toate astea? Cum a fost în stare un nebun să ne arunce pe toți în neagră deznădejde? S-a oprit o clipă, apoi a urmat: Asta e povestea adevărată. Să ți-o amintești întocmai. Să-i duci gândurile mele bune părintelui tău.

3. Ay

Înțeleptul Ay, tatăl lui Nefertiti și al lui Mutnejmet, era sfetnicul Ereticului. Vârsta înaintată i-a brăzdat urme adânci pe chip. M-a primit în palatul lui de pe malul Nilului, în sudul Tebei.

Vorbea calm, încet, iar chipul lui nu trăda niciun sentiment.

— Îmi place viața. Cerurile te încearcă în diferite feluri.

După un timp de gândire, copleșit de amintiri, a spus:

— Într-una din zilele verii, Amenhotep al III-lea și Regina Tiye mi-au cerut să ne întâlnim. Ay, ești un bărbat înțelept, mi-a spus regina. Tu cunoști ce este mai frumos și din viața lumească și din cea religioasă. Am hotărât să-ți încredințăm educația fiilor noștri, Tuthmes și Amenhotep.

— Sunt fericit să fiu de folos Maiestăților Voastre, i-am răspuns plecându-mi capul pleșuv.

Tuthmes avea șapte ani, iar Amenhotep șase. Primul era un băiat puternic, frumos și mic de statură, în timp ce fratele său era firav, tuciuriu, foarte înalt și cu trăsături femeiești. Avea o privire blândă, dar străpungătoare. Nu a trecut mult timp și băiatul cel chipeș a murit, lăsându-l în urmă pe cel firav și ciudat. Moartea lui Tuthmes l-a zguduit pe fratele său. Acesta a plâns timp îndelungat și de fiecare dată când își amintea de pierderea suferită începea să plângă din nou.

— A fost la Templul lui Amun, mi-a spus într-o zi. A depus ofrande și talismane și tot a murit. Tu ești un învățat, spune-mi de ce a trebuit să ne părăsească?

— Fiule, i-am răspuns, sufletul este nemuritor. Asta trebuie să te mângâie.

De atunci am vorbit de multe ori despre viață și moarte. M-a uimit și mai tare cu inteligența de care dădea dovadă și

care o depășea pe a unui băiat de vârsta lui. În sinea mea mă întrebam ce este cu acest copil? învățase să scrie, să citească și să socotească cu o viteză uimitoare, încât i-am spus Reginei Tiye:

— Se depășește pe sine și acest lucru îl înspăimântă pe dascălul lui.

Mă duceam mereu cu pasiune și bucurie la lecțiile pe care le făceam împreună și mă gândeam ce minunății avea să mai ivească mintea lui. Eram sigur că atunci când avea să ajungă pe tronul strămoșilor lui își va depăși părinții în măreție.

Într-adevăr, Amenhotep al III-lea era un rege minunat și foarte puternic. În vreme de pace își petrecea timpul în ospete, băutură și în tovărășia femeilor. Se știe că în timpul domniei sale, Egiptul a cunoscut o perioadă de belșug.

Dar plăcerile l-au măcinat de timpuriu, astfel că s-a îmbolnăvit, irosindu-și ultimele zile din viață. În schimb, trecerea anilor îi dăduse Reginei Tiye, care provenea dintr-o onorabilă familie nubiană, putere și înțelepciune, depășind-o pe Hatshepsut însăși.

Din cauza patimii soțului ei pentru femei și a morții lui Tuthmes, Tiye îi arăta fiului său mai mic o dragoste ieșită din comun, fiindu-i în același timp mamă, iubită și dascăl. Îi plăcea puterea mai mult decât orice altceva, ajungând să-și sacrifice inima pentru ambițiile ei.

Preoții erau îngrijorați, socotind-o singura vinovată pentru îndepărtarea fiului său de la religia lui. Adevărul este că ea a dorit ca fiul ei să unească toate religiile zeilor din țara sa. Visa ca Aten să ia locul zeilor în imperiu, drept soare dătător de viață. Visa să-și unească supușii prin religie, nu prin forță. Voia să pună religia în slujba politicii întru unitatea Egiptului, dar fiul ei a crezut în religie fără politică. Era împotriva dorințelor ei. Firea lui l-a împins să socotească religia un mijloc, nu un țel. Regina Mamă a dus o politică

chibzuită, dar fiul ei a fost un credincios și și-a închinat viața chemării sale, sacrificându-și patria, imperiul și tronul.

Ay a tăcut puțin și și-a strâns pelerina albastră în jurul umerilor. Fața îi părea mică și încordată sub perucă.

— Încă din copilărie, a continuat el, prefera să stea singur și părea că se născuse cu mintea unui om matur. Era o minune. Mă pomeneam de multe ori discutând cu el de la egal la egal, și nu avea decât vreo zece ani. Patima lui izbucnea dindărătul cuvintelor. În această ființă se vedea o voință puternică pentru care slăbiciunea trupească nu era o piedică. Acest fapt m-a convins că sufletul omului este mai puternic decât mușchii antrenați. Era atras de învățăturile religioase și nu-și petrecea timpul cu pregătirea necesară pentru urcarea pe tron. Nu lua de-a gata nicio idee fără o discuție aprinsă, iar îndoielile sale nu ocoleau nici adevărurile și învățăturile moștenite din strămoși.

— Teba! a spus într-o zi. Ei zic că orașul este sfânt, dar nu e decât un centru al comercianților calici, al păcatului și al adulterului.

Învățătorule, cine sunt acești mari preoți, dacă nu cei care înșală oamenii cu superstițiile lor, iau de la săraci puținul pe care-l au și ademenesc fetele în numele divinității. Au făcut din templu un loc al pierzaniei. Blestemată să fii Teba!

Spusele lui m-au îngrijorat și parcă vedeam degetele care mă vor arăta și mă vor învinovăți.

— Ei sunt temelia pe care s-a ridicat coroana.

— Nu există milă pentru coroana care se întemeiază pe minciună și păcat, a spus furios.

— Ei sunt o putere pe care nu o poți nesocoti, am răspuns cu băgare de seamă. Preoții sunt precum armata.

— Și bandiții sunt o forță pe care nu o poți nesocoti, a râs el.

De la bun început nu și-a deschis sufletul lui Amun, deși acesta domnea peste panteonul zeilor. Îl socotea pe Aten zeul care luminează cele două lumi: – Amun este zeul preoților, dar Aten este zeul cerurilor și al pământului.

— Dar tu ceri îndepărtarea tuturor zeilor, am spus supărat.

— Oare nu avem inimi să deslușim ce este adevărat de ce este fals, m-a întrebat încruntat.

— Te vei încorona într-o zi sub semnul lui Amun, am spus încercând să-l înduplec.

Și-a deschis larg brațele:

— De ce să nu mă încoronez sub lumina soarelui, sub cerul liber?

— Amun este cel care l-a ajutat pe bunicul tău să dobândească victorii.

— Nu știu cum poate un zeu să privească măcelul creațiilor sale.

— Noi suntem simpli credincioși și nu putem înțelege întotdeauna înțelepciunea divină, i-am răspuns îngrijorat.

— Lumina soarelui lui Aten nu deosebește o creație de alta.

— Viața este un câmp de luptă, nu uita.

— Îvățătorule, a spus cu tristețe, nu-mi vorbi despre luptă. Nu ai văzut cum răsare soarele peste Nil și câmpii? Nu ai văzut apusul? Nu ai auzit ciripitul privighetorilor sau gânguritul porumbeilor? Nu ai simțit niciodată bucuria divină ascunsă în inimile noastre?

Mi-am dat seama că nu mai am nicio putere. Era ca un arbore care crește în voia lui, și nu-l poți opri. I-am mărturisit temerile Reginei Tiye, dar ea nu mi-a împărtășit îngrijorarea.

— Ay, el este un copil nevinovat. Are vreme să cunoască lumea.

Peste puțin timp vine rândul pregătirii militare.

Micul poet a fost chemat într-un corp special al armatei, alături de fiii nobilimii, precum Haremhab. Dar el nu s-a putut obișnui, poate fiindcă nu avea forța trupească a celorlalți. A urât această perioadă. A înțeles că a dat greș și s-a socotit nedemn de a fi fiu de rege.

— Nu vreau să învăț cum să ucid, a spus cu amărăciune.

Tatăl său s-a supărat foarte tare și mi-a zis:

— Regele care nu poate să ucidă se află la mila comandanților lui.

Băiatul mi-a vorbit despre certurile cu tatăl său. Din acel moment, în adâncul lui s-a cuibărit dușmănia față de mărețul lui părinte. Bănuiala preoților că el și-ar fi ucis tatăl este însoțită și de faptul că, după moartea acestuia, Ereticul i-a șters numele de pe toate monumentele.

Adevărul este că el nu i-a șters numele decât din cauza asemănării cu cel al lui Amun. Așa a renunțat și la numele său, luându-și unul nou: Akhenaton.

Apoi a urmat noaptea care l-a condamnat la singurătate.

Aștepta răsăritul soarelui în întunericul grădinii palatului, pe malul Nilului. Am aflat tot ce se întâmplase când l-am întâlnit dimineața, în grădină. Parcă era primăvară, nu bătea nicio adiere de vânt. S-a uitat la mine cu ochii tulburi de parcă fuseseră vrăjiți. Fața îi era foarte palidă și mi-a vorbit fără să-mi mai răspundă la salut.

— Învățătorule, am aflat adevărul!

M-am mirat și l-am întrebat ce vrea să spună.

— Am ajuns aici înainte de răsărit. Eram singur în noapte, iar liniștea mi-a fost ca o binecuvântare. Am simțit cum trupu-mi devine tot mai ușor. Apoi întunericul a luat forma unei ființe însuflețite care mi-a vorbit. Am fost copleșit de parfumul dulce al creației. Am văzut toate ființele adunate într-un singur loc pe care puteam să-l cuprind cu o singură privire. M-am gândit, în cele din urmă, că am învins moartea și durerea. Am simțit cum mă inundă fericirea,

umplându-mi pieptul cu nectar dulce. I-am auzit vocea clară, spunându-mi: „Eu sunt Zeul Unic. Nu mai este altul ca mine. Eu sunt adevărul, închină-ți sufletul împărăției mele.

Venerează-mă doar pe mine. Dăruiește-mi ființa ta așa cum eu ți-am dăruit iubirea mea”.

Ne-am uitat mult timp unul la altul. Tăcerea și tristețea au pus stăpânire pe mine.

— Învățătorule, nu mă crezi?

— Tu nu minți niciodată, i-am răspuns.

— Atunci trebuie să mă crezi.

— Ce ai văzut? I-am întrebat tulburat.

— Am auzit doar o voce, la ceasul răsăritului.

— Fiule, am șovăit, dacă nu ai văzut nimic înseamnă că nu a fost nimic.

— Așa se înfățișează el.

— Poate era Aten, i-am spus.

— Nu, nu e nici Aten, nici soarele. El este deasupra lui. Este Zeul Unic.

— Unde îi este templul?

— Peste tot și oricând. El îmi dă putere și dragoste să-l slăvesc.

Ay a tăcut. Am vrut să-l întreb dacă credea în zeul lui Akhenaton, dar mi-am amintit sfatul tatălui meu și m-am oprit.

Ay, ca mulți alții, l-a părăsit pe Akhenaton la vreme de restriște.

Poate a fost nevoit să-și ascundă credința în tot acest timp.

A trebuit să-i înștiințez pe rege și pe regină. Ceva mai târziu l-am găsit pe prinț așteptându-mă în grădina în care îi plăcea să-și petreacă timpul.

— Învățătorule, m-ai pârât, așa cum îți este obiceiul, mi-a spus zâmbind.

— Asta îmi este datoria, i-am răspuns liniștit.

— Tata m-a chemat la el să vorbim, a râs el. I-am vorbit despre vedenia din grădină. S-a mâniat grozav. „Bento trebuie să te cerceteze”, mi-a spus. I-am răspuns cuviincios că mă simt bine și că sunt sănătos. „Nu cunosc niciun nebun care să recunoască că e nebun”, mi-a răspuns cu asprime. „Egiptul este patria zeilor”, a urmat amenințător. „Cel care are tronul trebuie să-i venereze pe toți zeii poporului său. Acest zeu despre care-mi vorbești nu înseamnă nimic. Nu are niciun drept să se alăture celorlalți zei.”

Este Zeul Unic, i-am spus calm. „Este o blasfemie și o nebunie.” I-am repetat că este Singurul și Unicul Zeu. M-a învinuit cu asprime că m-am alăturat forțelor răului. „Îți poruncesc să renunți la ideile tale și să te întorci la moștenirea strămoșilor tăi.”

„Tot ce-ți cerem este să respecti o îndatorire sfântă”, mi-a spus regina cu blândețe. „Inima ta poate iubi ce dorește, atâta timp cât te întorci pe calea cea bună.”

Am plecat lăsându-l trist, dar mai îndârjit.

— Prințe, educația faraonului este urmarea vechilor tradiții sfinte.

Să nu uiți asta niciodată.

Din acel moment am știut că Egiptul va trăi vremuri potrivnice așa cum nu-i mai fusese dat să vadă. Marea familie a faraonilor care eliberase țara și ridicase un imperiu era acum pe buza prăpastiei. În acea perioadă, poate puțin mai devreme, am avut o întâlnire cu Marele Preot al lui Amun.

— Noi doi ne știm de foarte mult timp. Ce înseamnă tot ce am auzit?

Cum ți-am zis, nu-mi mai amintesc când anume a avut loc această întâlnire, după ce prințul și-a arătat supunerea

față de Aten sau după ce și-a făcut cunoscută credința în Zeul Unic.

— Prințul trece printr-o perioadă grea din viața lui, dar e un om destoinic. Însă la vârsta lui, te simți îmboldit să-ți urmezi orbește închipuirile. Dar de îndată ce va deveni bărbat, se va întoarce pe calea cea bună.

— Cum a putut să dea deoparte înțelepciunea celui mai de seamă din țară? a întrebat cu amărăciune.

— Cum poate cineva să controleze apele unui râu în timpul revărsării? am spus încercând să mă apăr.

— Datoria noastră, ca nobili, este să punem pe primul loc credința, patria și imperiul.

Am avut discuții nesfârșite cu soția mea, Tey, și cele două fete, Nefertiti și Mutnejmet.

Tey și Mutnejmet îl acuzau pe prinț de erezie, în timp ce Nefertiti îi lua partea.

— Tată, prințul are dreptate, mi-a șoptit.

Acum este momentul să vorbesc despre Nefertiti. Era cam de aceeași vârstă cu Akhenaton și, la fel ca el, avea o inteligență neobișnuită pentru vârsta ei. Cele două fete au primit o brumă de educație și învățaseră cum să țină o casă. Mutnejmet era bună la citit, scris, socotit, brodat, gătit, pictură și dans. La fel și Nefertiti, dar ea nu se mulțumea cu atât. Era interesată de teologie și logică. Am băgat de seamă pasiunea ei pentru Aten. Mai târziu, când și-a declarat credința în Zeul Unic, am fost din cale-afară de tulburat.

— Acesta este singurul Zeu care mă poate salva din confuzia care mă chinuie.

Tey și sora ei, Mutnejmet, s-au înfuriat și au învinuit-o de erezie.

În acea vreme, regele își sărbătorea treizeci de ani de domnie și m-am dus la palat, însoțit de fetele mele care mergeau pentru prima dată acolo. Soarta a vrut ca Nefertiti să pună stăpânire pe inima prințului apoi să se

căsătorească cu el. Am fost foarte mirați de tot ce se întâmpla și parcă nu ne venea să credem.

Marele Preot al lui Amun m-a chemat încă o dată la el.

— Ay, ai devenit membru al familiei regale, mi-a spus cu glas mios, însă am simțit pe dată că mă privește ca pe un dușman.

— Sunt un om care toată viața și-a văzut de treaba lui.

— Timpul ne va arăta de ce sunt oamenii în stare, a spus calm.

Mi-a cerut să-i înlesnesc o întâlnire cu Nefertiti, căreia i-am dat câteva sfaturi înainte să se vadă cu el. Însă adevărul este că ea nu avea nevoie de sfaturile mele. A vorbit cu el fără să dezvăluie vreun secret sau să-și spună cinstită părerea. Cred că dușmănia preoților față de fata mea a început odată cu acea întâlnire.

— Tată, nu a fost o simplă întâlnire, mi-a spus ea. A fost mai curând o luptă pe ascuns. Marele Preot o ține una și bună că apără imperiul, când de fapt își apără bucatele, straiile, vinurile și tot câștigul templului.

Neînțelegerile dintre rege și prinț s-au întezit, în cele din urmă, regele m-a chemat la el și mi-a spus:

— Cred că prințul ar trebui să plece într-o călătorie în imperiu pentru a vedea cu ochii lui viața și oamenii.

— Este o idee minunată, Preamărite, am spus cu toată inima.

În acea vreme, regele trăia cele mai frumoase zile din viața sa alături de tânăra lui mireasă Tadukhipa – fiica lui Tushrata, regele din Mitani. Însă această fericire îi șubrezea sănătatea.

Akhenaton a părăsit Teba însoțit de o suită alcătuită din cei mai de seamă bărbați și a plecat într-o călătorie de neuitat. S-a aplecat asupra supușilor lui pe care i-a întâlnit în piețe și grădini plin de prietenie și bucurie, fapt ce i-a uimit pe oameni. Fără îndoială, aceștia se așteptau să vadă

o ființă puternică și măreață care să se uite la ei de sus sau nici măcar să nu îi bage în seamă.

I-a chemat pe preoții din diferite regiuni să i se înfățișeze. Le-a criticat religiile și ritualurile care cer sacrificii umane. Le-a vorbit despre Zeul Unic, despre puterea din miezul lucrurilor, despre puterea creatoare a lumii care nu deosebește între supușii și nobilii Egiptului. A îndemnat la iubire, pace, fericire, spunându-le că iubirea este legea vieții, pacea scopul, iar fericirea este felul în care îi mulțumim Creatorului.

Peste tot pe unde mergea, lăsa în urmă mirare și frământare.

M-am tulburat și i-am spus:

— Prințe, smulgi rădăcinile imperiului!

— Învățătorule, când vei ajunge să crezi? mi-a spus râzând.

— Ai lovit în religiile pe care strămoșii mei le-au prețuit, am spus cu amărăciune. Egalitatea, dragostea și pacea nu înseamnă nimic pentru slujitori, doar deschid calea către răzmeriță.

S-a gândit îndelung și a întrebat:

— De ce cred înțelepții în rău cu atâta îndârjire?

— Noi credem în realitate, i-am răspuns.

— Învățătorule, eu o să sălășluiesc mereu în adevăr, a zâmbit.

Un sol a ajuns la noi și ne-a dat de știre că Marele Rege Amenhotep a murit...

Ay mi-a povestit cum s-au întors acasă, despre înmormântare și înscăunarea prințului cu numele de Amenhotep al IV-lea, alături de Nefertiti care devenea Mare Regină. Mi-a povestit, de asemenea, cum noul rege și-a chemat oamenii și le-a propovăduit religia sa și cum aceștia i-au urmat credința. L-a numit pe Mae comandant al

armatei, pe Haremhab l-a însărcinat cu paza, iar pe Ay l-a pus sfetnic al tronului.

După tradiție, regele a moștenit haremul tatălui său cu care s-a purtat bine, dar nu s-a bucurat de farmecele lui.

De asemenea, a poruncit micșorarea dărilor și a anulat toate pedepsele. Deoarece relația dintre el și preoții slujitori lui Amun a devenit și mai încordată, Zeul său i-a poruncit să construiască o nouă capitală.

— Vei auzi lucruri care se bat cap în cap despre trecerea noastră la noua religie, însă nimeni nu știe taina inimilor. În ceea ce mă privește, mi-a spus, simțind că vreau să-i aflu taina, am crezut în noul zeu ca într-un zeu la care te poți ruga alături de ceilalți și am înțeles că încuviința ca fiecare să-și aleagă religia.

Referitor la politica iubirii, pe care regele o sprijinea, Ay i-a spus:

— Când slujitorul nu se mai teme de pedepse, o să devină corupt și îi va chinui pe cei săraci.

— Credința ta este încă slabă. Vei vedea tu însuși ce poate face dragostea. Zeul meu nu te va lăsa de izbeliște niciodată, i-a spus sigur pe el.

— Ne-am mutat în noua capitală care era de o frumusețe cum nu se mai văzuse, și-a continuat Ay povestea. Am ținut prima rugăciune în templul ridicat în centrul orașului. Strălucind de tinerețe și frumusețe, Nefertiti a luat mandolina și a început să cânte: *O, dătătorule de viață,*

Tu umpli tot pământul cu frumusețea ta.

Ne-ai învăluit cu dragostea ta.

— Trăiam cel mai frumos vis, plin de fericire și dragoste. Inimile noastre s-au deschis pentru a primi adevărul noii religii. Cu toate acestea, regele nu și-a uitat datoria și, în numele iubirii, al păcii și al fericirii, a intrat în cel mai necruțător război pe care l-a văzut Egiptul. Nu a trecut mult timp până să poruncească închiderea templelor, confiscarea

idolilor și ștergerea numelor acestora de pe monumente. Și-a schimbat chiar și numele și a plecat în vestitele sale călătorii prin imperiu propovăduindu-și religia, credința în Cel Unic, iubirea, pacea și fericirea. Peste tot, oamenii l-au primit cu dragoste și bucurie, chipul său și al lui Nefertiti întipărirându-se în inimile lor așa cum nu se mai întâmplase cu niciunul dintre faraonii despre care oamenii auziseră, dar pe care nu-i văzuseră niciodată.

Însă în cele din urmă, tristețea și-a ițit capul. La început, sfioasă, apoi cu forța unei cascade.

Prima lovitură a fost moartea celei de-a doua fiice, frumoasa Meketaten, cea mai iubită dintre copiii lui. Moartea ei l-a întristat peste toate și a vărsat mai multe lacrimi decât după fratele său Tuthmes, când era copil.

— De ce Zeul meu, de ce?

Credeam că-și va pierde credința. Apoi, s-au răspândit veștile despre înșelăciunile slujitorilor și comercianților. Strigătele celor săraci se înteteau. Am aflat că în imperiu unele state s-au răzvrătit și că dușmanii au atacat hotarele, omorându-l pe prietenul nostru Tushrata, regele din Mitani.

— Trebuie să stărpim necinstea din imperiu și să trimitem armata la hotare să apere țara, i-am spus deznădăjduit.

A rămas neclintit.

— Ay, arma mea este iubirea. Ai răbdare. Așteaptă.

Cum puteam oare să lămuresc această purtare ciudată?

Preoții îl învinuiau de nebunie. În ultimele zile ale crizei, unii dintre sprijinitorii lui au trecut de partea preoților. Eram buimăcit, însă nu am voit cu niciun chip să mă alătur lor. Nu era nebun, dar nici zdravăn la minte, ca restul înțelepților. Se afla undeva la mijloc.

Regina Mamă, Tiye, ne-a făcut o vizită care l-a bucurat foarte pe rege. l-a făcut o primire așa cum nu mai văzuse orașul Akhetaten. Regina a locuit într-un palat construit

special pentru ea în partea de sud. La scurtă vreme, Tiye m-a chemat la ea. Am fost mirat să văd cât de mult i se înrăutățise sănătatea. Arăta mult mai bătrână decât era de fapt.

— Am venit să am o discuție lungă cu el, dar cred că îmi ușurez munca dacă înainte discut cu apropiatii lui.

— Nu mi-am uitat niciodată datoria de sfetnic.

— Te cred, Ay, dar nu este cu puțință ca moștenirea noastră să fie distrusă. Vreau să-mi spui sincer dacă îi vei rămâne credincios fiului meu orice s-ar întâmpla?

— Nu încape nicio îndoială, i-am răspuns cinstit.

— Dar dacă va veni o vreme când vei crede că nu mai ai nicio datorie față de rege?

— Sunt membru al familiei. Nu-l voi părăsi niciodată.

— Îți mulțumesc Ay, a răsuflat ușurată. Împrejurarea este foarte primejdioasă. Te încrezi cu aceeași tărie și în devotamentul celorlalți?

Am cumpănit puțin, apoi am răspuns.

— Măcar pentru unii dintre ei mă pun chezaș.

— Vreau mai cu seamă să-ți cunosc părerea despre Haremhab, a spus îngrijorată.

— Este un comandant devotat și prieten al regelui încă din copilărie, am răspuns fără zăbavă.

— Ay, el este cel care mă îngrijorează.

— Poate pentru că el are puterea, dar este devotat regelui așa cum este și Meri-Ra.

În cele din urmă Tiye s-a întâlnit cu regele, dar, ca și noi, nici regina nu a avut sorți de izbândă. S-a întors cu sufletul greu la Teba. În scurtă vreme, sănătatea i s-a șubrezit din ce în ce și a murit, lăsând în urma ei o poveste de viață minunată.

Situația în imperiu s-a înrăutățit atât de tare, încât toate regiunile s-au întors împotriva regelui. Am devenit deținuți

într-o închisoare care purta numele Akhetaten alături de Zeul nostru Unic.

Fiecare dintre noi simțea apropierea nenorocirii. Toți în afară de Akhenaton, care continua să spună cu toată încrederea:

— Zeul meu nu mă va lăsa de izbeliște.

Fără știrea cuiva, Marele Preot al lui Amun a intrat în oraș. Am fost primul care a ajuns la palat și am fost mirat foarte să-l văd ascuns sub straie de negustor.

— De ce te temi? Nu știi că regele nu face rău nimănui?

— Înlesnește-mi o întâlnire cu oamenii regelui, mi-a spus neluându-mi în seamă întrebarea.

S-a întâlnit cu noi în grădina palatului reginei Tiye. Nu s-a ferit să vorbească asemenea unuia care are puterea și ne-a cerut să fim alături de el pentru a nu se pierde vieți. Ne-a părăsit nu înainte de a ne preveni încă o dată, ceea ce ne-a făcut să ne simțim ca și cum un șarpe ne-ar fi trecut printre picioare. Nu știam ce să înțeleg din purtarea acestui om pentru că nu m-am încrezut niciodată în el. Bănuiam că de fapt nici el nu avea încredere în armatele trimise din provincii și se temea de o înfruntare care ar fi putut duce la înfrângerea sa sau la o victorie foarte costisitoare. Eram sigur că primejdia care îl pândea nu era mai neînsemnată decât cea care ne pândea pe noi și că Egiptul ar fi avut de pierdut oricum. După ce a plecat, toți am simțit că trebuia să luăm o hotărâre.

Atunci l-am întrerupt, întrebându-l:

— Care dintre oamenii regelui au fost la întâlnire?

S-a gândit cu ochii mijiiți și a spus:

— Nu-mi mai amintesc. Au trecut atâția ani de atunci, însă printre ei se afla și Haremhab, Nakht și poate Toto, ministrul mesager. În orice caz, Haremhab a fost primul care a glăsuit:

„Eu sunt prietenul regelui și comandantul gărzilor sale!”

S-a uitat la noi cu ochii lui de culoarea cafelei și a continuat să vorbească liniștit și încrezător.

— Însă trebuie cu orice preț să ajungem la o înțelegere pentru a salva țara.

Nimeni nu s-a opus.

Am cerut o întâlnire oficială cu regele. Când am ajuns în fața tronului ne-am închinat după tradiție. Akhenaton zâmbea, însă Nefertiti era rece și fără strălucirea ei obișnuită. Akhenaton nu a mai avut răbdare și ne-a spus:

— Văd că ceva nu vă dă pace.

— Maiestate, am venit pentru binele Egiptului, a spus Haremhab.

— Eu lucrez pentru binele Egiptului și al lumii, a spus regele calm.

— Țara se află în pragul unui război nimicitor și trebuie să luăm o hotărâre pentru a salva Egiptul de la ruină.

— Ce mă sfătuiți? a întrebat regele.

— Trebuie să le dați voie oamenilor să aibă orice religie și să trimiteti armata să apere hotarele imperiului.

Regele a scuturat capul încunurat cu coroana celor două Egipturi și a spus:

— Asta ar însemna ca oamenii să se întoarcă la negura necredinței. Nu am niciun drept să iau o hotărâre de unul singur.

Nu pot decât să pun în fapt dorința Creatorului unic.

— Maiestate, a urmat Haremhab, aveți tot dreptul să vă păstrați religia, însă, în această împrejurare, trebuie să lăsați tronul altuia.

— Nici nu poate fi vorba să-l trădez pe Zeul căruia mă închin și să renunț la tron.

În timp ce vorbea, ochii îi luceau ca două raze de soare.

Akhenaton și-a îndreptat privirea spre mine și m-am simțit aruncat în hăul iadului.

— E singura cale să apărăm atât persoana Maiestății Voastre, cât și religia pe care o aveți, am spus.

— Mergeți în pace! a spus trist.

— Vă lăsăm timp să vă gândiți, a adăugat Haremhab.

Am părăsit sala tronului simțind cum îngrijorarea îmi împunge sufletul. Și astăzi simt la fel.

În zilele ce au urmat, mai multe întâmplări nefericite s-au petrecut una după alta. Nefertiti a părăsit palatul faraonului și s-a mutat în palatul său aflat în nordul orașului Akhetaten. Am vizitat-o mânat de curiozitate, însă ea nu a vorbit mult.

— Nu-mi voi părăsi castelul decât moartă.

A refuzat să mai spună ceva. În ceea ce-l privește pe Akhenaton, acesta a dat de știre că fratele său, Smenkhare, va conduce împreună cu el țara, deși preoții din Teba îl susțineau pe Tutankhamon, cel de-al doilea frate. Astfel, preoții și-au retras sprijinul pentru Smenkhare și Akhenaton însuși. Nu exista altă cale decât să se dea bătăuți sau să pornească război.

Haremhab l-a vizitat pe rege care o ținea una și bună:

— Nu-mi voi trăda Zeul și nici el nu mă va părăsi. Nu voi da înapoi chiar dacă voi rămâne singur...

— Maiestate, vă cerem învoire să plecăm din Akhetaten și să ne întoarcem în Teba pentru a păstra unitatea țării și a împiedica căderea ei în ruină. Voi avea grijă să nu vi se întâmple nimic. Doar dorința de a salva țara și pe Maiestatea voastră ne împinge să plecăm.

— Faceți cum vreți, a spus Akhenaton cu entuziasm, nu vă voi învinui pentru slaba voastră credință. Nu am nevoie de pavăza nimănui. Zeul meu este alături de mine și nu mă va părăsi.

Am luat această hotărâre copleșiți de tristețe. Numaidecât ne-au urmat și locuitorii orașului, Akhenaton rămânând singur în palatul lui, iar Nefertiti în palatul ei împreună cu

câteva gărzi și sclavi. Nu a trecut mult timp și boala i-a luat în stăpânire trupul care nu cunoscuse niciodată liniștea. Akhenaton a murit singur, rugându-se Zeului său până în ultimele clipe:

O, tu care ai sădit germenii vieții în femeie Și ai creat sămânța în bărbat.

O, tu care ai dat viață copilului în pântecul mamei, Tu, care îl păzești de singurătate pe cel care se gândește la tine.

Dacă pavăza ta dispare,

Pământul se va afunda în întuneric Ca în moarte.

Ay a tăcut pentru a se putea elibera de amintiri. Apoi m-a privit cu duioșie și mi-a spus:

— Aceasta este povestea lui Akhenaton cunoscut astăzi sub numele de Ereticul. Nu pot tăgădui pierderile pe care le-a suferit țara din cauza lui. Egiptul și-a pierdut imperiul și a fost distrus de lupte. Însă îți mărturisesc că nu pot să-mi șterg din suflet dragostea și prețuirea pe care i le-am purtat. Să lăsăm ca judecata din urmă să-i aparțină lui Osiris, stăpânul lumii fără de moarte.

Am părăsit palatul înțeleptului Ay, crezând, de asemenea, că judecata din urmă nu va fi cunoscută decât când inima lui se va afla pe talerul balanței lui Osiris.

4. Haremhab

De statură potrivită, solid și cu o înfățișare dovedind putere și încredere, Haremhab se trăgea dintr-o veche familie cunoscută pentru doctorii, preoții și comandanții pe care i-a dat Egiptului.

Tatăl său a fost primul din familie care a intrat în clasa conducătoare, fiind numit șeful cavaleriei în timpul lui Amenhotep al III-lea. Haremhab era singurul bărbat care a reușit să-și păstreze poziția de comandant al gărzilor după înlăturarea lui Akhenaton. Datoria lui de căpătâi era să stârpească necinstea și să facă iar să domnească pacea și liniștea. Haremhab și-a îndeplinit-o cu cinste.

Marele Preot al lui Amun i-a prezis un viitor strălucit, iar înțeleptul Ay a încuviințat. Haremhab era privit ca un erou în acest moment de răspântie. M-a primit în sala de recepții care răspundea în grădina palatului. A început să-mi vorbească despre Eretic: – Akhenaton a fost tovarășul și prietenul meu în copilărie, înainte să-mi devină rege. De când l-am cunoscut și până când a murit, nu s-a gândit la altceva în afară de religie.

A făcut o pauză pentru a-și aduna gândurile, după care a continuat:

— Încă de la început i-am arătat prețuirea pe care o merita pentru că am fost crescut să-mi îndeplinesc îndatoririle și să nu mă las subjugat de simțăminte. El era moștenitorul tronului, iar eu, unul dintre supușii săi. Trebuia să-l respect, dar în sufletul meu îl disprețuiam. Îl uram pentru slăbiciunea și trăsăturile femeiești ale chipului și trupului său. Nu mi-am închipuit că o să-i fiu un prieten adevărat.

Fapt este însă că am devenit prietenul lui, în deplinul înțeles al cuvântului. Și acum mă întreb cum s-a întâmplat acest lucru.

Poate pentru că nu m-am putut împotrivi simțămintelor sale duioase și firii sale blânde. Dădea dovadă de o putere uimitoare de a cuceri inimile oamenilor. Poporul a primit cu bucurie îndemnul lui de a da uitării zeitățile părinților și străbunilor lui. Eram firi potrivnice, dar asta nu ne-a împiedicat să legăm o prietenie sinceră și trainică ce a rezistat în fața furtunilor până când a fost strivită de greutate. Încă îl aud cum îmi vorbea zâmbind: – Haremhab, fiară însetată de sânge, te iubesc.

În van am încercat să caut un lucru pe care să-l avem în comun. De multe ori l-am chemat la vânatoare care era ocupația mea preferată, dar el îmi spunea să nu întinez inima iubitoare a naturii.

Ura uniforma militară. Odată s-a uitat la pumnalul și la sabia mea și m-a întrebat zeflemitor:

— Nu este uimitor că oamenii educați învață să ucidă pentru ca apoi să devină ucigași de profesie?

— Ce crezi că ar fi spus mărețul tău bunic, Tuthmes al III-lea, dacă te-ar fi auzit?

— Mărețul meu bunic!? a strigat. El și-a clădit măreția pe piramida de cadavre ale săracilor.

Uită-te la imaginea pe care o are dăltuită pe zidurile templului. Îi aduce lui Amun ofrande din sclavi. Despre care bunic măreț vorbești? Despre care zeu însetat de sânge?

Mi-am spus că gândurile sale ciudate nu pot sta în calea prieteniei noastre, dar oare cum o să reziste la conducerea țării cu aceste gânduri?

Nu am reușit niciodată să mi-l închipui ca făcând parte din faraonii Egiptului și nu mi-am schimbat această părere niciodată, nici măcar în cele mai fericite timpuri. În zilele fericite, îmi părea și mai departe de fala și gloria faraonilor.

S-a întâmplat să fiu însărcinat cu aducerea sub ascultare a unor răsculați dintr-un colț îndepărtat al imperiului, conducând pentru prima dată o campanie militară din care am ieșit victorios.

M-am întors cu pradă și prizonieri și am primit o răsplată generoasă de la Amenhotep al III-lea. Prințul m-a felicitat că m-am întors sănătos și l-am poftit să vadă prizonierii. S-a uitat cu luare-aminte la acești oameni care stăteau în fața lui încătușați și aproape goi. I-am privit îndelung în timp ce ei se uitau la el cerșind milă ca și cum i-ar fi simțit slăbiciunea. Fața i s-a întunecat de tristețe.

— Liniștești-vă, le-a spus blând, nu veți păți nimic.

M-am tulburat, fiind încredințat că trebuie să fie pedepsiți până se vor îmblânzi.

— Haremhab, m-a întrebat zâmbind în timp ce ne întorceam, ești mândru de ce ai făcut?

— Prințe, am răspuns, mi se cuvine această fală.

— Ce păcat! a mormăit. Haremhab, nu ești decât un bandit la drumul mare, a spus glumind.

Acesta era Akhenaton, prințul moștenitor, urmașul la tron. În timp, prietenia și dragostea pe care i le purtam au devenit mai puternice. Mereu am fost curios să aflu cum gândește, însă nu m-am luat după el. Era ca și cum aș fi ascultat un glas curios, de nerecunoscut. Și până în această clipă mă întreb cum am ajuns să fim prieteni și să-l iubesc. Mi-am amintit discuția pe teme religioase pe care am avut-o cu el în grădina palatului, în fața camerei unde se odihnea.

— Haremhab, de ce te rogi în templul lui Amun?

M-a mirat întrebarea lui pentru că nu aveam un răspuns care să-l mulțumească nici pe el, dar nici pe mine. Văzând că tac, m-a întrebat:

— Crezi într-adevăr în Amun sau în ce se spune despre el?

— Nu în același fel în care oamenii cred în el, i-am răspuns după ce m-am gândit o clipă.

— Crezi sau nu crezi, nu există cale de mijloc, mi-a spus încrezător.

— Nu mă interesează religia decât fiindcă e unul dintre obiceiurile vechi ale Egiptului, i-am spus sincer.

— Tu nu te venerezi pe tine însuși, Haremhab.

— Să spunem că venerez Egiptul.

— Nu ai fost niciodată curios să afli secretul vieții?

— Știu cum să alung aceste ispite, i-am răspuns.

— Păcat!! Și atunci ce ai făcut pentru sufletul tău?

— Mă închin în fața datoriei, i-am spus îngrijorat de stăruința sa.

Mi-am construit un mormânt pentru viața de după moarte.

— Trag nădejde că va veni o zi în care vei gusta din bucuria comuniunii.

— A comuniunii? am spus uimit.

— A comuniunii cu singurul creator al lumii.

— De ce un singur creator? l-am întrebat într-o doară.

— Pentru că El este prea puternic ca să aibă egal, mi-a răspuns liniștit.

Akhenaton, un băiat firav care umbla fără ținută prin palat, îndrăgostit de grădină, de flori, de cântece și de păsări precum o fetișcană. De ce nu s-a născut fată? Natura avea în plan să aducă pe lume o fată, dar s-a răzgândit în ultimul moment spre ghinionul Egiptului.

Haremhab a tăcut o clipă, apoi și-a continuat povestea.

Nefertiti a apărut pentru prima dată la palat cu ocazia festivităților prilejuite de sărbătorirea a treizeci de ani de când regele Amenhotep al III-lea urcase pe tron. A uimit pe toată lumea cu frumusețea și firea ei. A luat parte la dansuri alături de fetele nobilimii și a cântat cu vocea ei caldă:

*O, frate al meu, vino la lac
Privește-mă cum mă spāl,
Privește-mi frumusețea hainelor fine
Care mi se lipesc de trup.
Vino și privește-mă.*

Nu mă îndoiesc că Ay și soția sa, Tey, au știut foarte bine cum să-și pregătească fata, netezindu-i drumul până la tron. Nu uita că Ay era învățătorul prințului și sfătuitoarul său. Fără îndoială a avut prilejuri să-i croiască astfel firea slabă încât să-l împingă spre capcana pe care i-o pusese în cale. În orice caz, în timpul petrecerii, Nefertiti a reușit să se facă plăcută prințului și mamei lui, Tiye. S-au căsătorit numaidecât. Îmi amintesc că la petrecerea de nuntă Marele Preot al lui Amun mi-a spus: – Poate că această căsătorie îl va aduce pe drumul cel bun și va vindeca ce a fost distrus de fumurile tinereții.

— După cum vezi ea se trage din popor și pesemne că nu a visat vreodată să ajungă la tron.

Nu se va încumeta niciodată să-și supere soțul.

M-am întrebat dacă Nefertiti s-ar fi căsătorit cu prințul, dacă acesta nu era urmașul la tron.

Nu este cu putință ca Akhenaton să fie cavalerul visurilor unei fete, chiar de-ar fi o simplă fată de la țară. După căsătorie, lupta prințului împotriva tradițiilor s-a întetit. Târziu, am aflat că a spus că zeul său i s-a arătat și că i-a auzit vocea. Pe măsură ce tulburările se înteteau, regele Amenhotep al III-lea s-a supărat și a poruncit să fie trimis într-o călătorie prin imperiu.

Fără să mai spună nimic altceva despre înțeleptul Ay, Haremhab mi-a povestit în amănunt discuțiile religioase ale lui Akhenaton, întâlnirile sale cu supușii cărora le propovăduia egalitatea, dragostea și noua religie.

— Pentru prima dată, în ciuda prieteniei și a credinței mele față de prinț, mi-am dorit să-l

omor cu propria-mi sabie înainte să ne distrugă pe toți.

Amenhotep al III-lea a murit, iar prințul a urcat pe tron. Ajuns faraon, și-a îndemnat pe rând oamenii să-i împărtășească religia.

Când a venit rândul meu mi-a spus:

— Haremhab, toți cei care vor să fie alături de mine trebuie să-și declare credința în Zeul Unic.

— Maiestate, cunoașteți părerea mea față de zei. Eu sunt în slujba coroanei. Voi împărtăși credința față de Zeul Unic din devotament pentru tron și patrie.

— Pentru moment este de ajuns, a spus zâmbind. Nu vreau să pleci din palatul meu. O să afli într-o bună zi binecuvântarea credinței.

Am început o nouă viață în slujba noului rege și a noului zeu cu o credință fără margini care venea doar din simțământul datoriei. Trebuie să recunosc că regele dovedea puteri ascunse pe care nu le cunoscusem înainte.

În ciuda corpului său firav și a trăsăturilor femeiești, Akhenaton căuta pricină oricui îi ieșea în cale. Lupta împotriva celor mai puternici, și anume preoții. A distrus tradițiile vechi de sute de ani, magia și amuletele. Nefertiti a arătat că este o adevărată regină ca și cum s-ar fi născut pentru a atinge marea lui Tiye sau Hatshepsut. Ea se ocupa de treburile imperiului, în timp ce regele se îngrijea de religie. Din păcate, Nefertiti părea a urma noua religie. Despre această femeie s-a spus tot ce se putea spune, încât eu, unul, am ajuns să urăsc să repet aceste lucruri.

Trebuie însă să spun că credința ei rămâne o taină care trebuie dezlegată. Uneori o socoteam sinceră, alteori aveam îndoieli. Se prefăcea oare credincioasă doar pentru a-și păstra tronul? Oare își îmboldea soțul să se îngrijească de religie pentru a putea conduce singură țara și supușii? Sau

era o simplă unealtă în mâna tatălui ei? Preoții au încercat să o înștiințeze, dar ea nu a răspuns rugăminților lor, iar aceștia au ajuns să o urască.

Ei se încredeau în slăbiciunea lui Akhenaton și nu se gândeau că acesta are puterea să li se împotrivească. Din această pricină, au învinuit-o pe Regina Mamă că este cea care i-a dat aceste idei, așa cum au învinuit-o pe Nefertiti că hrănește încăpățânarea și stăruința Reginei Mamă. Ceea ce este greșit. Oamenii pot condamna pe oricine, dar fără îndoială că toate ideile protesti erau gândite de însuși Akhenaton. Mutând capitala la Akhetaten, Akhenaton a declarat război preoților.

S-a transformat într-un misionar, propovăduindu-și religia în toate colțurile imperiului.

Ne-am bucurat de zilele victoriei precum și de ale bunăstării, încât m-am gândit că acest tânăr firav era capabil să distrugă rânduiala lumii și să o aranjeze din nou, după placul său.

L-am urmărit cum cucerea provinciile și am văzut cu ce însuflețire îl primea mulțimea.

Am simțit că era mânat de o nouă putere pecare o folosea ca nimeni altul. Mereu m-am îndoit că această lume nouă pe care o crease va dura. Oare va rezista trecerii timpului? Este cu puțință ca lucrurile să stea în balanță prin mijlocirea iubirii, a păcii și a fericirii?! Unde s-au dus adevărurile vieții pe care am trăit-o?

Odată, ca și cum mi-ar fi citit gândurile, Nefertiti mi-a spus:

— Este călăuzit. Zeul care i-a dat dragostea divină nu-l va lăsa de izbeliște. Victoria va fi de partea noastră.

Într-o zi, stăteam cu ministrul Nakht și beam vin. Mereu am crezut în agerimea lui de politician și l-am întrebat:

— Crezi cu adevărat în Zeul unic, Zeul dragostei și al păcii?

— Da, însă eu nu sprijin alungarea celorlalți zei, mi-a spus calm.

— Răspunsul este la mijloc. L-ai sfătuit și pe rege?

— Da, însă el socotește că este o erezie.

— Și Nefertiti?

— Ea încuviințează tot ce zice el, a spus cu părere de rău.

Haremhab mi-a povestit în amănunt cum s-au schimbat lucrurile în rău, fără însă a adăuga ceva la spusele Marelui Preot sau ale înțeleptului Ay.

— Trebuie să ne schimbăm politica, l-am sfătuit.

Însă el refuza orice plan de retragere. Patima îl îmbăta.

— Trebuie să ducem lupta sfântă până la sfârșit, mi-a spus.

Singurul sfârșit o să fie victoria!

M-a bătut ușor pe umăr și a continuat.

— Nu împărtăși cu cei nefericiți dragostea lor pentru nefericire!

Când situația s-a înrăutățit, mi-am dorit încă o dată să-l ucid cu sabia și să scap țara de nebunia lui. De data aceasta, voiam să-l omor în numele dragostei și al loialității. Era limpede că ceea ce am crezut a fi o forță uriașă în corpul său plâpând nu era decât o nebunie primejdioasă care trebuia nimicită.

În clipa în care lucrurile au luat-o razna de-a binelea, Regina Mamă ne-a vizitat și m-a chemat la palatul său din sudul capitalei Akhetaten.

— O să am o discuție lungă cu regele, mi-a spus.

— Poate vei izbândi acolo unde noi nu am avut sorți de izbândă, i-am spus sincer.

S-a uitat drept la mine și m-a întrebat:

— L-ai spus faraonului părerea ta sinceră despre cele ce se întâmplă?

I-am răspuns repede, știind că Tiye răstălmăcește orice șovăială:

— Maiestate, l-am sfătuit să schimbe politica în întregime.

— Asta aştept de la persoane credincioase ca tine.

— După cum ştii, Maiestate, el este regele şi prietenul meu.

— Haremhab, îmi făgăduieşti că-i vei fi credincios orice s-ar întâmpla? m-a întrebat uitându-se în ochii mei.

— Vor să-l omoare. Însă eu sunt omul care are puterea şi care-l

păzeşte, i-am răspuns repede, fără să mă tem.

I-am repetat făgăduiala de a veghea asupra regelui. Mi-am respectat cuvântul atunci când am fost încredinţat că cea mai bună cale de a-l apăra era să-l părăsesc. Nici Tiye nu a izbândit în încercarea ei de a-l îndupleca să renunţe, în ciuda puterii care se ştia că o are asupra lui. Regina Mamă a părăsit oraşul pentru a muri înconjurată de tristeţe. Lupta s-a încheiat în oraşul noului zeu şi am fost încredinţat că acesta nu este în stare să se apere pe sine însuşi, ca să nu mai amintesc de alesul său, Akhenaton.

Am gustat din amărăciunea însingurării. Eram ameninţaţi cu moartea atât din nord, cât şi din sud. Niciunul din aceste lucruri nu l-a făcut să dea înapoi. Dimpotrivă. Părea mai stăruitor şi încăpăţânat. Însufleţirea sa religioasă nu se stinge.

„Zeul meu nu mă va lăsa de izbelişte, necredinciosule”, continua să spună. Ori de câte ori îi vedeam chipul luminat de avânt şi încredere, eram din ce în ce mai încredinţat că este nebun. Nu era o luptă religioasă, aşa cum ar părea. De fapt nebunia îi luase minţile acestui om născut în viciu.

Apoi a urmat vizita Marelui Preot al lui Amun care ne-a prevenit pentru ultima dată.

M-a apucat puternic de mână şi mi-a spus:

— Haremhab, eşti un om al datoriei şi al forţei. Salvează-ţi cugetul şi fă ceea ce trebuie.

Adevărul este că-l prețuiam pe acest om pentru că era deasupra dorinței de răzbunare și că voia să scape țara de dezastru. Am cerut să ne întâlnim cu regele. Era o împrejurare dificilă, dureroasă și tristă. Ne lepădăm de credința pe care i-o purtam acestui bărbat ce nu cunoștea altceva în afară de iubire și pe care nebunia l-a făcut să viseze frumos. Avea un vis pe care voia să-l împărtășească cu noi.

L-am sfătuit să vestească libertatea religioasă și să apere numaidecât imperiul de atacatori.

Când a refuzat planul meu, l-am sfătuit să renunțe la tron și să se devoteze religiei sale. L-am lăsat să se gândească. L-a pus pe Smenkhare, să conducă împreună cu el țara și, deși Nefertiti fugise, nu a renunțat la planul său. Am hotărât să-l părăsim și să facem pace cu dușmanii pentru unitatea țării. Am luat această hotărâre doar după ce am căzut la învoială ca nimeni să nu le facă rău, nici lui și nici lui Nefertiti.

Am jurat credință noului rege, Tutankhamon. Acestea erau ultimele clipe din cea mai mare tragedie pe care a înfruntat-o Egiptul. Vezi ce i-a făcut nebunia acestui pământ străvechi?

Liniștea s-a așternut. Am început să-mi adun documentele înainte de plecare.

— De ce crezi că l-a părăsit Nefertiti? l-am întrebat.

— Fără îndoială a înțeles că nebunia lui îi puna în primejdie viața, mi-a răspuns fără șovăială. A părăsit palatul pentru a se salva.

— De ce nu a părăsit orașul împreună cu voi?

— Era încredințată că preoții o socotesc cea dintâi vinovată pentru uriașa crimă a soțului ei.

— Cum a murit? l-am întrebat în timp ce-mi luam rămas-bun.

— Din cauza slăbiciunii nu a fost în stare să-și accepte înfrângerea. Crediința lui a fost zguduită când zeul lui l-a părăsit.

A fost bolnav câteva zile, apoi a murit.

— Cum ai primit vestea morții lui, comandante?

— Atât am avut de zis, mi-a răspuns trist.

5. Bek

Sculptorul Bek trăia în sihăstrie pe una dintre insulele Nilului, la două mile la sud de Teba, într-o casă mică, dar frumoasă, în mijlocul unei ferme modeste. Deși era cunoscut drept un maestru în arta sa, Bek nu a fost chemat să ia parte la reconstruirea țării, din pricina credinței pe care o purta vechiului său stăpân. Uneori era învinuit el însuși de erezie. Era un bărbat de vreo patruzeci de ani, oacheș, înalt, zvelt, puternic, plin de vigoare, cu o privire arzătoare, dar umbrită de tristețe. A zâmbit în timp ce citea scrisoarea de la tatăl meu și mi-a spus:

— Spiritul frumuseții s-a stins odată cu plecarea lui Akhenaton, iar bucuria a dispărut din culori și muzică. Prima dată când l-am întâlnit eram un copil care deslușea tainele meseriei acesteia în școala tatălui meu, Menn, cel mai mare sculptor al regelui Amenhotep al III-lea.

Într-o zi, ne-a vizitat un tânăr, purtat de doi oameni pe un jilț.

Atunci tatăl meu mi-a șoptit:

— Este prințul moștenitor!

Am văzut un băiat de vârsta mea, firav, simplu și prietenos, cu o privire care te străpungea.

Părea îndrăgostit de limbajul miraculos al pietrei. Venise să privească și să învețe. Vorbea cu noi cu o ușurință și o apropiere care te făceau să uiți numaidecât că vorbești cu unul dintre fiii zeilor. A continuat să ne viziteze în anumite zile și am devenit prieteni. Tatăl meu era mândru de prietenia noastră, iar eu eram foarte fericit.

— Akhenaton este un om mare sub înfățișarea unui copil, îmi spunea tata.

Și avea dreptate. Chiar și Marele Preot al lui Amun i-a recunoscut maturitatea timpurie și a socotit-o o forță a

răului care a pus stăpânire pe Akhenaton. Dar nu era adevărat! Forța aceea a răului sălășluia în inimile preoților. În ceea ce-l privește pe stăpânul meu, inima lui era neprihănită. Poate că aceasta era nenorocirea lui. Odată, pe când eram tineri, tata sculpta o statuie pentru Amenhotep al III-lea, iar Akhenaton, care îl urmărea cum lucrează cu ucenicii lui, i-a spus: – Maestre, aveți niște obiceiuri careucid libertatea...

— Maiestate, prin aceste tradiții ținem piept trecerii timpului, a spus tata cu mândrie.

— De fiecare dată când apare soarele, se naște ceva frumos, a spus Akhenaton însuflețit.

S-a apropiat de mine și mi-a șoptit:

— Bek, statuia asta nu-i va fi fidelă tatălui meu. Unde este adevărul?

Akhenaton a trăit pentru adevăr și a murit din pricina lui. De mic copil, sufletul său era însuflețit de tot ce era divin, ca și cum ar fi fost plămădit din spiritualitate.

— Bek, eu țin la tine, mi-a spus, într-o zi. Dacă vei ajunge un sculptor desăvârșit, te voi însărcina cu artele când voi fi rege.

Să știi că-i datorez stăpânului meu totul, atât în ceea ce privește religia, cât și arta. El este cel care mi-a arătat calea spre Aten și mi-a deschis inima către Zeul Unic Creator căruia Akhenaton i se adresa cu credință și dragoste: *Pământul primește lumina ta, iar întunericul se risipește.*

O, Creator al pământului și al văzduhului Al omului și al animalelor.

Mergând de la cariera de piatră spre școală, i-am spus cu inima împăcată:

— Prințe, îți mărturisesc că și eu cred în zeul tău.

— Ești al doilea credincios după Meri-Ra, însă dușmanii vor fi mai numeroși, mi-a spus bucuros.

Mai târziu, am aflat că și Nefertiti a început să creadă odată cu noi, pe vremea când încă locuia în palatul tatălui ei, Ay. Prințul mi-a povestit pe urmă despre greutățile cu care a avut de luptat din pricina religiei sale. În ciuda traiului retras în cariera de piatră din afara Tebei, am reușit să pun cap la cap întâmplările.

De asemenea, el m-a îndrumat către arta adevărată.

Tatăl meu m-a învățat fundamentele artei, însă Akhenaton mi-a dăruit spiritul. El și-a dăruit ființa aflării adevărului atât în viață, cât și în artă. Din această pricină, oamenii s-au lepădat de el.

Oamenii care trăiau pentru viața vremelnică, nu cunoșteau decât vulgaritatea ei și se mulțumeau cu atât, se năpusteau precum vulturii și corbii asupra oricărei mese. Maiestatea Sa era altfel. Ascultă-l cum se spovedea zeului său: „O, creator al vieții și al morții, umple-mi ochii cu lumina ta și inima cu bucuria ta”.

— Ferește-te de învățăturile morților care vor să te împiedice să lucrezi, îmi spunea. Nu lăsa piatra să fie o piedică în calea adevărului! Zeul a creat lumea și nu îți bate joc de ea, tălmăcește-o în lucrările tale așa cum este ea. Nu te lăsa înrâurit de teamă, lăcomie sau dorințe mincinoase. Când îmi faci o statuie, lasă să se vadă fiecare cusur al feței sau al corpului meu, astfel încât frumusețea lucrării tale să stea în onestitate.

Acesta era Akhenaton, stăpânul și învățătorul meu, care nu sărbătorea prin imnuri vechi și care era fermecat de ce era nou. A distrus idolii și a smuls vechile obiceiuri din rădăcini.

Akhenaton s-a cufundat în adevăr.

În ziua în care a devenit rege, mi-am mărturisit credința încă o dată și m-a numit primul sculptor al regelui. În ziua în care Zeul i-a poruncit să plece în noua cetate, am condus acolo optzeci de mii de muncitori și am început să

construim cel mai frumos oraș care exista pe fața pământului, orașul luminii și al credinței: Akhetaten. Am construit drumuri largi, palate înalte, grădini bogate și lacuri. Era o minunăție care în cele din urmă a căzut pradă preoților și timpului.

Bek a tăcut pentru o vreme, neputându-și ascunde tristețea pentru cea mai dragă creație a vieții sale care acum se pierdea încet în praful uitării. I-am respectat tăcerea și am așteptat să-și reia povestirea.

— Akhenaton era la rândul lui un artist desăvârșit, fiind un bun poet și pictor. Chiar a încercat să și sculpteze. Ți spun o taină pe care puțini o cunosc. Akhenaton i-a făcut lui Nefertiti un bust aidoma ei care uimea prin frumusețe. Cred că încă se află în palatul lui sau al lui Nefertiti. Sau poate a fost distrus odată cu celelalte lucruri. Când regina a plecat, Akhenaton și-a arătat durerea scoțându-i statuii ochiul drept, lăsând restul neatins ca mărturie pentru dragostea eternă pe care i-o purta și credința de nezdruccinat.

Akhenaton și Nefertiti erau împreună simbolul viu al Zeului care le era atât tată, cât și mamă. Erau uniți printr-o dragoste profundă care a ținut piept vitregiilor timpului. Nu-ți poți închipui cum ne-a uimit faptul că ea l-a părăsit în ultimul ceas! De ce nu a rămas cu el până la sfârșit? Dușmanii ei au învinuit-o că a părăsit corabia care se scufunda pentru a-și găsi un loc nou și sigur în altă parte. Însă ea nu a cerut prietenia nimănui și nu și-a mai părăsit palatul care i-a devenit închisoare. Nu a tras vreun folos de pe urma celor întâmplare, dar eu cred că credința i-a fost pusă la încercare de faptul că Zeul nu i-a ajutat în acele momente dureroase.

A părăsit tronul și a renunțat la religia ei într-un moment de orbire.

Însă Akhenaton nu a renunțat. Dar cum ar fi putut să renunțe când lui i se arătase Zeul, îi vorbise și îl numise fiul lui drag?!

După o asemenea întâmplare, Akhenaton nu a mai ținut seama de nimeni, nu a mai băgat în seamă nici o altă opinie sau sfat așa cum trebuie să facă cineva care caută adevărul. Nu el a fost învins, ci noi. Chiar și pe mine mă cuprinsese îndoiala, mai cu seamă când i-au cerut să renunțe la tron și când toți au hotărât să-l părăsească. L-am găsit stând singur, urmărind, calm și în tăcere, ce se întâmpla. Când m-a văzut mi-a spus: – Bek, trebuie să mergi cu ei.

— Maiestate, nimeni nu îndrăznește să-mi vorbească de asta, i-am răspuns cuprins de frământare.

— Dar o să pleci și tu Bek, a zâmbit.

— O să rămân alături de regele meu pe vecie.

— O să mergi de bunăvoie sau silit.

Am tăcut un moment. Îndoiala m-a cuprins din nou și l-am întrebat.

— Stăpâne, poate răul învinge?

Părea dus pe gânduri. Apoi s-a adunat și mi-a spus:

— Binele nu poate fi doborât. Răul nu învinge niciodată. Însă noi nu suntem decât martorii acestei clipe. Numai bătrânețea și moartea stau între noi și adevăr.

Atunci a început să cânte: *Te afli în inima mea,*

Nimeni nu Te cunoaște în afară de fiul Tău Tu l-ai învățat tot ce știe,

Tu ai puterea pământului.

Nu a încetat nicio clipă să creadă, așa cum nu a încetat să iubească. Chiar și când și-a văzut distrusă piramida pe care o construisese, oamenii săi trecând de partea dușmanilor, soția iubită părăsindu-l fără să-și ia rămas-bun, sufletul său nu a cunoscut ura. Nu știa ce-i aceea pedeapsă, iubea oamenii, animalele și lucrurile fără viață. Când regele a urcat pe tron, Egiptul cunoștea o perioadă de bunăstare,

imperiul era nemărginit, iar oamenii iubitori. Ar fi putut alege să se bucure de vinuri, de farmecele femeilor, de odihnă, glorie, însă el a întors spatele tuturor acestora, dăruindu-se cu toată ființa adevărului, înfruntând forțele răului, ale egoismului și lăcomiei. A sacrificat totul cu zâmbetul pe buze.

Într-o zi l-am întrebat, după ce brațele lungi ale răului începuseră să se întindă:

— Stăpâne, de ce nu aperi iubirea și pacea prin forță?

— Criminalii își îndreptățesc mereu setea de sânge, dar eu, Bek, nu sunt unul dintre ei, mi-a spus zâbind.

Nu pot uita bunătatea pe care mi-a arătat-o când a băgat de seamă că îmi place Mutnejmet, sora soției lui, învățându-mă cum să o cer de soție. Cu aceeași bunătate m-a mângâiat când ea m-a refuzat, spunându-mi: – Ea este precum un vultur care-și așteaptă prada!

L-am întrebat ce a vrut să spună, dar nu a mai zis nimic. Am stăruit să rămân alături de el, deși toată lumea părăsea orașul, așa cum făcuse Meri-Ra, Marele Preot al Zeului Unic, însă înțeleptul Ay m-a întâmpinat spunându-mi:

— Noi plecăm pentru a opri un atac asupra căruia nu avem nicio putere și pentru a-i apăra viața. Dacă ar fi permis cuiva să rămână alături de el, eu aș fi fost acela. Eu sunt socrul și învățătorul lui!

— Înțeleptule, dar dacă voi rămâne lângă el lucrurile nu s-ar schimba în niciun fel.

— Înțelegerea pe care o avem cu preoții a fost ca Akhenaton să nu pățească nimic cu condiția ca niciunul din oamenii lui să nu rămână în oraș, mai puțin câțiva servitori.

Simțeam cum mi se frânge inima, dar am fost obligat să mă alătur caravanei care părăsea orașul. Tristețea mă năpădește și acum, când mă gândesc la acele clipe. Atunci, aveam îndoieli în ceea ce privește credința mea, în ciuda spuselor înțeleptului meu stăpân. Uneori, mă rog la Zeul

Unic, iar alteori nu. Când am aflat că a murit, am fost foarte trist și am plâns până când mi-au secat lacrimile. Inima îmi spunea că nu a murit. L-au ucis folosindu-se de magie sau alte mijloace murdare. Acum, viața mea și-a pierdut noima și bucuria de a trăi m-a părăsit. Aștept moartea precum minunatul meu oraș care se află acum la mila preoților și a timpului.

6. Tadukhipa

Tadukhipa era fata lui Tushrata, regele din Mitani, cel mai sincer prieten al Egiptului.

Amenhotep al III-lea a luat-o de soție în ultima parte a vieții sale, la vârsta de șaiszeci de ani, în vreme ce ea avea doar cincisprezece.

După moartea sa, Akhenaton a devenit rege și a moștenit haremul tatălui său din care făcea parte și Tadukhipa. Acum femeia trăiește în palatul din nordul Tebei înconjurată de trei sute de sclavi. M-a primit doar mulțumită comandărilor lui Haremhab.

Chiar și la patruzeci de ani, era de o frumusețe uimitoare, învăluită de taine și mândrie. Am întâlnit-o în marea sală de primire, așezată pe un jilț din abanos, poleit cu aur. M-a încurajat cu un zâmbet și a început să-și depene povestea.

— Am trăit alături de regele Amenhotep al III-lea o bucată scurtă de timp, în care m-am luptat cu geloziile celorlalți și am cunoscut amărăciunea vieții. Marea Regină Tiye m-a umplut de mirare când am cunoscut-o. Cum putea o femeie ca ea să ocupe un loc atât de însemnat când zeci de femei asemenea ei slujeau în haremul tatălui meu, Marele Rege Tushrata. Cel mai mult m-a mirat prințul moștenitor pe care l-am văzut în grădină. O creatură hidoasă care îți făcea mai degrabă scârbă decât milă. Treptat sănătatea regelui s-a înrăutățit, iar unii oameni plini de ură m-au socotit vinovată de acest lucru. Adevărul este că, din prima noapte petrecută împreună, mi-am dat seama că sfârșitul este aproape când i-am privit fața zbârcită. După moartea lui Amenhotep al III-lea, am început să mă gândesc că voi ajunge în haremul acelui băiețandru trist. Îmi spuneam că viața alături de bătrânul său tată era mai bună. Era un bărbat bun, vesel și în putere, în ciuda sănătății șubrede și a vârstei înaintate.

În harem, se vorbea mult despre prințul moștenitor. Râdeam de dragostea sa pentru artele femeilor precum pictura și cântatul, despre nepăsarea sa îndoielnică față de femei și-l consideram nepotrivit pentru tron.

Veștile despre nebunia sa religioasă și necazurile pe care le făcea părinților săi au ajuns și la noi. Am auzit că preoții erau îngrijorați. Veștile își făceau drum repede printre noi, însă fără să ne tulbure viața. În harem, ne ocupam mai degrabă de trebile zilnice decât de cele ale statului. Doar moartea regelui ne-a zdruncinat lumea și ne-a aruncat într-o stare de tulburare din care nu știam cum să ieșim. Creatura hidoasă a devenit rege, având-o lângă el pe Nefertiti, cu care se căsătorise pe când trăia tatăl său, iar întreg haremul tatălui său a devenit al lui. Ne trata ca pe niște animale domestice. Nu s-a apropiat deloc de noi, fapt ce le-a făcut pe unele femei să se dedea la dezmăț contra firii.

— De ce nu are grijă de noi și îi ajunge doar această luptă religioasă? a întrebat o femeie.

— Dacă nu ar fi fost neputincios, nu și-ar fi pierdut timpul cu toate discuțiile astea, i-a răspuns alta.

Gelozia și-a făcut loc în inima lui Nefertiti, așa că a hotărât să viziteze femeile din harem pentru a le saluta și a le cunoaște.

Toate femeile au ghicit adevărata pricină ascunsă în spatele acestei vizite. Voia să mă vadă de aproape, în palat vorbindu-se despre frumusețea și tinerețea mea. Eram singura din harem care aveam aceeași vârstă cu ea și o întreceam în frumusețe.

Eu eram de viță nobilă, în timp ce ea era fata unui om simplu, din popor. Ay era primul care-și declarase credința față de noua religie în fața regelui și cel dintâi care l-a părăsit, trecând de partea dușmanilor, atunci când steaua lui Akhenaton a început să apună.

Noua regină a venit înconjurată de sclave, ne-a salutat pe fiecare în parte, în ordinea vârstei.

Când a venit rândul meu, fiind ultima dintre femei, s-a uitat la mine cu luare-aminte, plină de curiozitate. Am înfruntat-o până când zâmbetul i-a dispărut de pe chip.

Din această pricină s-a mâniat pe Regina Mamă, Tiye, când aceasta l-a împins pe firavul rege să-și facă datoria față de harem, în special față de Tadukhipa, fata lui Tushrata, regele aliat și prieten.

Nefertiti nu a iertat-o pe Regina Mamă pentru că s-a amestecat și a înnebunit când regele s-a supus dorinței iubitei sale mame și a hotărât să facă o vizită haremului. După obicei, l-am așteptat pe Akhenaton în camera mea, în patul aurit, dezbrăcată, fără să-mi ascund frumusețea. A venit fără haine, înfășurat doar în jurul mijlocului și s-a așezat pe marginea patului zâmbind cu o liniște nefirească.

— Ai fi fericită dacă mi-ai face un copil? a întrebat în șoaptă.

— Stăpâne, asta este datoria mea, i-am spus încercând să nu-mi arăt sila pe care-o simțeam față de el.

— Eu caut dragostea, a șoptit, și disperarea i s-a citit în privire.

Aceasta este prima și ultima mea datorie.

— Stăpâne, iubirea te împinge să mă dorești?

— Iartă-mă, mi-a spus atingându-mi tandru mâna.

Mi-a sărutat fruntea și a părăsit camera așa cum venise. Nu am povestit nimănui ce s-a întâmplat în camera mea în acea noapte. În acel moment, femeile au crezut că Nefertiti a pierdut cel puțin jumătate din inima regelui. Zilele au trecut și noi continuam să primim vești despre ce se întâmpla în afara palatului. Așa am auzit de hotărârea regelui de a construi un nou oraș. După câțiva ani ne-am mutat la Akhetaten. Toată lumea era fericită în jurul nostru.

Am fost îndepărtate într-o aripă a palatului unde am trăit în condiții groaznice, degradante, care au dus la perversitate. Când s-a aflat că regele idiot lupta împotriva păcatului prin dragoste, și nu prin pedepse, depravarea s-a instalat între gărzi și femeile din harem, luând în râs toate valorile. Regele a început să-și propovăduiască noua religie în provinciile imperiului.

Femeile din jurul meu se rugau la Zeul Unic fără să creadă cu adevărat. Am ajuns să cred că religia lui Akhenaton este o religie fără credincioși, o religie care a creat o națiune de fățarnici și lacomi de putere și bani. Nu mi-a trecut prin minte că universul poate avea un singur zeu! De ce oare fiecare oraș are nevoie de un zeu care să vegheze asupra sa? De ce fiecare faptă a omului are nevoie de un zeu care să o patroneze? Cum să lucreze oamenii împreună doar bizuindu-se pe dragoste? Ce prostie! Pesemne că dragostea mamei lui l-a stricat de tot, dacă este atât de smintit.

Uneori își recita poeziile în fața unui public numeros, apoi soția lui cânta. Tronul sacru a fost ocupat de un grup de poeți și cântăreți necopți. Mândria faraonilor a fost nimicită.

Ce a urmat a fost de neocolit. Necazurile au venit precum o noapte lungă care nu lăsa răsăritul să-i ia locul. Au urmat dezastre atât în Egipt, cât și în imperiu. Tatăl meu și-a arătat curajul și loialitatea și pentru asta și-a pierdut viața în luptă, apărând un rege netot. Unii oameni credeau că regele este un poet nobil asupra căruia destinul s-a înșelat, urcându-l pe tron. De fapt Akhenaton era o făptură ciudată, nici bărbat, nici femeie, bântuită de sentimente de inferioritate și rușine. Propovăduia iubirea, însă aprindea în inimile oamenilor ura și răutatea. În cele din urmă, imperiul său a dispărut. Nefertiti, înțeleaptă lui soție, i-a dat ghes în nebunia lui, pentru a pune mâna pe putere și pentru a-și ostoi setea de bărbați. Toți credeau că ea și soțul ei

întruchipau dragostea și fidelitatea și pentru a adevăra acest lucru se sărutau în fața mulțimii când ieșeau pe străzile din Akhetaten sau la întâlnirile din provincii.

Însă toate femeile din palat știau că ei nu au fost niciodată împreună. Akhenaton nu era în stare să se culce cu o femeie.

Nefertiti avea o legătură cu sculptorul Bek, comandantul Haremhab, comandantul Mae și alții de la care a avut șase fete.

Umblau zvonuri că regele are legături trupești doar cu mama sa, Regina Tiye!

Am tăcut. A observat uimirea de pe fața mea și a continuat:

— Se știa în harem că acesta este adevărul. Și se mai știa că au împreună o fată. El nu putea să se culce cu altă femeie. Nu o singură servitoare i-a văzut împreună. Fără îndoială, acest lucru nu-i era străin lui Nefertiti. Pentru asta, cele două femei s-au urât toată viața. Faptul era că mulți nu își imaginau că omul care a născut un asemenea cutremur în lume poate fi o ființă dezgustătoare, fără șira spinării. Însă acesta e adevărul pe care trebuie să-l cunoști și să-l duci mai departe. Dacă Akhenaton nu ar fi fost urmașul celei mai mari familii din istorie, ar fi dus o viață de mizerie pe străzile Tebei, ca un nebun de care copiii și-ar fi bătut joc. Nu-i de mirare că imperiul a căzut când a fost el pe tron. În ceea ce o privește pe Nefertiti, dacă el nu ar fi văzut-o, ar fi fost o umilă prostituată în Teba.

Înainte de a se termina totul, Regina Mamă a venit în Akhetaten pentru a salva corabia de la scufundare. Între ea și Nefertiti a avut loc o ceartă. Tânăra regină a acuzat-o pe Tiye că este de partea dușmanilor tronului. Akhenaton s-a supărat când a auzit învinuirile și și-a apărat cu toată puterea mama sau, așa putea spune iubita.

Nefertiti s-a supărat, dar nu a spus nimic, răzbunându-se pe el și părăsindu-l fără veste, înainte ca și oamenii lui să se hotărască să-l părăsească. A încercat să câștige bunăvoința preoților pentru a-și asigura locul în noua orânduire. Poate chiar năzuia să devină soția lui Tutankhamon, însă preoții au dat-o la o parte. Dacă nu era vechiul ei iubit, Haremhab, ar fi rupt-o în bucăți.

Tadukhipa a tăcut, zâmbind cu scârbă.

— Asta e povestea nebunului de Akhenaton și a religiei lui fără noimă, și-a încheiat ea povestea.

7. Toto

— Nu am încetat niciodată să cred în Zeul meu și nici nu m-am alăturat caravanei fățarnicilor și oportuniștilor, însă l-am slujit pe Eretic în înțelegere cu Marele Preot, fiind ochiul neadormit al lui Amun în palat și mâna care lovește la nevoie.

Astfel m-a întâmpinat Toto, ministrul mesager care l-a slujit pe Akhenaton, cu dorința de a se apăra de învinuirea de fățarnicie care plutea asupra tuturor oamenilor acestui faraon. L-am întâlnit în sala sa din templu, unde își îndeplinea datoria de cântăreț în timpul lui Tutankhamon, așa cum făcuse și pentru Amenhotep al III-lea. Era un bărbat cu fața rotundă, ochii bulbucați și cu o fire neliniștită. Sigur pe el, a început să-mi prezinte propria-i poveste despre tragedie: – Această familie a dat cei mai mari regi. Necazurile au început atunci când Amenhotep al III-lea și-a ales soția dintr-o familie obișnuită și aceasta i-a dat un moștenitor prostănac și nebun.

Marii regi au adoptat o nouă politică față de noi, preoții lui Amun.

Îi recunoșteau acestuia puterea și însemnătatea, socotindu-l

Stăpânul Zeilor. În același timp se supuneau preoților altor zei pentru a-i atrage pe toți de partea lor și pentru a nu face deosebire între slujitorii altor credințe. Noua politică nu ne-a apropiat, însă nici nu am ajuns la înfruntări, fiecare având destule foloase de pe urma acestei situații.

Când Akhenaton a devenit rege, drumul îi era deja bătătorit.

Putea să urmeze liniștit aceeași cale pe care porniseră strămoșii lui, dar șoarecele s-a văzut pe sine leu. Și s-a produs tragedia.

Nu avea nimic din puterea și înțelepciunea strămoșilor săi. Era bântuit de propria-i slăbiciune, urâtenie și înfățișare femeiască. O asemenea răutate nu poate izvorî decât din nevolnicie și gelozie.

Astfel a hotărât să scape de toți preoții pentru a avea singur puterea. Apoi s-a proclamat zeu unic fără rival, un zeu închipuit pe care l-a folosit drept mască pentru ambițiile sale.

La început am auzit vești despre minunile tânărului care devenise bărbat în ciuda vârstei fragede. Apoi am aflat povestea noului zeu care i s-a arătat și l-a îndemnat să înceteze să-i venereze pe ceilalți zei.

— Este o uneltire pe care trebuie să o stărpim în fașă, i-am spus, într-o zi, Marelui Preot.

Îi bănuiesc pe regina Tiye și înțeleptul Ay că se află în spatele întregii povești. Băiatul nu este decât o unealtă în mâna acestora, am continuat, văzând că Marele Preot nu e încredințat de spusele mele.

— De bună seamă, regina Tiye este vinovată, dar singura ei vină este că a judecat greșit. În ceea ce-l privește pe Ay, socotesc că este la fel de îngrijorat ca și noi, mi-a răspuns el.

Am crezut ce a spus pentru că judecata lui este dreaptă:

— Atunci, fără doar și poate, băiatul este posedat de spiritul lui Set, zeul răului. Trebuie să-l ucidem numaidecât.

— Cred că stă în puterea regelui și a reginei să îndrepte răul, a spus preotul.

Am fost încredințat că șovăiala noastră ne va costa scump. M-am rugat lui Amun:

*O, Amun, stăpânul celor fără glas,
Tu ești părintele celor săraci,
Când te chem,
Te scobori să mă ajuți.*

*O, Amun, stăpânul Tebei,
Care îi salvezi pe cei din lumea de jos
Omul te cheamă
Iar tu răsări din depărtări.*

Toto a continuat să-mi povestească întâmplările despre care auzisem și înainte, precum călătoria prințului în imperiu, întoarcerea sau înălțarea pe tron.

— Oamenii și-au mărturisit numaidecât credința față de noua religie în schimbul unor ranguri înalte în noua rânduială. Și-au făcut uitată orice urmă de demnitate și roiau în jurul Ereticului precum muștele. Nu există nicio îndreptățire pentru trădarea lor. Ei toți sunt vinovați pentru distrugerea țării. I-am spus acest lucru și Marelui Preot.

— Nicio crimă nu scapă nepedepsită. Akhenaton trebuie distrus, la fel și cei din jurul său, precum soția lui, Ay, Haremhab, Nakht și Bek.

— Țara nu mai poate îndura să fie ruinată.

— Pentru a-l mulțumi pe Amun este nevoie de sânge, am insistat.

— Cred că știu ce-l mulțumește pe Zeul meu.

Am tăcut, dar furia nu prididea să mă macine. Credeam că lipsa pedepsei naște crime și slăbește încrederea în dreptatea divină. Mă durea să-i văd pe unii dintre ei cum se bucură de liniște și onoruri ca și cum le-ar fi meritat. De ce trebuie să-i apărăm pe cei care au înlesnit distrugerea noastră?

Toto a continuat să-mi povestească despre ridicarea orașului Akhetaten, exodul către noul oraș și grija lui Akhenaton de a-și propovădui religia.

Cât am fost alături de ei, am lucrat în cabinetul său. Ca și ceilalți, i-am înfruntat nebunia și am avut prilejul să-l cunosc cu adevărat. Putea să fie poet sau cântăreț, însă el a ajuns pe tronul faraonilor. Era o nenorocire. Încă de la

început, a hotărât să-și ascundă slăbiciunea care făcea silă, astfel încât să pară ager la minte și să pună mâna pe putere. Ar fi dorit să-i spună lui Tuthmes al III-lea că „în ciuda puterii tale și a reușitelor militare, eu sunt mai puternic”.

Unii au crezut în el, alții l-au socotit nebun, însă el a tras foloase din acest șiretlic și a izbândit. A socotit în sinea lui că poate ivi o lume a plăsmuirilor care nu avea nicio legătură cu viața de zi cu zi. Lumea pe care o născocise, cu legile, tradițiile și apărătorii ei. S-a numit pe sine însuși zeu peste ei, întemeindu-se pe vraja pe care o aruncase asupra tronului și pe puterea pe care i-o dădea. Nu este de mirare că la prima întâlnire cu lumea înconjurătoare imperiul s-a năruit, iar lașii pe care i-a adunat în jurul său au luat-o la fugă.

Se vorbea mult despre ceasurile în care intra în transă, despre minunile pe care le înfăptuia și despre cuvintele neobișnuite care-i ieșeau din gură. Ca și alții, am luat și eu parte la aceste momente.

În timp ce îi înfățișam scrisorile, intra într-o stare de neliniște, părăsind starea de conștientă și cufundându-se într-o lume necunoscută. Spunea cuvinte care nu aveau niciun înțeles pentru noi, ca și cum ar fi vorbit cu fapte nevăzute. Când se întorcea iar printre noi, ne povestea despre zeul lui care nu-l va lăsa de izbeliște niciodată. Mă uitam pe furiș la Ay, Haremhab, Nakht și mă întrebam dacă ei or fi crezând într-adevăr acest joc. Se prefăceau a-l crede pentru a-i obține favorurile. Însă, când moartea i-a încolțit din toate părțile, și-au arătat adevărata față.

Toto mi-a povestit cum răzmerițele s-au răspândit în tot imperiul, despre înșelăciunile din rândul servitorilor, suferințele oamenilor, atacurile asupra imperiului și moartea celui mai puternic aliat al Egiptului, Tushrata, regele din Mitani.

Eram cuprins de spaimă când mă gândeam la viitorul țării.

Pusesem la cale un plan ca să fie ucis pentru a salva lumea de religia și răul întruchipat de el. Am găsit fără multă trudă pe cineva doritor să-l ucidă în camera lui înainte de răsăritul soarelui. Îi rânduisem un loc ascuns în grădină și sarcina ar fi fost dusă la bun sfârșit dacă Maho, căpetenia gărzilor, nu l-ar fi văzut în ultima clipă. Fiindcă l-a omorât, Maho a fost blestemat de zei pe vecie. În final, ne-am slujit de vrăjitorie. Însă și de data aceasta am dat greș. Poate că vraja nu avea nicio înrâurire asupra Ereticului și a celor care-l înconjurau.

Toto mi-a povestit despre vizita Reginei Tiye în Akhetaten și despre întâlnirea istorică dintre Marele Preot al lui Amun și oamenii lui Akhenaton.

Când regele a renunțat a avea încredere în oamenii lui și a aflat că preoții l-au ales pe Tutankhamon să-i urmeze la tron, i-a cerut lui Smenkhare să ia parte, alături de el, la conducerea țării.

Însă, lumea lui s-a destrămat când Nefertiti l-a părăsit. Acesta era sfârșitul. Era însă prea târziu, răul fusese deja făcut.

Căsătoria lui cu Nefertiti a însemnat pentru noi toți un mare nenoroc. În fapt, ea era o femeie pricepută, ageră la minte, inteligentă și foarte frumoasă, dar, ca și pe el, ambițiile o îmbolnăviseră. Se prefăcea că împărtășește credința lui Akhenaton dar, în fapt, semănau doar când era vorba de înșelătorie. De bună seamă că nu l-a iubit niciodată. Chiar dacă ar fi vrut, nu l-ar fi putut iubi. Singura ei dragoste era cea pentru putere. Poate ea era ultima dovadă a rolului pe care l-a jucat Ay.

Cu diferite prilejuri, Ay și soția lui primeau daruri din aur pe care sclavii le duceau în coșuri la palatul lui.

Oare această femeie înțeleaptă nu a prevăzut urmările pe care politica dusă de soțul ei le va avea asupra țării și imperiului? A crezut cu adevărat în mesajul de iubire și pace pe care îl propovăduia Akhenaton? Nu-mi pot închipui așa ceva. Poate Nefertiti a fost încredințată că înrâurirea pe care o avea asupra tronului era mult mai mare. A socotit că această vrajă nu avea nevoie de sabie și armată. Poate și-a dat seama de greșală mai devreme, dar s-a temut să-i mărturisească soțului temerile sale pentru a nu-i pierde încrederea. Când oamenii săi l-au trădat, Nefertiti l-a părăsit și ea, nădăjduind că ibovnicii ei nu o vor trăda. Cred că Haremhab a încercat să-l convingă pe Marele Preot să o primească în Teba, însă acesta a refuzat. Ereticul a murit, dar ea a continuat să trăiască în închisoarea ei, plângându-și tristețile și căindu-se.

Nici dacă Amenhotep al III-lea ar fi fost urmat la tron de vreunul dintre cei mai temuți dușmani ai săi, acesta nu ar fi izbutit să facă atâta rău precum acest Eretic blestemat.

8. Tey

Tey, soția înțeleptului Ay, era o femeie de șaptezeci de ani, plăcută la fire, mică de statură și cu o sănătate de fier. Ay s-a căsătorit cu ea după moartea primei sale soții, mama lui Nefertiti, care a fost crescută de Tey de la vârsta de un an sau doi. După căsătorie, Tey a dat naștere unei fete, Mutnejmet. Când norocul i-a zâmbit lui Nefertiti și a devenit regină, a ales-o pe Tey să facă parte din suita sa, numind-o doamna de onoare a reginei. Dacă nu ar fi iubit-o atât de mult, nu ar fi făcut toate acestea pentru ea.

Tey, la rândul său, o înconjură pe Nefertiti cu multă grijă și dragoste, fiind departe de ceea ce socotim noi îndeobște a fi o mamă vitregă.

I-am povestit și ei ce am aflat despre toate întâmplările.

— Nu e nevoie să-mi spui ce știu deja. Dacă nu ai nimic de adăugat, nu-ți mai pierde timpul cu mine și am să plec.

— Nu m-am apropiat de rege în ciuda legăturii dintre mine și soția lui. Nu mi-a vorbit decât de câteva ori, însă nu voi uita niciodată felul său plăcut de a fi. Știam multe despre el de la soțul meu care a fost ales să-i fie învățător. Ne-a mirat ce auzisem despre purtarea sa față de Amun și dragostea lui pentru Aten, ca și despre așa-zisa lui descoperire a Zeului Unic. În fapt, eram uluite doar eu și Mutnejmet, pentru că iubita mea Nefertiti era de altă părere. Însă înainte de toate trebuie să-ți vorbesc despre ea.

Era o fată ageră, plină de însuflețire, care iubea frumosul și era plină de dragoste pentru tot ce însemna viață spirituală. Părea mult mai coaptă la minte decât alții de vârsta ei. Într-o zi i-am spus soțului meu: – Sunt încredințată că fata ta o să fie preoteasă!

Între cele două surori izbucneau adesea sfade trecătoare, așa cum se întâmplă între surori, dar, de fiecare dată,

Nefertiti avea dreptate. Nu-mi aduc aminte să fi greșit vreodată. Își împăca mereu sora așa cum trebuie să facă o soră mai mare. Era foarte bună la învățătură, încât îmi era teamă că fata mea va face ceva nesăbuit de invidie.

Am băgat de seamă că Nefertiti asculta cu luare-aminte cele ce ne povestea tatăl ei despre prinț, împărtășind dragostea acestuia pentru Aten. Apoi ne-a dat de știre că și ea crede în Zeul Unic.

— Dar Akhenaton este eretic, i-a spus Mutnejmet.

— A auzit glasul Zeului Unic, i-a răspuns plină de încredere.

— Ești eretică asemenea lui, a țipat Mutnejmet.

Nefertiti avea o voce plăcută și ne bucuram să o ascultăm cântând:

*Ce să-i spun oare mamei?
În fiecare zi mă întorc la ea cu păsări
Însă azi nu am pus capcană
Datorită iubirii care m-a cuprins.*

După ce și-a mărturisit credința, a început să-i cante singură noului zeu, în grădină, dar niciunul dintre noi nu dorea să-i împărtășească însuflețirea. Și acum îmi amintesc o dimineață în care vocea ei mi-a umplut camera: *O, Zeule Veșnic!*

*O, Minunatule și Mărețule Zeu!
Întru tine ne desfătăm,
Ai umplut universul de lumină.*

Palatul nostru era primul loc unde s-au auzit imnurile închinat noului zeu. Într-o zi, am fost chemați la sărbătorirea a treizeci de ani de când Amenhotep al III-lea era faraon. Pentru prima dată, ni s-a dat voie să luăm parte la petrecerea de la palatul faraonilor însoțiți de fe-

— Tele noastre. Le-am gătit gândind că poate vor plăcea cuiva dintre tinerii nobili. S-au îmbrăcat amândouă în rochii lungi, subțirele, și-au pus șaluri brodate în jurul umerilor și s-au încălțat în sandale aurite. Am intrat într-o sală mai mare decât tot palatul nostru. De-a lungul pereților se înșirau torțe care înconjurau scaunele invitaților. Mijlocul încăperii era pentru muzicanți și dansatoare dezgolite. Sclavii treceau printre oaspeți arzând rășini înmiresmate și purtând tăvi pline cu cele mai minunate băuturi și mâncăruri. M-am uitat la tânăra nobilime și mi-ar fi plăcut pentru fetele mele Haremhab, un ofițer cu viitor strălucit, și Bek, un sculptor talentat.

Am văzut cum privirile notabililor precum Haremhab, Bek, Nakht și Mae o urmăreau pe Nefertiti, mai cu seamă atunci când fetele nobilimii au avut prilejul să danseze și să cânte înaintea regelui. Draga mea Nefertiti a dansat cu o grație desăvârșită și a cântat minunat, întrecând cântărețele profesioniste.

Poate că în acea noapte și eu am împărtășit gelozia ascunsă a lui Mutnejmet. M-am liniștit spunându-mi că, dacă Nefertiti se căsătorește, Mutnejmet va putea ieși în lume fără rivală. Din curiozitate, am urmărit-o pe Nefertiti să văd cine îi atrage privirea și am fost mirată să o văd interesată de liderul ei spiritual, prințul moștenitor. M-am uitat la el. M-am speriat de felul lui neobișnuit de a fi și de vădita purtare femeiască. Când privirile noastre s-au întâlnit, Nefertiti mi-a șoptit: – Mi l-am închipuit uriaș!

Însă încântarea ei era mult mai puternică decât mirarea. Nu a visat niciodată ce îi pregătise destinul. Ne-am întors la palat și i-am spus soțului meu: – Mesagerul va bate curând la ușa noastră așa că, Ay, pregătește-te.

— Zeii scriu soarta fiecăruia, mi-a spus Ay cu calmul său obișnuit.

După o zi sau două, Ay a venit la mine:

— Regina Tiye vrea s-o cunoască pe Nefertiti.

Vestea ne-a uimit pe toți și l-am întrebat:

— Ce poate să însemne asta?

— Poate îi oferă o slujbă la palat, mi-a răspuns după ce s-a gândit o vreme.

— Fără îndoială știi mai multe.

— Cum aș putea să știu ce se întâmplă în mintea reginei?

Ay a început s-o învețe pe Nefertiti regulile protocolului care trebuie respectate la întâlnirea capetelor încoronate, iar eu m-am rugat la Amun s-o aibă în pază.

— Eu i-am cerut Zeului Unic să mă protejeze, a protestat Nefertiti.

— Ferește-te să rostești asemenea prostii în fața reginei, a certat-o Ay.

Când s-a întors de la întâlnirea cu regina, Nefertiti era foarte tulburată încât mi s-a aruncat în brațe și a început să plângă.

Atunci Ay a spus:

— Regina a ales-o să-i fie soție prințului moștenitor!

Eram copleșiți de fericire. Draga mea Nefertiti a trecut peste orice gelozie, întrecându-și rivalele. Ea este cea care ne-a deschis calea spre familia faraonilor, iar norocul ei ne-a ridicat deasupra tuturor. Pentru asta, atât eu, cât și Mutnejmet am fericit-o din tot sufletul. Nefertiti ne-a povestit tot ce s-a întâmplat la întâlnirea cu Marea Regină, însă eu eram așa de mișcată, că nu am urmărit-o cu atenție. De fapt, nu-mi amintesc nimic din ce a zis. Și cum altfel, când cuvintele păleau în fața întâmplării în sine?

Nunta s-a încheiat cu o petrecere fără seamăn care le-a amintit oaspeților de nunta lui Amenhotep al III-lea. Acum eram rude cu familia faraonului, iar pe mine, draga mea Nefertiti m-a ales să-i fiu doamnă de onoare, un rang care mă așeza în rândul prințeselor!

Prin căsătorie, Nefertiti și prințul au devenit unul și nu puteau fi despărțiți decât prin moarte. Ea i-a fost alături atât în momentele fericite, cât și în cele triste, până aproape de sfârșit. L-a ajutat în treburile tronului, ca și cum ar fi fost născută pentru asta.

I-a fost alături când și-a propovăduit religia, ca o preoteasă aleasă cu adevărat de Zeul Unic.

Crede-mă, a fost o regină măreață în cel mai cuprinzător înțeles al cuvântului. De aceea am fost uimită când am aflat că și-a părăsit soțul în cele mai grele clipe ale vieții sale. Cred că aceasta este prima hotărâre pe care a luat-o fără să se sfătuiască cu mine.

Când am aflat, m-am grăbit la palat și m-am așezat la picioarele ei, năpădită de lacrimi. Nu părea mâhnită de starea în care mă aflam și mi-a spus calmă:

— Mergi în pace...

— Cei care l-au părăsit vor doar să-l apere de orice rău...

— Mergi în pace, mi-a spus cu răceală.

— Dar tu, Maiestate? am întrebat-o neîncrezătoare.

— Nu mă voi întoarce la palat, a spus încet.

Voiam să spun mai multe, dar m-a oprit cu glas poruncitor:

— Mergi în pace!

Când am părăsit-o m-am simțit cea mai nefericită femeie din lume. M-am gândit mult timp la ce a făcut-o să dispară și să se însingureze. Nu există decât o singură pricină: nu a răbdat să fie martoră la căderea regelui și a zeului său și a preferat, într-o clipă de deznădejde, să fugă. Sunt încredințată că voia să se întoarcă la el după ce plecau toți, așa cum sunt încredințată că a încercat să se întoarcă, dar a fost oprită prin forță.

Să nu crezi ce se spune despre plecarea ei de la palat! O să auzi lucruri care se bat cap în cap, iar fiecare o să stăruie că spune adevărul.

Viața m-a învățat să nu am încredere în nimeni. Timpul a trecut, iar eu mă tot întreb dacă Akhenaton merita un sfârșit atât de trist. Era o persoană nobilă, de încredere, iubitoare și milostivă. De ce nu l-au răsplătit oamenii cu respect, încredere, iubire și milostivire? De ce s-au repezit la el precum niște fiare gata să-l ucidă ca pe un dușman?

Acum câțiva ani, l-am văzut în vis, întins pe pământ, cu sângele șiroindu-i dintr-o rană de la gât. Sunt încredințată că l-au ucis și au mințit că a murit de moarte bună.

Tey a tăcut tristă, cu privirea ațintită înainte, apoi a murmurat:

— Am avut printre noi un om cum n-o să mai fie vreodată altul.

9. Mutnejmet

Mutnejmet era o femeie de vreo patruzeci de ani, frumoasă și delicată, ai cărei ochi de culoarea mierii sclipeau de agerime. În purtarea ei am simțit că între noi era o prăpastie de netrecut.

Mutnejmet era fata lui Ay și a lui Tey și sora lui Nefertiti. Locuia într-o aripă a palatului lui Ay. Nu a fost niciodată căsătorită, deși a avut câteva cereri. De îndată ce m-am așezat în fața ei și i-am arătat documentele a început să vorbească: – Soarta a vrut să fim martori la tragedia ereticului Akhenaton care l-a ales pe tata, înțeleptul Ay, să-i fie învățător. Așa am aflat despre el și am auzit despre gândurile sale nefirești. De la bun început nu mi-a fost pe plac.

M-am îndoit că ar fi sănătos la minte, iar timpul a dovedit că am avut dreptate. Nefertiti însă a văzut lucrurile altminteri. Îi plăcea să fie mereu în centrul atenției, deseori stârnind discuții aprinse pentru a se amuza. Fără îndoială, era isteată, însă prefăcută. A încetat să-l mai venereze pe Amun și s-a îndreptat spre Aten. În cele din urmă a dat la o parte toți zeii și și-a mărturisit credința față de un zeu al cărui nume nu-l mai auzisem.

— Tată, spune-i prințului moștenitor că și eu cred în zeul lui, am auzit-o odată zicându-i tatei.

— Nu spune prostii, Nefertiti, a certat-o tata. Nu-ți da prin gând ce primejdioase sunt spusele tale.

Din pricina purtării ei, m-am temut că lumea ne va blestema și pe noi. Credința mea în zei a rămas neclintită, iar dacă mi-am arătat credința față de noul zeu, am făcut-o pentru că eram înrudiți cu familia faraonilor. De asemenea, m-am gândit că, de la înălțimea noii mele demnități, puteam

să-mi apăr zeii, dar, repet, credința mea în zei nu a dispărut niciodată.

Prima dată l-am văzut pe Eretic cu ocazia sărbătoririi a treizeci de ani de la urcarea pe tron a lui Amenhotep al III-lea. Am fost uimită de asemănarea neobișnuită dintre păreri și înfățișarea sa, amândouă fiind la fel de scârnave și urâte. Să nu crezi ce auzi despre iubirea nobilă care îl lega de Nefertiti. Pe ea o cunosc foarte bine și știu cum ar fi trebuit să arate bărbatul visurilor ei. Și nu era nici pe departe băiatul acesta scârbos, urât, neputincios, care nu era nici femeie, nici bărbat.

Amândoi credeau că trăiesc în adevăr, însă el era nebun, iar ea trăia în minciună și înșelătorie. Nu iubea decât tronul și puterea care venea odată cu el.

În timpul sărbătorii, fața ei ascunsă a ieșit la iveală. Și-a arătat frumusețea dinaintea tuturor, fără rușine, precum o femeie ușoară. A încercat să-l prindă în mreje pe Haremhab, dar lui nu-i erau pe plac femeile obișnuite.

Când fetele nobililor au fost chemate să danseze și să cânte m-am ridicat și am dansat cuviincios și am ales un cântec dedicat faraonului:

Ai venit să ne potolești setea,

Ai venit să ne acoperi goliciunea.

Ești precum cerul liniștit după furtună.

Ai venit să oferi căldură celui înfrigurat.

Nefertiti a uimit pe toată lumea cu dansul ei necuviincios, însă a smuls aplauzele păcătoșilor. Apoi, a cântat un cântec nerușinat:

În sănătatea ta.

Să bei până uiți.

Și să nu te sature de fericire.

În seara asta, am să vin să pun o capcană

În care să ne prindem amândoi,

Doar tu și eu.

Nu este nimic mai frumos decât să fii cu mine.

Tata și-a plecat capul de rușine, iar mama a rămas fără grai.

Cântărețele tocmite anume au ridicat glasul mânioase, spunând că această fată nu este vrednică să cânte alături de ele.

Ne-am întors acasă în acea noapte. Nefertiti visa ca dimineața Haremhab să ne bată la ușă, însă soarta ne orânduise atât nouă, cât și Egiptului, altceva. Nefertiti a fost poftită să o întâlnească pe Regina Tiye, iar când s-a întors de la palat era soția prințului moștenitor.

— Prințul nu trebuie să se căsătorească cu cineva cu sânge nobil pentru a-și întări puterea?

Am întrebat-o pe mama.

— Nu are nicio însemnătate, atâta vreme cât faraonul a încuviințat alegerea unei soții din popor pentru fiul său. Când s-a căsătorit și el a făcut întocmai.

Apoi m-a sărutat pe frunte și mi-a șoptit:

— Fii înțeleaptă, Mutnejmet. Fii incredințată că ești mai bună decât ea, însă nu ne putem pune de-a curmezișul norocului.

Gândește-te că vei sta în rând cu prințesele! Nu uita că norocul o să ajungă și la tine, dacă îi vei rămâne credincioasă surorii tale!

— Voi urma această povață, dar îmi voi păstra onoarea și credința, i-am răspuns sincer.

Când am găsit-o singură pe Nefertiti, am întrebat-o:

— Ții cu adevărat la el?

Prefăcându-se a nu înțelege, m-a întrebat:

— Despre cine vorbești?

— Despre viitorul tău soț!

— Este un miracol printre ceilalți bărbați, mi-a răspuns plină de însuflețire.

— Și ca soț?

— Nu se poate face deosebire între preot și soț, mi-a răspuns nedeslușit.

O cunoșteam foarte bine, îi puteam citi gândurile. Va împărți cu el tronul ca regină și ca preoteasă și nu se va înfrâna să ademenească orice om care să-i astâmpere poftele trupesti. Și a făcut acest lucru cu sufletul împăcat, prinzând curaj din pricina neputinței soțului ei și a politiciii lui care înlătura pedeapsa și propovăduia iubirea.

Am aflat de neputința și de apucăturile scârbavnice ale lui Akhenaton cu prilejul vizitelor mele zilnice în harem. Acolo se știau toate adevărurile ascunse față de cei mai apropiați oameni ai săi. Femeile din harem se veseleau pe seama lui. Ele au dat la iveală legătura împotriva firii dintre Akhenaton și mama lui, singura femeie care izbutea să-l lecuiască de neputința trupestă, legătură din care s-a născut o fată.

Egiptul nu mai cunoscuse o asemenea nenorocire. De aceea, am fost încredințată că țara mea va trăi vremuri neguroase. Mi-am jurat că voi fi de partea adevărului orice s-ar întâmpla.

Amenhotep al III-lea a murit, iar Nefertiti i-a luat locul Marii Regine Tiye. Viața pe care am dus-o în Teba a fost tristă, apoi ne-am mutat la Akhetaten, cel mai frumos oraș care i-a fost dat omului să vadă. Am avut parte de zile fericite și îmbelșugate.

Chiar dacă a încetat să-i mai venereze, zeii l-au ajutat pe Eretic și i-au dat pricini să fie fericit, până când acest neștiutor a socotit că noul său zeu a învins, iar solia sa de dragoste și pace s-a răspândit.

— Unde sunt zeii? De ce nu fac nimic? mi-am întrebat mama când am găsit-o singură.

— Mutnejmet, acesta este un semn că noul zeu este unul adevărat.

M-am uitat la ea cuprinsă de mirare. Mi-a trecut prin minte că lumea pe care o cunoșteam eu dispăruse și fusese înlocuită de alta. Dar visul lui Akhenaton s-a destrămat la fel de repede cum se ivise, iar tristețea a răvășit totul ca o furtună.

— În sfârșit, Amun se răzbună, i-am spus tatălui meu.

— Parcă ai fi unul dintre preoții plini de ură.

— Spune-mi, tată, care e datoria ta în aceste împrejurări?

— Nu trebuie să-mi amintească nimeni de datoria mea, Mutnejmet, mi-a răspuns mâniat.

— Nu faci nimic ca să-ți aperi tronul? am întrebat-o odată pe Nefertiti.

— Murim pentru Zeul Unic, mi-a răspuns cu prefăcută înflăcărare.

Nu a fost devotată. De fapt, în viața ei nu a știut ce înseamnă credința. Îi era teamă că, dacă îi atrage luarea-aminte asupra consecințelor încăpățănării sale, acesta și-ar pierde încrederea în ea și ar alege o altă femeie să-i fie regină și preoteasă. Când am încercat să-i înștiințez pe oamenii lui Akhenaton, am aflat că Toto, ministrul mesager al regelui, își păstrase credința în Amun. Mai târziu, Toto a devenit un mijlocitor între mine și Marele Preot al lui Amun. A fost dureros pentru că a trebuit să aleg între devotamentul față de noua mea familie și credința față de țară și zei. Alăturându-mă preoților, am pus în primejdie fericirea familiei mele și chiar siguranța mea personală.

— Marele Preot îți cere să o atragi pe regină de partea noastră, mi-a spus într-o zi Toto.

— Am încercat lucrul acesta înainte să-mi spună el, dar ea este la fel de nebună ca și Ereticul.

Date fiind împrejurările, Marele Preot a trimis-o pe Regina Tiye la Akhetaten. Apoi a venit el însuși în oraș, prevenindu-

i încă o dată pe oamenii lui Akhenaton. Lui Toto nu-i era pe plac această mișcare. Sfatul lui a fost să fie luați pe nepregătite, să-i arunce pe toți în închisoare și să dea foc orașului. Țineam foarte mult să-1 câștigăm pe Haremhab de partea noastră, el fiind deținătorul adevăratei puteri în oraș. Haremhab era cunoscut drept o persoană așezată și hotărâtă.

Când am avut prilejul să vorbim, am băgat de seamă că îmi împărtășește gândul. Cu toate acestea, l-am simțit cam precaut, însă nici eu nu aveam încredere în el.

— Trebuie să cercetăm din nou planurile de bătaie, i-am spus când războiul civil părea că nu mai poate fi ocolit.

S-a uitat la mine întrebător și am continuat pe un ton sincer:

— Nu putem să lăsăm Egiptul să ardă în flăcări și să se prefacă în cenușă.

— Ai vorbit cu sora ta despre asta? m-a întrebat.

— Ea este la fel de nebună ca și regele.

Sinceritatea mea l-a umplut de mirare. Apoi m-a întrebat curios.

— Și ce ne sfătuiești să facem?

— Orice este îngăduit, dacă vrem să ne salvăm țara...

Mutnejmet a continuat să povestească sfârșitul pe care-l cunoșteam deja.

— Tragedia a fost mai mare decât cea din timpul cuceririi lui Hyksos. De data aceasta, tragedia a fost izvodită de un nebun care a ajuns să conducă țara și care s-a folosit de natura sacră a tronului. Fără îndoială, Nefertiti purta o vină mai mare pentru ce s-a întâmplat pentru că ea era o persoană ageră la minte. Însă ei nu-i păsa decât să-și vadă împlinite ambițiile. Când puterea lui Akhenaton a început să pălească, l-a părăsit. A trecut de partea dușmanilor, nădăjduind să devină regina noului tron. Dar planul ei nu a

dat roade și a ajuns să se îngroape în singurătate, tristă și plină de căință.

10. Meri-Ra

Meri-Ra era un bărbat de vreo patruzeci de ani, zvelt, cu un ten măsliniu, cu o privire tristă care prevestea tragedia ce avea să vină. Trăia singur, fără tovarăși sau servitori, într-o căsuță.

Cândva fusese Marele Preot al Zeului Unic în Orașul Luminii, Akhetaten.

M-am dus să-l vizitez în orașul său, Deshasha, aflat în partea de nord, la o depărtare de două zile de Teba. Când a citit scrisorile de la tatăl meu, m-a întrebat zâmbind: – De ce te obosești atât?

— Ca să aflu adevărul, i-am răspuns.

— Este bine că există fie și un singur om care este în căutarea adevărului, a spus cu tristețe.

Poate că sunt singura persoană dată afară cu forța din Akhetaten după ce a refuzat să-și abandoneze regele. Zeul meu amuțise, templul a fost distrus, însă soarta nu-și spusese ultimul cuvânt.

Încă din copilărie, a purces el uitându-se lung la mine cu ochii lui căprui, am avut norocul să mă număr printre apropiații prințului. Ca și el, eram atras de misticism. Am învățat împreună despre religia lui Amun și a lui Aten. Ca mulți alții, am fost fermecat de Akhenaton și m-am lăsat vrăjit de noutatea părerilor sale. Am fost uimit de maturitatea sa timpurie, neobișnuită. M-a binecuvântat cu vorbele sale care au mers drept la inimile urmașilor lui: – Meri-Ra, te iubesc. Nu-ți înfrâna dragostea pentru mine.

Iubirea lui mi-a pătruns în suflet așa cum nu mi se mai întâmplase până atunci. Mi-a dat voie să-l întovărășesc, ori de câte ori voiam, pe malul Nilului, la vest de palat, acolo unde se odihnea. Acest loc umbros era sprijinit pe patru coloane, fiind înconjurat de lotuși și palmieri.

Pe jos, peste iarba proaspătă, era așternut un covor verde și deasupra o pernă. Se trezea înainte de ivirea zorilor și se îndrepta spre locul său. Aici aștepta răsăritul soarelui din spatele câmpiilor și începea să-i cânte. Încă îi mai aud glasul ca o mireasmă sfântă: *Lumina ta strălucește în înaltul cerurilor, Aten, zeule care ai prins viața, Tu, întâi stătătorul, Când lumina ta se naște la răsărit, Toată lumea se umple cu frumusețea ta.*

Ești minunat, ești măreț!

Luminezi toată țara,

Razele tale țin laolaltă lumea și toate lucrurile pe care le-ai creat.

Ești departe, dar razele tale sunt pe pământ.

Când soarele era pe cer, fața i se lumina. Apoi, se plimba prin grădină spunând:

— Nu este bucurie mai mare decât venerarea Zeului!

Nici măcar atunci, viața lui Akhenaton nu era tihnită. Odată mi s-a plâns:

— Tatăl meu stăruie să mă preschimbe într-un războinic, Meri-Ra.

Pregătirea lui militară a dat greș, iar asta i-a lăsat răni în suflet.

— Nici putere, nici frumusețe, zâmbea, privind în oglinda aurită.

Moartea fratelui său mai mare, Tuthmes, l-a rănit adânc. Poate că nu s-ar fi tămăduit, dacă rana lăsată de moartea fratelui nu ar fi fost înlocuită de una mai puternică pricinuită de pierderea iubitei sale fiice, Meketaten. Mai apoi a plâns foarte mult după fratele lui a cărui dispariție l-a pus față în față cu adevărul morții.

— Ce este moartea, Meri-Ra?

Nu am zis nimic, șovăind să-i dau răspunsul obișnuit pe care-l
ura.

— Nici măcar Ay nu știe, a urmat el. Doar soarele răsare de fiecare dată după ce apune.

Tuthmes, în schimb, nu o să se întoarcă printre noi.

După aceste întâmplări, a declarat război pe vecie slăbiciunii, urâteniei și tristeții. Și-a făurit un drum precum o rază de soare, făgăduind o zi luminoasă cu fiecare dimineață în care răsărea.

Într-o zi, l-am întâlnit în locul unde îi plăcea să se ducă să se liniștească. Era palid, privea neclintit, iar în ochi i se citea neînfricarea. Mi-a vorbit fără să-mi răspundă la salut: – Meri-Ra, soarele nu înseamnă nimic.

Nu am înțeles ce voia să spună. M-a împins să șed pe covor.

— Ia aminte la adevărul vorbelor mele, Meri-Ra. Noaptea trecută m-am îmbătat, dar fără să mă ating de vin. Bezna nopții mi-a fost tovarăș apropiat precum o mireasă răbdătoare.

Acest parfum m-a purtat în spațiu, unde prin mijlocirea a mii de năluciri adevărul a ieșit la iveală mai puternic decât orice poți vedea cu ochii. Am auzit o voce mai dulce decât mireasma florilor care mi-a spus: – Uplete-ți inima cu suflarea mea. Lasă în urmă tot ce nu izvodește de la mine. Eu sunt puterea care a plămădit tot ce există. Eu sunt izvorul din care țâșnește viața. Eu sunt iubirea, pacea și fericirea. Poartă-mă în inimă, ostioiește setea tuturor sufletelor chinuite de pe pământ.

— Meri-Ra, nu te teme, mi-a spus strălucind de încântare. Nu te îndepărta de fericire.

— Ce lumină minunată, am îngânat cu răsuflarea tăiată.

— Vino să trăiești alături de mine în adevăr...

M-am ridicat și i-am spus:

— Sunt alături de tine până la moarte.

Din acel ceas fericit, Akhenaton a fost primul preot al Zeului Unic, care nu are egal. A devenit profesorul și povățuitorul meu, gata să-mi răspundă la toate întrebările.

— Cred în Zeul tău, i-am spus.

— Minunat. O să fii primul preot în templul lui.

Akhenaton și-a mărturisit credința în fața celor apropiați, însă nu și-a arătat necredința față de ceilalți zei decât târziu și încetul cu încetul. Apoi a întors spatele celorlalți zei, le-a confiscat templele și le-a împărțit averile celor săraci. În timpul domniei tatălui său, nu a putut să facă tot ceea ce ar fi voit. Când s-a căsătorit cu Nefertiti era încă prinț moștenitor.

Căsătoria i-a adus o mare bucurie, fiind foarte fericit că și Nefertiti îi împărtășea credința.

În Akhetaten, am devenit Mare Preot al Zeului Unic. Când a hotărât să închidă templele, i-am spus:

— Întărești o putere care a durat de-a lungul vremurilor din Nubia până la mare.

— Ce sunt preoții dacă nu niște șarlatani? a spus cu încredere. Îi fac sclavi pe cei slabi, răspândesc superstiții pentru a pune mâna pe avutul celor săraci. Templele lor s-au prefăcut în bordeluri, iar sufletele sunt stăpânite de pofte trupești.

Sub înfățișarea aceasta firavă am aflat o forță pe care nimeni nu o știa. Curajul lui era mai mare decât al lui Haremhab sau Mae. Pentru ceilalți oameni, Akhenaton rămânea o taină, însă pentru mine era la fel de limpede ca lumina soarelui. Și-a istovit vigoarea devotându-se iubirii pentru zeul său și și-a pus viața în slujba acestuia, neluând în seamă cele ce s-ar putea întâmpla. Nu m-a mirat deloc purtarea sa din timpul faimoasei călătorii prin imperiu și nici faptul că nu a renunțat la solia sa de dragoste și pace chiar și în cele mai vitrege împrejurări. De asemenea, nu m-a mirat nici purtarea sa din ultimele clipe, când cei mai

aproșiți dintre oamenii lui l-au părăsit. Akhenaton trăia în lumea zeului său, îndeplinindu-i poruncile.

Pentru Akhenaton, gândirea politicianilor și puterea militarilor nu avea nicio însemnătate.

El prețuia doar adevărul. Ei l-au învinuit că trăiește într-o nălucire și că lumea sa este stăpânită de nebunie.

Însă, adevărul era că ei erau cei care trăiau în miezul plăsmuirilor acestei lumi stăpânite de minciună. Nu tronul sau domnia celor mulți îl frământau pe Akhenaton. Îmi amintesc cât de trist era când s-a întors din călătoria sa pentru a se înscăuna rege, după moartea tatălui său.

— Crezi că îndatoririle mele față de imperiu mă vor îndepărta de Zeul meu? m-a întrebat supărat.

— Maiestate, i-am spus înflăcărat, ai fost ales să pui puterea tronului în slujba Zeului, așa cum înaintașii tăi au făcut-o pentru zeitățile lor.

— Meri-Ra, ai dreptate. Au jertfit viețile celor săraci pentru zeii lor, dar eu voi ucide răul și-l voi da Zeului meu. Voi fi unealta Lui pentru a sparge cătușele celor fără de putere.

A urcat pe tron pentru a duce cea mai înspăimântătoare luptă. A luptat pentru adevăr, iubire, pace și fericirea oamenilor. De-a lungul acestei înfruntări a arătat că este de zeci de ori mai puternic decât însuși Tuthmes al III-lea. Oamenii lui stăteau în fața tronului, iar când Nefertiti isprăvea de rezolvat trebile zilnice, Akhenaton le vorbea din nou despre religie pentru a fi pregătiți cu adevărat să primească bunătatea Zeului. Și-a propovăduit religia în toate colțurile imperiului. Oamenii erau fericiți și își arătau iubirea față de el, întâmpinându-l cu flori.

Meri-Ra a tăcut o vreme, apoi și-a continuat povestirea:

— Au urmat, una după alta, zile triste pricinuite de vremurile potrivnice pe care le simțea atât țara, cât și vecinii

ei. Fiecare bărbat s-a luptat cu aceste vitregii după puterea credinței sale.

Akhenaton însă nu s-a dat bătut. „Zeul meu nu mă va lăsa de izbeliște”, spunea el.

Într-o zi, pe când ne aflam la templu, mi-a spus:

— Oamenii mei m-au sfătuit să fiu mai cumpătat, dar Zeul meu îmi poruncește să-mi păstrez credința. Meri-Ra, ce să fac?

Întrebarea nu avea nevoie de niciun răspuns. Când ne aflam în toiul nenorocirilor, Haremhab a venit să mă întâlnească la templu:

— Meri-Ra, ești Marele Preot, cel mai apropiat de rege dintre toți oamenii săi.

— Este bunăvoința pe care Zeul mi-a arătat-o, i-am răspuns, presimțind ce voia să spună.

— Aceste vremi ne silesc să schimbăm politica, mi-a spus sincer.

— Ascult doar de vocea adevărului, i-am răspuns ferm.

— Nădărduiam să putem vorbi cu judecată.

— Doar cei care cred cu adevărat se pot înțelege, i-am răspuns încrezător.

— Eu nu pot primi să mă întorc la lumea necredincioșilor, i-am spus lui Ay, când am aflat că plănuiesc să-l părăsească pe rege chipurile din pricină că vor să-i apere viața.

Regele nu a primit să cadă la învoială. Avea un plan pentru a ocoli un război civil, chitind să țină singur piept oamenilor săi și răzvrătiților. Avea deplină încredere în puterea lui de a-i îndupleca să se întoarcă spre religie.

Dar oamenii lui erau convinși că Akhenaton o să fie ucis și că, dacă nu îl vor părăsi, vor avea aceeași soartă. Toți l-au părăsit.

Soldații m-au obligat să mă alătur lor. Cei care au rămas cu Akhenaton aveau poruncă să-l împiedice să părăsească palatul și să-i înfrunte pe oamenii care voiau să ajungă la el.

Devenise prizonier în propriul palat. Chiar și Nefertiti li s-a alăturat celor care l-au părăsit. Tristețea a pus stăpânire pe el când a văzut șubrezenia credinței căreia și-a închinat viața. Pe urmă am aflat că este bolnav și, mai apoi, că a murit. Mă îndoiesc de adevărul acestor spuse. De bună seamă mâinile murdare ale preoților l-au împins spre însingurare și i-au pângărit sufletul său nevinovat. A murit fără să știe că am fost silit să-l părăsesc. Eu cred că și Nefertiti a fost împinsă să-l părăsească, nu-mi vine a crede că ar fi făcut una ca asta de bunăvoie.

Meri-Ra a tăcut din nou, apoi m-a privit îndelung și a spus:

— Însă Akhenaton nu a murit. Nu poate să moară! El întruchipează adevărul și nădejdea noastră. Va veni o zi în care va fi învingător. Oare nu a auzit vocea Zeului care i-a făgăduit că nu-l va lăsa de izbeliște?!

Meri-Ra s-a întins spre o cutie de unde a scos un papirus și mi l-a dat:

— Aici sunt solia și imnurile sale religioase. Citește-le, tinere, și poate inima ta iubitoare de adevăr își va afla liniștea. Nu ai pornit în această călătorie fără o pricină întemeiată...

11. Mae

M-am grăbit spre întâlnirea cu Mae de la Rano Kolbura, la hotarul țării. Mae locuia într-un cort printre soldații lui din armata de străjeri. În timpul lui Akhenaton, a fost unul dintre comandanții lor, rang pe care și l-a păstrat și în noua orânduire.

Am dat peste un bătrân uriaș, cu trăsături hotărâte și foarte încrezător în sine. După ce a citit scrisorile tatălui meu, s-a arătat foarte fericit de prilejul de a-și descărca sufletul.

— Ereticul! Un bastard care i-a umilit cu depravarea lui pe cei mai puternici oameni! Tobele morții au tăcut, steagurile de izbândă au fost coborâte, iar sunetul cântecelor și al imnurilor s-a făcut auzit de deasupra tronului faraonilor, din pieptul unei femei urâte, ascunsă în haine bărbătești.

Eu, comandant al armatei fiind, am fost silit să tac în timp ce imperiul se ruina și cădea, încetul cu încetul, în mâinile răzvrătiților și ale dușmanilor. Strigătele de ajutor ale prietenilor noștri credincioși au fost zadarnice și nu i-am putut ajuta. Din pricina acestui nebun, ne-am pierdut virtutea militară și am ajuns de râsul tuturor, o pradă ușoară pentru bandiți.

Din fericire, nu am făcut parte din grupul apropiaților săi, dar rangul meu mă silea să mă înfățișez în fața lui Akhenaton, când și când. Niciodată, nu înțelegeam cum oameni precum Ay, Haremhab sau Nakht cădeau în capcana lui. Mereu am fost credincios zeilor strămoșilor noștri. În ziua în care am aflat despre erezia lui, am fost foarte mânios.

Atunci când a poruncit închiderea templelor și alungarea preoților am fost încredințat că un blestem grozav, care nu

va alege între cei buni și cei răi, se va năpusti asupra tuturor. În timpul unei călătorii pe care am făcut-o la Teba, într-o noapte, am primit vizita Marelui Preot al lui Amun.

— Socotești această întâlnire stânjenitoare? m-a întrebat.

— Este o onoare pentru mine, i-am spus sincer, ceea ce l-a mirat.

Palatul meu se află la poruncile tale.

— Mae, tu faci parte din rândul celor credincioși, mi-a mulțumit.

Uită-te la ceilalți oameni cum și-au pierdut liniștea. Obişnuiau să-și afle liman în credința față de zeii lor, cărora le adu-ceau ofrande. Când aveau necazuri se grăbeau spre preoții lor cerând povață pentru viața de zi cu zi și viața de după moarte. Bieții de ei, s-au rătăcit precum niște oi de turmă.

— La ce bun să te plângi? am întrebat mânios. Nu crezi că este de datoria noastră să scăpăm de el?

— Un asemenea gând ne va arunca într-un război distrugător, mi-a spus după ce a cugetat puțin.

— Nu există nicio cale?

— Să-i convingem pe cei care îi sunt apropiați.

— Nu tragem mare nădejde să reușim.

— Nu vom lua măsuri disperate înainte de a străbate toate căile cu putință.

— Armata o să fie în spatele vostru la timpul potrivit.

Reușita campaniei de întărâtare împotriva lui a durat destul de mult. Nenorocirea începuse să amenințe țara. Nu ne-a rămas decât să salvăm ce era deja în ruină.

Mulți oameni se întrebau care să fie pricina ascunsă a nenorocirii. Eu cred că totul era prilejuit de slăbiciunea Ereticului, atât cea a trupului, cât și cea a minții sale. Mama lui l-a cocoloșit și i-a ascuns adevărul despre boala sa. Devenea pizmaș când era asemuit cu oamenii de seamă din jurul lui, precum Haremhab, Nakht și Bek. Își ascundea

rușinea în spatele unui vâl de modestie femeiască și dulcegării, în timp ce într-ascuns năzuia să nimicească orice putere, fie zeu sau preot. Totul pentru a rămâne singur. Cei care i-au aflat slăbiciunea i s-au alăturat fără să le fie teamă de puterea lui, mărturisindu-și credința în religia sa. Când oamenii au început să se răscoale, el le trimitea solii de dragoste, în loc de armate care să-i apere.

Slăbiciunea lui a fost o invitație pentru fățarnici, lacomi și hoți. Îi cântau imnurile în templu, apoi luau banii celor săraci și îi înșelau pe credincioși. Când au fost în primejdie, l-au abandonat și s-au alăturat dușmanilor, încărcăți de bogății. Când criza s-a întetit i-am spus părerea mea Marelui Preot.

— Nu te duce la Akhetaten. Nu-i înștiința. Lasă-mă să-i atac cu armata și să-i nimicesc.

Doar așa se va face dreptate.

Toto a fost de partea mea, dar Marele Preot a voit să fie pace și să se împiedice vărsări de sânge.

— Ajunge cât am pierdut.

I-am înțeles tulburarea. Era un bărbat ager la minte, care știa să vadă în viitor. Fără îndoială, dacă mi-ar fi dat învoire să atac și i-aș fi ucis pe Eretic și pe oamenii lui, aș fi ajuns un erou și aș fi fost pe deplin îndreptățit să urc pe tron. Atunci, Marele Preot ar fi avut de înfruntat un rege puternic și nu ar fi putut să facă mai mult decât i-ar fi îngăduit rangul. Din această pricină a dorit pacea și a ales pentru tron un băiețandru fără nicio putere.

Acum Marele Preot, Ay și Haremhab dau târcoale tronului ca vulturii.

Orișicât, suntem mai bine decât eram în acele vremuri. Ereticul a fost lăsat de izbeliște și a murit înconjurat de tristețe. Nefertiti își așteaptă sfârșitul, singură printre ruinele orașului necredincioșilor.

Mae a tăcut, dându-mi a înțelege că și-a terminat povestea.

— Comandante, dar Nefertiti?

— O femeie frumoasă născută pentru a fi o depravată. Soarta ei a fost să-și potolească poftele trupești, ademenindu-i pe bărbații aflați pe tron. Să nu crezi ce se spune despre însușirile ei de regină. Dacă ar fi ceva adevărat din toate astea, în timpul ei, țara nu ar fi fost măcinată de înșelăciuni și nimicită. L-a părăsit în clipa în care el pierduse orice putere, însă nu a izbutit să urce pe noul vas.

12. Maho

M-am dus să-l văd pe Maho în satul său din sudul Tebei, unde își câștiga traiul din agricultură după ce înainte fusese una dintre căpeteniile însărcinate cu ordinea, în Orașul Luminilor. Maho avea vreo patruzeci de ani, era un bărbat bine făcut, cu ochi mici și plini de tristețe. După ce mi-a citit scrisorile, și-a sprijinit fruntea în palme și, copleșit de aduceri-aminte, a început să povestească: – Izvoarele fericirii au secăt după moartea lui. O, Egiptule, zeii să te ierte!

L-am cunoscut pe Akhenaton într-o împrejurare neobișnuită.

Eram strajă la palatul faraonilor și îl văzusem în grădină de departe. Într-o dimineață, l-am zărit venind spre mine de parcă acum mă vedea pentru prima dată. Dinaintea lui am încremenit.

S-a uitat la mine lung și i-am simțit privirea învolburându-mi sângele care parcă dădea să-mi țâșnească din trup odată cu răsufarea.

— Cum te cheamă? m-a întrebat.

— Maho.

— De unde ești?

— Din satul Fina.

— Și familia ta cu ce se îndeletnicește?

— Sunt țărani.

— D e ce te-a ales Haremhab în armata străjilor?

— Nu știu.

— I-a ales pe cei curajoși.

Inima a început să-mi bată mai tare de fericire și am tăcut.

Apoi mi-a zis prietenos:

— Maho, tu ești un băiat cinstit.

Nu mai puteam de bucurie.

— Nădăjduiesc că o să fim prieteni, mi-a spus.

— Nu sunt vrednic de cinstea ce-mi faceți, am îngăimat, silindu-mă să îmi vin în fire din mirarea ce mă covârșise.

— Prietene, ne vom întâlni adesea, mi-a spus zâmbind.

Chiar așa s-a întâmplat. Așa își alegea Akhenaton oamenii. Am aflat că-l venerază pe Aten și că i s-a arătat un zeu nou. De asemenea, l-am auzit adesea, cântând imnuri către Aten.

Am fost cu inima deschisă față de tot ce venea de la el. Vraja făpturii sale m-a legat de el pentru totdeauna și i-am purtat o dragoste adâncă. Poate nu înțelegeam decât o mică parte din ce auzeam, poate eram cuprins de tulburare în fața zeului său nevăzut căruia nu i se făcea nicio statuie, dar care iubea oamenii și nu-i osândește pentru greșelile lor.

Nu am încetat a crede în Amun, dar credeam în iubirea față de stăpânul meu. Era cel mai bun dintre oameni și cel mai milostiv.

Trăia din dragoste pentru dragoste. Nu ar fi făcut rău nici vreunui om, nici vreunui animal. Nu și-a murdărit mâna de sânge și nu a osândit pe nimeni. Când a ajuns pe tron, m-a chemat la el și mi-a spus: – Maho, nu te voi sili să faci ceva ce nu vrei. Ți vei câștiga traiul oriunde. Primești să-ți mărturisești credința față de Zeul Unic?

— Da, Maiestate. Primesc, am spus fără să șovăi. Sunt gata să mor pentru El.

— Vei fi unul dintre căpeteniile însărcinate cu păstrarea ordinii, mi-a spus calm, însă nimeni nu îți va cere să-ți jertfești viața.

Eram gata să lupt împotriva preoților cărora am fost învățat să le dau ascultare și pe care am fost deprins să-i iubesc. Chiar și așa, câtă vreme am slujit pentru Akhenaton nu am ridicat mâna asupra nimănui, mai puțin o dată, când am făcut-o fără voia lui.

— Începând de azi, mi-a spus în ziua numirii mele, armele doar să-ți înfrumusețeze uniforma.

Să-i aduci pe oameni sub ascultare prin dragoste, așa cum te-am învățat. Cine nu este învățat prin dragoste are nevoie de și mai multă dragoste...

Când prindeam un hoț îi luam doar ce furase, apoi îl trimiteam să lucreze la ferme și îl învățam religia iubirii și a păcii. Pe ucigași îi trimiteam să muncească în mine unde aveau liniște și cele necesare să-și ducă viața. Când nu munceau, îi învățam despre noua religie. Mulți dintre ei nu ne răsplăteau mărinimia, însă dragostea de oameni a lui Akhenaton rămânea la fel de mare.

— Veți vedea copacul nădejdiei noastre dând roade, obișnuia să spună.

Credința îi era de neclintit. Akhenaton aducea fericire în Orașul Luminilor, iar în inimile bărbaților, ale femeilor și a toată făptura răsunau imnurile lui religioase. Își petrecea zilele altminteri decât strămoșii, se ruga în camera lui, le vorbea oamenilor de pe terasa palatului și cânta imnuri în templu. Fără străji, împreună cu Nefertiti, se plimba în carul regal pe străzile din Akhetaten.

Îi plăcea să se amestece printre oamenii din popor, sfărâmând stavilele ridicate din vechime între conducători și oamenii simpli.

Peste tot îndemna poporul la rugăciune și iubire. Toată lumea, de la miniștri până la gunoieri, cânta imnul stăpânului lor închinat Zeului Unic.

Într-o zi, unul dintre oamenii mei a venit la mine și mi-a spus:

— Printre nobili umblă zvonuri urâte. Îngelăciunile s-au înstăpânit în rândul funcționarilor, țăranii sufereau, iar răzmerițele erau tot mai dese în tot imperiul. Insectele au ieșit din ascunzișurile lor tainice, iar Nilul a adus trădarea odată cu apele.

Mă temeam cât de mult l-ar putea neliniști toate acestea, dar întâmplările nu au făcut decât să-i sporească râvna, credința și nădejdea în victorie. Era încredințat că dragostea va birui, așa cum ești încredințat că noaptea vestește zorii.

În acele zile de amărăciune, preoții au trimis un criminal să-l ucidă pe rege. S-a furișat în camera de odihnă a lui Akhenaton și era cât pe ce să izbutească, dacă nu l-aș fi săgetat în piept.

Atunci, regele meu și-a dat seama de primejdia care-l pândea. S-a mâniat foarte. S-a uitat țintă la chipul criminalului care își dădea ultima suflare. Apoi m-a privit și mi-a spus cu năduf: – Ți-ai făcut datoria, Maho.

— Îmi dau viața pentru regele meu, i-am spus.

— Nu puteai să-l prinzi în viață? m-a întrebat cu același glas.

— Nu, stăpâne, i-am răspuns sincer.

— Preoții au plănuit un omor și au dat greș. Însă noi am căzut în păcat.

— Unele rele nu pot fi îndreptate decât prin sabie, am spus cu tărie.

— Așa s-a zis mereu, încă înainte ca Menes să unească cele două regate. Dar oare au stârpit răul?

Dintr-odată a părut cuprins de înflăcărare și a spus:

— Așteaptă clipa când locuitorul din est și cel din vest o să vadă o singură revărsare de lumină.

Ne mergea din ce în ce mai rău. Oamenii s-au dovedit a fi simple făpturi vremelnice, care pier precum frunzele veștejite suflate de vântul de toamnă. Nu cunoșteau nici ce înseamnă credința și nici devotamentul. Au mințit până în cel din urmă ceas, când au hotărât să-l părăsească pe Akhenaton mințind că-i apără viața.

Haremhab mi-a poruncit să părăsesc orașul în fruntea soldaților mei. Nu am izbutit să-l înduplec. Nu mi s-a îngăduit să-mi iau rămas-bun de la rege. Am mers la Teba

cu o durere în suflet pe care o mai simt și astăzi. Am fost dat afară din armată, cum de altfel au pățit și o parte din oamenii care îmi erau credincioși. M-am întors în satul meu pentru a-l plânge pe Akhenaton. Am aflat că regele era prizonier în propriul său palat.

Apoi am auzit că s-a îmbolnăvit și a murit. Sunt sigur că l-au omorât.

Cum se poate ca un vis atât de frumos să se risipească așa repede?! De ce zeul său l-a părăsit după ce Akhenaton i-a auzit glasul divin? Ce noimă mai are viața acum, dacă el nu mai este?

Maho nu a mai spus nimic, cufundându-se în amărăciune. l-am respectat mâhnirea și am tăcut. După o vreme, l-am întrebat:

— Crezi că poți să mi-l zugrăvești în câteva vorbe?

— Era întruchiparea bunătății și a cinstei, mi-a răspuns tulburat.

Nu pot să-ți spun mai multe despre el decât o fac faptele pe care le-ai auzit.

— Și Nefertiti?

— Era deopotrivă frumoasă și desăvârșită.

— S-a spus atât de mult despre ea, i-am zis șovăielnic.

— Eu, unul, ca mai-mare peste oamenii însărcinați cu ordinea nu am știință de nicio întâmplare care s-o pună într-o lumină urâtă, chiar dacă am văzut privirile pline de dorință din ochii lui Haremhab, Nakht sau Ay. Dar îți dau cuvântul că ea nu i-a încurajat pe niciunul dintre ei.

— De ce crezi că l-a părăsit?

— Este o taină pe care nu am izbutit s-o dezleg.

— De bună seamă că nu a mai crezut în zeul stăpânului tău!

— Și eu am încetat să mai cred în vreun zeu.

13. Nakht

Nakht se trăgea dintr-o familie nobilă. Trecut de patruzeci de ani, avea o liniște pe care n-o cunoscusem la alți oameni. Nu era foarte înalt, avea o față de un alb roșiatic. Avusese rangul de ministru în timpul lui Akhenaton. Acum își ducea viața într-o provincie din regiunea Dekma, în mijlocul deltei Nilului. Nu a mai dobândit niciun rang în noua orânduire, dar uneori, când era vorba de împrejurări însemnate, mai era rugat să-și spună părerea. M-a primit bine amintindu-și de vechile legături dintre familiile noastre, apoi a început să-mi povestească, lăsând la o parte lucrurile pe care le cunoșteam deja.

— Îți mărturisesc că nu sunt un om fericit. Nu am izbutit să-mi fac datoria așa cum ar fi trebuit să o fac. Am pierdut prilejul de a ajunge rege și am fost și martor la căderea imperiului. Am încetat să mai fac politică, dar căința îmi pârjolește încă sufletul. Deseori mă întreb oare ce om a fost regele Akhenaton, pe care acum toți îl numesc Ereticul?

Ca și Haremhab sau Bek, eram unul dintre prietenii lui din copilărie. Oricât de mult aș vorbi despre slăbiciunea, apucăturile femeiești și firea lui neobișnuită, trebuie să mărturisesc că a reușit să ne facă să-l iubim, să-i admirăm agerimea minții și maturitatea. Însă eu am fost acela care a băgat de seamă înaintea celorlalți că Akhenaton mai avea o slăbiciune: nu-i păsa de niciun lucru care-l înconjură. I se ura numaidecât de tot ce avea legătură cu lumea noastră.

Făcea haz de viața pe care o ducea tatăl său, înflăcărat păzitor al tradițiilor sfinte ale tronului, precum trezitul, îmbăiatul, masa de dimineață, rugăciunea, primirea marilor imperiului sau mersul la templu. Mereu îl zeflemisea în șoaptă: „Adevărată sclavie!”

Lua în derâdere tradițiile precum un copil răsfățat care se veselea întărâtând oamenii mari și spărgând vase scumpe. Pe de altă parte se arăta doritor să cunoască taina creației, a puterii asupra vieții și a morții. Aplecarea sa pentru aceste lucruri a crescut după ce fratele lui mai mare, Tuthmes, a murit. Această pierdere i-a zdrobit inima, dar l-a îndârjit să înfrunte fără milă orice lovitură. Avea o închipuire uimitoare care-i dădea putere, dar care, în cele din urmă, a pus stăpânire pe el fără să-și dea seama.

Și noi aveam o închipuire bogată, dar nu se asemuia cu a lui.

Akhenaton voia să-și vadă visele cu ochii. De aceea lumea îl socotea nebun. Nu era nici nebun, nici smintit, dar nici sănătos nu era. Faptele sale îi îngrijorau pe părinții lui și pe preoți, iar pentru noi, prietenii lui apropiați, erau de neînțeles. Punea la îndoială puterea lui Amun, stăpânul zeilor, îl venera pe Aten, apoi ne vorbea despre noul zeu fără seamăn. Nu îi pun la îndoială cinstea, așa cum nu pun la îndoială nici faptul că greșea. Sunt încredințat că era cinstit pentru că nu mințea niciodată. Dar nu auzise vocea vreunui zeu, inima lui fusese cea care îi vorbise. Ar fi fost de înțeles dacă un preot ar fi zis una ca asta, dar, ca moștenitorul tronului să spună așa ceva, era greu de priceput.

Și nu s-a oprit aici. A început să le vorbească oamenilor despre solia sa de iubire, pace și fericire. În taină, dorea pieirea zeilor, a templelor și a imperiului. Când poetul a ajuns rege, visul său a fost mai presus de orice. Balanța vieții a fost distrusă, născând tragedia.

După ce a urcat pe tron, ne-a chemat și ne-a poftit să trecem la noua religie! Eram de părere că nu trebuie să ne învoim.

— Poate că, dacă nu va avea adepți, va renunța, i-am spus lui Haremhab.

— Se vor găsi alții fără cinste, necopți la minte și vor duce țara spre pierzanie, mi-a spus.

— Dar nu e cu putință să se întâmple același lucru și în mâinile noastre?

— Este prea slab ca să nu țină seama de părerea noastră, mi-a spus zâmbind zeflemitor. Nu are decât cuvinte, în timp ce noi avem puterea, a șoptit Haremhab ridicând din umeri.

Din această pricină m-am alăturat lui Akhenaton și i-am împărtășit credința. M-a numit ministru, iar temerile mi s-au risipit. Îl întâlneam în fiecare zi, ori în Teba, ori în Akhetaten.

Îi făceam cunoscute chestiuni de administrație, financiare, legate de apă sau de pază. Nu spunea nimic, lăsând totul în seama reginei ale cărei însușiri de conducător întreceau orice închipuire.

El nu vorbea decât despre zeu și solia lui și dădea povețe doar dacă aveau legătură cu religia sa.

Prima înfruntare am avut-o când a vrut să renunțe la ceilalți zei. Atunci i-am atras luarea-aminte cu privire la ce se poate întâmpla, dar el mi-a spus dojenitor: – Credința ta este slabă!

Am mers împreună pe terasa care dădea spre locul unde era adunată mulțimea. Avea puterea de a le ferma sufoletele. I-a înștiințat despre hotărârea lui cu o forță înfricoșătoare, iar din mulțime s-au auzit țipete. Am simțit că nu mai există și că acea făptură slabă avea o putere tainică așa cum nu mai existase alta până atunci. În ciuda înțelepciunii ei, Nefertiti i s-a supus și îi sprijinea cu înflăcărare solia, de parcă ea ar fi izvodit-o. Uimit de cele văzute, îmi spuneam în sinea mea că această femeie ori este sufletul lui pereche, ori este cea mai mare înșelătoare pe care a cunoscut-o omenirea.

Credeam că reușita sa era pricinuită de faptul că nimeni nu a cutezat să-l înfrunte, în afară de mine. Haremhab nu a

vorbit decât în clipa în care criza era în toi. Ay l-a încurajat tot timpul, prefăcându-se devotat noului zeu. Nu mă feresc să-l învinuiesc pe Ay de înșelăciune și gânduri ascunse. Își făcuse un plan să ajungă conducătorul Egiptului. Ales să-i fie profesor prințului moștenitor, Ay i-a aflat toate slăbiciunile. El este cel care l-a îndrumat pe Akhenaton spre religia lui Aten și i-a vârât în suflet gândul Zeului Unic. El a pus la cale căsătoria dintre Akhenaton și Nefertiti, deși știa că prințul este neputincios și a îndemnat-o pe fată să se prefacă a crede în noua religie. Astfel a ajuns socrul și sfătuitorul regelui, și s-a făcut cunoscut în tot Egiptul sub numele de înțeleptul Ay.

L-a îndemnat să renunțe la toți zeii pentru a sădi sămânța vrăjbei între el și preoți. Ay trăgea nădejde ca cearta să se termine fie cu abdicarea lui Akhenaton, fie cu uciderea lui. Cunoștea foarte bine pricinile care-i făceau cu putință urcarea pe tron: era socrul regelui, era înțelept și, – Dar nu e cu putință să se întâmple același lucru și în mâinile noastre?

— Este prea slab ca să nu țină seama de părerea noastră, mi-a spus zâmbind zeflemitor. Nu are decât cuvinte, în timp ce noi avem puterea, a șoptit Haremhab ridicând din umeri.

Din această pricină m-am alăturat lui Akhenaton și i-am împărtășit credința. M-a numit ministru, iar temerile mi s-au risipit. Îl întâlneam în fiecare zi, ori în Teba, ori în Akhetaten.

Îi făceam cunoscute chestiuni de administrație, financiare, legate de apă sau de pază. Nu spunea nimic, lăsând totul în seama reginei ale cărei însușiri de conducător întreceau orice închipuire.

El nu vorbea decât despre zeu și solia lui și dădea povețe doar dacă aveau legătură cu religia sa.

Prima înfruntare am avut-o când a vrut să renunțe la ceilalți zei. Atunci i-am atras luarea-aminte cu privire la ce

se poate întâmpla, dar el mi-a spus dojenitor: – Credința ta este slabă!

Am mers împreună pe terasa care dădea spre locul unde era adunată mulțimea. Avea puterea de a le fermeca sufletele. I-a înștiințat despre hotărârea lui cu o forță înfricoșătoare, iar din mulțime s-au auzit țipete. Am simțit că nu mai exist și că acea făptură slabă avea o putere tainică așa cum nu mai existase alta până atunci. În ciuda înțelepciunii ei, Nefertiti i s-a supus și îi sprijinea cu înflăcărare solia, de parcă ea ar fi izvodit-o. Uimit de cele văzute, îmi spuneam în sinea mea că această femeie ori este sufletul lui pereche, ori este cea mai mare înșelătoare pe care a cunoscut-o omenirea.

Credeam că reușita sa era pricinuită de faptul că nimeni nu a cutezat să-l înfrunte, în afară de mine. Haremhab nu a vorbit decât în clipa în care criza era în toi. Ay l-a încurajat tot timpul, prefăcându-se devotat noului zeu. Nu mă feresc să-l învinuiesc pe Ay de înșelăciune și gânduri ascunse. Își făcuse un plan să ajungă conducătorul Egiptului. Ales să-i fie profesor prințului moștenitor, Ay i-a aflat toate slăbiciunile. El este cel care l-a îndrumat pe Akhenaton spre religia lui Aten și i-a vârât în suflet gândul Zeului Unic. El a pus la cale căsătoria dintre Akhenaton și Nefertiti, deși știa că prințul este neputincios și a îndemnat-o pe fată să se prefacă a crede în noua religie. Astfel a ajuns socrul și sfătuitorul regelui, și s-a făcut cunoscut în tot Egiptul sub numele de înțeleptul Ay.

L-a îndemnat să renunțe la toți zii pentru a sădi sămânța vrajbei între el și preoți. Ay trăgea nădejde ca cearta să se termine fie cu abdicarea lui Akhenaton, fie cu uciderea lui. Cunoștea foarte bine pricinile care-i făceau cu putință urcarea pe tron: era socrul regelui, era înțelept și, pentru că era în vârstă, ceilalți doritori să ajungă pe tron nu ar fi așteptat mult să le elibereze locul. Poate pusese la cale,

de asemenea, să se căsătorească cu propria-i fată, Nefertiti, pentru a asigura succesiunea, ea rămânând în continuare regina Egiptului. Ce spun acum nu se întemeiază doar pe părerea mea, ci și pe ce mi-au spus alții.

Planul lui nu a izbândit mai cu seamă datorită credinței poporului față de faraon. La momentul potrivit, preoții l-au numit pe Tutankhamon la tron. Cred că Ay încă se mai gândește la vechiul său vis.

Nu puteam să spun nimănui ce credeam și am continuat să-i dau sfaturi regelui.

— Fără îndoială că zeul tău este cel adevărat, i-am spus. Dar trebuie să le dai voie oamenilor să creadă în zeii lor. Construiește-i un templu în fiecare regiune și biruința va fi a ta. Scutește țara de aceste lupte!

Mi-ar fi fost însă mai ușor să mișc din loc o piramidă decât să-l

conving pe Akhenaton să-și uite gândul.

— Credința ta e slabă, era tot ce-mi spunea. Am mai făcut o ultimă încercare să scap țara și imperiul de la pieire:

— Să aperi sufletul cuiva este un drept care nu e potrivit iubirii și păcii.

— Chiar și cei mai răi oameni vor cădea sub vraja iubirii pentru că ea este mai puternică decât sabia.

Când norii negri s-au adunat deasupra imperiului, m-am întâlnit în taină cu Marele Preot al lui Amun și comandantul Mae.

— Trebuie să facem ceva înainte să ne pierdem onoarea.

S-au uitat la mine curioși și am urmat:

— Preoții trebuie să înceteze a mai sădi sămânță de scandal în țară. Mae să-și conducă armatele pentru a apăra imperiul.

— Să conduc armatele fără să am poruncă de la faraon? m-a întrebat Mae.

— Da, am spus calm.

— Și apoi? m-a întrebat preotul care avea cea mai mare putere dintre noi trei.

— După ce Mae va ieși biruitor, regelui i se va cere să încuviințeze libertatea religiilor, am spus.

— Nu e un plan înțelept, a spus preotul. Conducătorii armatelor ar putea să nu se supună poruncii lui Mae, dacă ordinul nu vine de la faraon...

Preotul s-a încruntat înfuriindu-se atât de tare, încât sângele i-a năvălit în obraji:

— Nakht, tu ești de partea stăpânului tău, nu a noastră. Fără îndoială că ai aflat de izbânda noastră în provincii și ai hotărât să ne iei soldații care ne urmează...

Măhnit de purtarea preotului am plecat. Eram incredințat că fiecare își vedea interesul și că Egiptul se afla în mâinile unor oameni de nimic. Ori că-l sprijineau pe rege, ori că erau dușmanii lui, toți se făceau vinovați de distrugerea țării. Cea mai mică vină o avea Akhenaton, care a încercat să purifice cugetul criminalilor.

Planul lor era să se folosească de Akhenaton, iar când nu ar mai fi avut nevoie de el să se descotorosească de el și să ceară tronul. El le-a crezut minciunile.

Credința lui a fost izvorul unei puteri cum nu mai văzuse nimeni. S-au folosit de el în vremea când a cucerit inimile cu vraja sa, până când s-a zdrobit de stânca tare a realității. S-a îndepărtat de tragedie, de ruine și lacrimi. Apoi, oportuniștii nesătui s-au refugiat în barca salvatoare în ultimul ceas, lăsându-și victima să se înece singură. Nu-i venea să creadă că Zeul l-a părăsit cu adevărat.

Toată lumea și-a scos măștile, în primul rând Ay și Nefertiti.

Destinele lor nu s-au asemănat, fiecare pornind pe alt drum, însă niciunul dintre ei nu a plătit cu adevărat, în afara săracului Eretic. Poate și Nefertiti, atunci când preoții nu au dat crezare căinței sale false.

În schimb, Egiptul a îndurat greşelile tuturor, adunând pe trupul său toate rănilile...

Ministrul a tăcut o vreme, apoi a îngânat ceva cu durere:

— Aceasta este povestea înşelăciunii, a nevinovăţiei şi a tristeţii nesfârşite...

14. Bento

Bento fusese doctorul personal al lui Akhenaton și lucra și acum tot la palatul lui Tutankhamon. Era un bărbat de șaizeci de ani, de viță nobilă și se trăgea dintr-o familie de nubieni. I-am fost oaspete în frumosul său palat din centrul Tebei. Mi s-a părut un bărbat liniștit. Era îmbrăcat în haine foarte elegante. Vorbea pe un ton potolit, dar plin de forță.

Lăsându-se în voia amintirilor, a început să povestească.

— Orice se spune despre Akhenaton sau Ereticul, cum este cunoscut astăzi, când îi aud numele, inima mi se umple de iubire.

Mă întreb dacă acest om chiar a trăit printre noi?!

Cum de a putut să lase în urma lui atâta răutate și ură? Ori de câte ori mă gândesc la el îmi amintesc că, atunci când era copil, toată lumea era îngrijorată pentru el. Într-o zi, Marea Regină Tiye m-a întrebat: – Care e secretul slăbiciunii lui, Bento?

Tulburarea mea a crescut când am auzit întrebarea. Akhenaton nu era bolnav deloc. Era doar firav, slab, palid și, față de fratele lui, Tuthmes, care era puternic și frumos, se îmbolnăvea numaidecât. Nu-i plăcea să se joace, să facă sport și nici să mănânce. De obicei mă rugam zeului științei, Tahut, cerându-i să mă ajute să aflu care este boala lui Akhenaton. Siropul de plante binecuvântate de Isis, amuletele lui Tahut nu i-au făcut niciun bine. M-am speriat foarte tare când, în timpul vântului de cincizeci de zile Akhenaton s-a îmbolnăvit, dându-i boala și fratelui său cu care împărțea aceeași cameră.

— Uită-te, Bento, ce chipuri palide au, mi-a spus regina...

— Au fierbințeală, i-am spus după ce i-am cercetat cu atenție, iar burta le este umflată.

Trebuie să bea ceva care să le curețe măruntaiele. Amestecați ceva dulce cu malț și făină și lăsați-l o noapte. Dați-le să mănânce din acest amestec timp de patru zile.

În mai puțin de patru zile, Tuthmes a murit, iar fratele cel slab a fost salvat. Îndurerat, Akhenaton s-a învârtit prin tot palatul căutându-și fratele și de câte ori mă vedea îmi spunea: – Mi-ai lăsat fratele să moară! Când o să ajung faraon o să ucid moartea, zicea uitându-se la tatăl lui.

— Oare Tuthmes nu se poate întoarce măcar pentru o zi? m-a întrebat.

— Roagă-te la zeii care te-au cruțat! Nimeni nu se poate întoarce după ce a murit. Toți o să murim într-o zi.

— De ce? a stăruit el.

— Repetă cântecul pe care obișnuiai să-l cânti împreună cu fratele tău, i-am spus încet.

Unde s-au dus cei pe care oamenii îi pomenesc?

Vorbele lor nu le-am uitat.

Osiris, nu vreau să aud cuvinte de jale.

Lacrimile nu aduc morții înapoi.

Pentru multă vreme, lumea lui a rămas învăluită de tristețe, încât am fost incredințat că își plânge fratele mai mult decât o face mama lui. Odată, pe când îl cercetam m-a întrebat: – De ce facem atâtea efortări, dacă într-o zi tot vom muri?

Am zâmbit cercetându-i trupul.

— Zâmbești de parcă tu nu vei muri niciodată, mi-a zis.

— Întreabă-l pe înțeleptul Ay, i-am răspuns pentru a scăpa de el.

— Ay nu știe mai multe decât tine, mi-a spus cu dispreț.

Maturitatea de care dădea dovadă la o vârstă atât de fragedă mira pe oricine. I-am urmărit căutarea spirituală cu luare-aminte și plin de admirație. Mi-am spus că acest tânăr are însușiri minunate pe care nimeni nu și le poate închipui. Avea puterea să înfrunte orice forță care i-ar fi stat în cale.

Oare ce i-ar fi pregătit soarta dacă într-o zi ar fi ajuns pe tronul strămoșilor lui? În ciuda slăbiciunii sale, avea multă vigoare. Dormea foarte puțin și se ruga mult, asemenea unui preot. Citea precum un înțelept și nu se plictisea niciodată să pună întrebări și să discute.

Tatăl său, regele, era foarte îngrijorat și spunea cu amărăciune:

— Băiatul este bun pentru orice, dar nu pentru tron.

Într-o zi, am băgat de seamă că se uita la tatăl lui cu ură și i-am zis:

— Înțelegi multe lucruri, dar încă nu înțelegi măreția părintelui tău.

— Nu sufăr să-l văd cum mănâncă.

Îi ura pe cei care se dedau plăcerilor trupului. Eu, unul, gândeam că un trup sănătos era cum nu se poate mai trebuitor pentru un suflet sănătos, dar el mi-a dovedit că și sănătatea sufletului îmbogățește trupul firav cu o tărie care depășește puterile fizice. Nu am uitat ce mi-a spus în glumă: – Tu socotești trupul ca fiind cel mai important lucru, când, de fapt, puterea adevărată sălășluiește în suflet. Este o putere care nu se mistuie niciodată, în schimb, trupul este o alcătuire firavă, murdară care se ruinează la simpla atingere a unei aripi de insectă.

Apoi a țipat ca și cum uitase că eram împreună:

— Nu știu ce vreau, dar știu că sunt plin de dorință. Cât de tristă este noaptea asta lungă!

Stătea pe întuneric așteptând răsăritul soarelui, pentru ca, la vederea luminii, să fie peste măsură de fericit. Până când, într-o zi, odată cu prima rază de soare, a auzit vocea Zeului Unic. Din acel ceas, în Teba nu a mai fost liniște.

— Akhenaton nu este ca un vânticel de primăvară, îmi spuneam.

Este ca o furtună de iarnă.

Regele și regina m-au chemat la ei.

— Bento, ce înseamnă vocea asta? m-a întrebat regina.

— Poate înțeleptul Ay este mai în măsură decât mine să vă răspundă, i-am răspuns încurcat.

— Te-am întrebat ca doctor, mi-a spus regele mâniat.

— Maiestate, nu cunosc pe cineva mai copt la minte decât Akhenaton, i-am răspuns sincer.

— Își bate joc de noi?

— Este sincer.

— Se pare că nu cunoști nici o altă pricină pentru ce se întâmplă.

— Asta e adevărul, Maiestate.

— Crezi că este sănătos la minte? m-a întrebat încruntat.

— Da, Maiestate.

— E cu putință să fi auzit vocea diavolului?

— Doar cuvintele prințului o pot spune.

— Aceste cuvinte nu ne vor aduce decât furtuni, a țipat nervos.

Numaidecât după aceea a urmat căsătoria cu Nefertiti. Părinții lui, ca și noi toți de altminteri, au nădărdit că această căsătorie îi va potoli pornirile religioase iar prințul va fi iar cu picioarele pe pământ. Însă soția lui era preoteasă și au pornit amândoi pe același drum până când Akhenaton a pierit. Erau atât de puternici, că nu se afla forță care să-i poată opri. Amenhotep al III-lea a murit, iar Akhenaton a ajuns faraon purtând solia Zeului Unic. Toată lumea aștepta să se întâmple ceva rău, dar ne era frică să prezicem ce avea să vină. M-a chemat și pe mine, așa cum făcuse cu toți oamenii lui, și m-a pus să aleg între a-i împărtăși credința și a trăi o viață departe de palat. Nu am șovăit și mi-am mărturisit credința în Zeul Unic. Nu eram în stare să mă despart de el.

Și eu îi iubeam zeul și îl socoteam în sinea mea ca fiind cel mai mare dintre zei, dar mi-am păstrat credința și în ceilalți zei. Am stăruit să cred mai cu seamă în Tahut, zeul

științei, ale cărui talismane le foloseam ca să vindecăm oamenii. Ce a urmat nu-ți mai este necunoscut.

Oamenii au început să-i construiască Zeului Unic orașul în care ne-am mutat toți cântându-i imnuri. Regele era în culmea bucuriei, chipul îi strălucea de fericire.

— O, Zeul meu, noi suntem oaspeți în orașul tău care nu a fost pângărit de zei falși. Eram atât de fericiți, încât doream să nu murim niciodată. În fiecare dimineață, puneam în balanță ce auzisem în templu despre Zeul Unic și ritualurile vechilor zei și ce era scris în Cartea Morților. Eram încredințat că raze de lumină pură ne umpleau sufletele cu fericire divină.

Primul semn de neliniște a apărut odată cu moartea lui Meketaten, prințesa multiubită.

— Bento, salvează-mi iubita inimii, m-a implorat Akhenaton.

Când frumoasa prințesă a murit atât Akhenaton, cât și Nefertiti, au plâns îndelung. Mai mult decât atât, regele și-a învinovățit Zeul pentru cele întâmplate până când Meri-Ra i-a spus: – Maiestate, nu-l supăra pe Zeu cu lacrimile tale.

Auzind aceste cuvinte, Akhenaton a plâns și mai tare. Nimeni nu știa însă dacă plângea din pricina tristeții sau a vinovăției pe care o simțea.

— Nu este decât vrăjitoria preoților lui Amun, a țipat Nefertiti.

De fiecare dată când dădea naștere unei fete, iar sorții de a avea un băiat se risipeau, repeta aceste cuvinte. Akhenaton îi împărtășea durerea și tristețea.

— Bento, m-a întrebat odată, ai vreun leac pentru a avea un băiat?

— Încerc din răputeri, Maiestate.

— Crezi că la mijloc este vrăjitoria preoților? a continuat.

— Nu trebuie să-i trecem cu vederea.

— Zeul Unic va birui și va umple lumea cu bucuria Sa, a spus după un moment de gândire.

Însă, noi, oamenii, nu vom scăpa de măruntele noastre tristeți.

Avea puțința de a se rupe de tot ce era trist în viața lui pentru a se devota în întregime adevărului sfânt, singurul care avea însemnătate. Când încordarea și înfruntările de tot felul s-au întesit în Egipt și la granițe, Marele Preot al lui Amun mi-a trimis în taină un sol. Amintindu-mi de legământul făcut în templul lui Amun, m-a întrebat: – Pot să mă încred în tine ca să salvăm țara de ruina spre care se îndreaptă?

Am înțeles numaidecât că preotul îmi cerea, ca doctor, să-l omor pe rege.

— Datoria mea nu este să fiu trădător, i-am răspuns.

M-am întâlnit cu Maho, șeful poliției, și i-am cerut să crească numărul celor care păzesc palatul, mai cu seamă printre bucătari. Cu toate acestea, lucrurile s-au înrăutățit.

Bento a tăcut un moment, îndepărtându-se de aceste amintiri împovărătoare. Mi-am amintit câteva dintre poveștile ce se băteau cap în cap, pe care le-am auzit despre viața de alcov a lui Akhenaton și m-am îndoit că acest om va pomeni despre asta. Așa că, mânat de curiozitate, l-am întrebat.

— În trupul lui Akhenaton se regăseau atât trăsăturile bărbatești, cât și cele femeiești. Dar era un bărbat care putea iubi și zămisli, mi-a răspuns.

O întrebare nu-mi dădea pace și, după un răstimp de șovăială, mi-am făcut curaj și am întrebat:

— Ai auzit vreodată despre legătura nefirească pe care o avea cu mama lui?

— Am auzit așa cum ai auzit și tu, mi-a spus încruntat. Dar cred că este o minciună sfruntată, ca să-l ponegrească.

A tăcut scârbit, apoi a urmat:

— Akhenaton a fost un om care s-a ridicat deasupra tuturor și care propovăduia un regat divin ce nu se potrivea cu firea umană.

Le-a dezvăluit oamenilor nimicnicia lor și i-a înfruntat așa cum nu o mai făcuse nimeni, iar ei l-au atacat cu furie animalică și disperare.

Îmboldit de purtarea lui deschisă, l-am întrebat:

— Ce crezi despre Nefertiti?

— A fost fără doar și poate o regină minunată.

— Și atunci cum e cu putință să-l fi părăsit?

— Nu am decât un singur răspuns, și anume că ea nu a mai putut îndura toate loviturile care s-au năpustit asupra lor. S-a simțit slabă și a fugit.

Tragedia a ajuns pe culme când oamenii lui au hotărât să-l

părăsească, și-a continuat Bento povestirea. l-am cerut lui Haremhab să mă lase să rămân alături de Akhenaton ca doctorul său personal, însă mi-a spus că preoții au hotărât să-i trimită alt doctor. Cu toate acestea, m-a lăsat să-l mai cercetez încă o dată înainte de a pleca. M-am dus într-un suflet la palat, unde nu rămăseseră decât el, câțiva sclavi și câteva gărzi alese de dușmanii lui. L-am găsit în camera sa rugându-se în șoaptă:

O, cât ești de frumos și de măreț!

Aduci sărbătoare în inima omului,

Dai viață copacilor și plantelor,

Și faci păsările să cânte.

Te port în inima mea

Și nimeni nu te cunoaște

Așa cum te cunoaște fiul tău, Akhenaton.

Când și-a isprăvit rugăciunea s-a uitat la mine zâmbind. Mi-am ferit privirea să nu-mi vadă lacrimile.

— Bento, cum ți s-a dat voie să vii aici?

— Am fost lăsat să te cercetez înainte de a pleca.

— Mă simt minunat, mi-a spus calm.

— Niciunul dintre cei care-ți sunt credincioși nu vrea să plece.

— Știu cine a ales să plece și cine a fost forțat, a spus zâmbind.

— Mă doare că trebuie să rămâi singur, i-am spus apropiindu-mă de el și sărutându-i mâna.

— Nu rămân singur! Bento, credința ta a slăbit! a spus împăcat.

Ei cred că Zeul meu și cu mine am fost învinși, a strigat. Dar El nu trădează niciodată pe nimeni și nici nu iese înfrânt.

Am părăsit palatul cu ochii roșii de atâta plâns. Eram încredințat că doctorul trimis de ei să mă înlocuiască avea să-l ucidă pe cel mai nobil om care s-a născut vreodată. Din acel ceas, simțământul de singurătate nu m-a părăsit niciodată...

15. Nefertiti

Am fost lăsat să intru în Akhetaten după ce am obținut o învoire specială a generalului Haremhab. De-a lungul malului Nilului, distanța dintre punctele de pază era foarte mică. Am străbătut jumătatea de nord a orașului, între port și palatul reginei prizoniere, întovărășit de un gardian. În tot acest timp, am fost copleșit de amintiri care m-au întristat și m-au mirat deopotrivă. Străzile mărețului oraș au fost înghițite de praf, dispărând sub frunzele uscate ale copacilor și grămezile de lemne smulse de furtuni de la uși și ferestre. Ușile uriașe stăteau închise precum pleoapele peste ochii plânși. Grădinile și-au pierdut culorile, din ele nerămânând decât trunchiurile moarte ale copacilor precum trupurile unor mumii. O tăcere grea acoperea orașul. În centru, se găseau ruinele templului Zeului Unic, locul unde, odată, se cântau imnurile sfinte.

La prânz, am ajuns la palatul reginei, aflat în nordul orașului.

Se înălța semeț, înconjurat de o grădină bogată. Ferestrele închise, mai puțin una la vederea căreia inima a început să-mi bată cu putere, dădeau palatului un aer trist. Toamna era în toi și Nilul încă se mai revărsa. Apa noroioasă umplea lacul din curtea palatului.

Inima îmi bătea din ce în ce mai tare pe măsură ce mă apropiam de sfârșitul călătoriei, ca și cum singurul țel al strădaniilor mele nu era decât să mă întâlnesc cu această femeie, în singurătatea ei.

Am fost poftit într-o cămăruță frumoasă cu pereții decorați cu papirusuri sacre. În mijlocul ei, trona un jilț din abanos cu brațele și picioarele de aur, în formă de leu.

În cele din urmă, am văzut-o! O femeie frumoasă, elegantă înainta spre mine îmbrăcată în straie albe, subțiri.

Cei patruzeci de ani de tristețe și suferință nu au lăsat urme asupra ei. S-a așezat și mi-a făcut semn să fac la fel. M-a privit liniștită. În ochii ei frumoși și calmi se putea citi îngrijorarea. A început prin a-și arăta prețuirea pentru tatăl meu, apoi m-a întrebat cu amărăciune: – Ce părere ai despre Orașul Luminii?

Mi-am dat seama că mă uitam fix la ea, fermecat de frumusețea ei, și am tăcut.

— Cred că ai auzit multe despre Akhenaton și despre mine. Acum însă vei auzi adevărul.

Am crescut în spiritul adevărului, călăuzită de înțelepciunea tatălui meu, Ay. Nu am simțit lipsa mamei, pe care am pierdut-o când aveam un an, pentru că am găsit în Tey înțelegere și o mamă iubitoare care mi-a făcut copilăria fericită. Am privit-o ca pe o adevărată mamă, și nu ca pe soția tatălui meu.

Simțămintele ei nu s-au schimbat, nici după nașterea surorii mele, Mutnejmet. Era o femeie înțeleaptă. Mutnejmet și cu mine am crescut ca două surori care se iubeau, dar, pentru că eram mai bună decât ea în cele ce făceam, Mutnejmet a devenit pizmașă. Însă acest lucru nu s-a văzut decât mai târziu. Tey nu a luat partea nimănui, cel puțin pe față. Îi eram recunoscătoare și, când a venit timpul s-o răsplătesc, am numit-o doamna de onoare a reginei și am făcut-o prințesă.

Într-o zi, tatăl meu a venit la noi cu un bărbat care avea darul să prezică viitorul, s-a uitat la noi și a spus:

— Aceste fete vor sta pe tronul Egiptului.

Tatăl meu s-a arătat uimit și l-a întrebat:

— Amândouă?

— Amândouă, l-a încredințat bărbatul.

Mult timp nu am dat crezare acestui om și ciudățeniei profeției lui.

— Poate una dintre noi va ajunge prima pe tron, pentru a fi urmată de cealaltă, am spus râzând.

Cuvintele mele nu au liniștit-o pe Tey și a spus ferm:

— Să dăm uitării prezicerile acestea și să lăsăm soarta în voia zeilor!

Am încercat să uităm, dar, din când în când, prezicerea bărbatului revenea în gândurile noastre, până când lucrurile au luat o întorsătură neașteptată.

Prima dată am auzit de Akhenaton de la tatăl meu după ce a fost numit învățătorul lui. Când ne întâlneam în familie, tata obișnuia să ne vorbească despre maturitatea și agerimea lui.

— Este o persoană neobișnuită, a spus odată. Îi vorbește de rău pe zei și pe preoți și nu mai crede decât în Aten!

Chiar dacă asupra mamei și surorii mele aceste cuvinte nu au avut nicio înrâurire, pe mine m-au mișcat adânc. Și eu îl iubeam pe Aten și prețuiam faptul că acest zeu își întindea puterea atât în ceruri, cât și pe pământ, în timp ce alți zei trăiau doar în întunericul templelor.

— Tată, Akhenaton nu putea să aibă mai multă dreptate, am spus.

Spusele mele nu le-au fost pe plac mamei și surorii mele, însă tata a spus zâmbind:

— Planul nostru este să devii soție, nu preoteasă.

Dar eu eram făcută să devin preoteasă, deși iubeam ideea de a fi mamă și plăcerile pe care le oferea viața!

Când tata ne-a vorbit prima dată despre noul zeu, unicul, zeul fără seamăn, am fost cuprinși de mirare, iar prințul a fost ținta unor vorbe pline de răutate.

— Ce părere au regele și regina? a întrebat mama.

— Palatul este în mare tulburare, așa cum nu a mai fost niciodată, a spus Ay.

— Mi-e frică să nu dea vina pe tine pentru că ești învățătorul lui.

— Este fiul lor și știu prea bine că Akhenaton nu se ia după nimeni, oricât de însemnat ar fi.

— Akhenaton este nebun, a spus Mutnejmet. O să-și piardă tronul. Nu este un alt moștenitor în afară de el?

— Nu mai are decât o soră mai mare care e bolnavă.

În timp ce vorbeau, simțămintele mele erau atât de puternice, încât îmi era frică să nu leșin.

Prințul moștenitor mă ducea cu gândul la personajul unei legende încântătoare. Atunci n-am știut ce să gândesc despre toate astea, dar seara, mi-am auzit tatăl cântând, în taină, imnurile prințului: *O, Zeu al frumuseții și al măreției, Inima omului se bucură de existența Ta.*

Dai viață copacilor și plantelor, Faci păsările să cânte.

O, Zeule, sălășluiești în inima mea.

Aceste cuvinte mi-au rămas în minte pentru totdeauna. Inima mi s-a deschis și mi s-a umplut de fericire. Cuvintele lui m-au fermecat așa cum un fluture este fermecat de lumină.

Soarta mi-a hărăzit să fiu acel fluture care se apropie de lumină până este ars. Credința în Zeul Unic a pus stăpânire pe mine. Mă simțeam împăcată și liniștită.

— Zeule Unic, am murmurat, voi crede în tine pe vecie.

M-am dus lângă tatăl meu și am cântat un imn cu el.

— Ai ascultat? m-a întrebat încruntat.

Nu am luat în seamă dojana și l-am întrebat:

— Ce crezi despre vocea pe care a auzit-o Akhenaton?

— Nu știu ce să spun, a spus cu băgare de seamă.

— Minte?

Tata a tăcut o vreme, apoi a spus:

— El nu minte niciodată.

— Deci spune adevărul?

— Poate vocea pe care a auzit-o a fost în vis, a șovăit.

— Tată, i-am mărturisit eu, cred în Zeul Unic.

S-a schimbat la față și a strigat:

— Ai grijă Nefertiti, păstrează taina asta numai pentru tine până când te vei putea elibera de ea.

Așa cum știi, am fost poftiți la petrecerea tronului. Înainte de a pleca, Tey ne-a spus:

— Cei mai nobili dintre tinerii Egiptului trebuie să se uite la voi pentru că sunteți cele mai frumoase.

Dar eu doream să văd o singură persoană, aceea care mi-a dăruit lumina adevărului. În marea sală am văzut persoane alături de care, mai apoi, am străbătut oceanul vieții, la bine și la greu: Haremhab, Nakht, Bek, Mae și alții. Dar, în fapt, inima mea nu privea decât spre prinț. Îți mărturisesc că am fost peste măsură de tulburată. Mi-l închipuisem de o frumusețe desăvârșită, dar am aflat o persoană firavă. Recunosc însă că mi-am venit numaidecât în fire.

Am trecut peste înfățișarea lui demnă de milă pentru a afla partea ascunsă a sufletului său pe care Zeul Unic a înnobilit-o cu iubirea și solia lui. I-am dezvăluit în taină dragostea pe care i-o purtam.

Akhenaton stătea la dreapta tatălui său, urmărind, fără prea multă însuflețire, dansurile și cântările. Nu l-am scăpat nicio clipă din ochi. Mulți din oaspeți și-au dat seama că nu aveam ochi decât pentru prinț. Nu am să uit ce mi-a spus Mutnejmet plină de pizmă: – Ți-ai găsit țelul, acum trebuie să-l atingi, îmi doream să se uite spre mine. Ceea ce s-a și întâmplat. Ne-a aruncat o privire scurtă, iar ochii noștri s-au întâlnit pentru prima dată.

Era cât pe ce să-și mute privirea obosită de tot acest spectacol, dar s-a oprit asupra mea. Părea mirat sau se întreba cine este această fată care l-a ținut cu priviri pline de dorință. Din întâmplare, m-am uitat la Marea Regină Tiye pe care am prins-o privindu-mă. În acel moment, am simțit că inima îmi sparge pieptul și visurile îmi fug spre zări îndepărtate. Dar niciodată nu am presimțit ce urma să se

întâmpile. Ne-am întors acasă plini de visuri și nerăbdare. Doar Mutnejmet era tristă.

— Acum sunt sigură, mi-a spus când am rămas singure în camera mea. Akhenaton este bolnav și nebun, mi-a răspuns.

— Nu i-ai văzut decât înfățișarea, nu ai privit în inima lui.

— Regina Tiye a cerut s-o întâlnească pe Nefertiti, ne-a încunoștințat tata a doua zi.

Această veste a cutremurat toată familia și ne-am aruncat priviri pline de întrebări.

— Fără îndoială că în spatele dorinței reginei se află o intenție frumoasă, a spus el.

— Cred că vrea să o ia în suita sa, și-a dat Tey cu părerea.

M-am dus la palat însoțită de tatăl meu. Am fost condusă în camera de odihnă a reginei, care dădea spre grădina interioară.

M-am închinat în fața ei, apoi mi-a făcut semn să mă așez pe canapeaua din dreapta. A început să mă cerceteze fără să țină seama de sfiala mea, apoi m-a întrebat:

— Nefertiti te cheamă, nu-i așa?

Nu am putut să fac altceva decât să dau din cap.

— Un nume binemeritat!

Am roșit de plăcere.

— Câți ani ai?

— Am șaisprezece ani.

— Pari mai mare. De ce crezi că te-am chemat aici? a spus aproape în glumă.

— Este o cinste de care nu sunt vrednică.

— Un răspuns bun, a răspuns zâmbind. Ce ai învățat până acum?

— Știu să citesc, să scriu, să socotesc. Recit poezii, am cunoștințe de istorie, religie și, în plus, am învățat să țin o casă.

— Ce părere ai despre Egipt?

— Egiptul este mama lumii, iar conducătorul acestei țări este regele regilor.

— Ce zeități îți place cel mai mult? a întrebat interesată.

— Aten, Maiestatea Voastră, am spus nevoită să ascund adevărul.

— Și Amun?

— Amun a construit imperiul, dar Aten este cel care îl înconjoară în fiecare zi.

— Nimeni nu poate să aleagă ce iubește inima, dar trebuie să înțelegi că Amun este mai mare peste toți zeii.

— Așa este, Maiestatea Voastră.

— Te rog să-mi spui drept dacă inima ta a gustat până acum din dulceața dragostei?

— Nu, Maiestate, am răspuns fără ezitare.

— Nu ai avut până acum niciun curtezan?

— Au fost mulți, dar tatăl meu a socotit că niciunul nu este potrivit pentru mine.

S-a uitat cu luare-aminte la mine, apoi m-a întrebat:

— Se spune că prințul moștenitor i-a întors spatele zeului Amun.

Cinstit, ce crezi despre acest lucru?

Pentru prima dată de când mă aflu în fața ei, nu am putut scoate niciun cuvânt.

— Răspunde-mi cinstit, mi-a spus cu glas poruncitor.

— Orice-ți poruncește inima, trebuie să păstrezi legăturile tradiționale stabilite între tron și preoți.

— Un răspuns bun, a spus regina zâmbind ușurată. Vorbește-mi despre bărbatul visurilor tale. Cum ai vrea să fie?

— Trebuie să fie puternic ca un războinic și să aibă sufletul unui preot.

— Ești foarte ambițioasă, a spus râzând. Pe cine ai alege, dacă ai putea?

- L-aș prefera pe cel cu suflet.
- Într-adevăr?
- Da, Maiestate.
- Nu ești precum celelalte fete.
- Pentru mine, nu este viață fără religie.
- Este religie fără viață?
- Nu este nici religie fără viață, am repetat.

A tăcut vreme îndelungată în vreme ce eu încercam să-mi ascund tulburarea.

- L-ai văzut pe prințul moștenitor? m-a întrebat.
- Da, la sărbătoarea tronului.
- Ce crezi despre el? m-a întrebat cu glas ciudat.
- Are în el o forță tainică ce-l deosebește de restul bărbaților.

- Vreau să spun ce crezi despre el ca soț?

Această întrebare m-a luat pe nepregătite și nu am mai putut spune nimic. Regina a fost nevoită să-mi repete întrebarea.

- Nu-mi găsesc cuvintele, Maiestate, am răspuns cu voce tremurândă.

- Nu ai visat niciodată că vei ajunge regina Egiptului?
- Visurile mele nu sunt decât în umila mea inimă.
- Nu ai fost fermecată de gândul de a ajunge pe tron?
- Visurile mele nu țintesc atât de sus.
- Te aleg să fii soția prințului moștenitor, a spus după o clipă de tăcere.

Am închis ochii din pricina simțămintelor puternice. Când am prins curaj, i-am spus:

- Dar el nu mă cunoaște și nici nu este interesat de mine.

— Se va supune dorinței mele pentru că îmi poartă o dragoste nemărginită. Este important pentru mine să îi găsesc o soție potrivită, a continuat să vorbească cu mândrie. Când te-am văzut, mi-am dat seama că tu ești

soția pe care o căutam. Cred în presimțirile mele, așa cum cred în înțelepciune.

Tăceam în continuare copleșită de tulburare.

— Înainte de toate, regina trebuie să se devoteze îndatoririlor, a urmat ea. Ce crezi despre asta?

— Nădăduiesc să vă fiu pe plac.

— Făgăduiește-mi că te vei sfătui cu mine totdeauna ori despre ce ar fi vorba, mi-a cerut cu un glas pătrunzător.

— Făgăduiesc, am spus neînțelegând prin ce mă leagă făgăduiala făcută.

— Am încredere în vorbele tale.

Recunoștința pe care o simțeam pentru ce mi se întâmpla mă împiedica să gândesc, dar, de îndată ce am plecat de la regină, m-am simțit descătușată. Regina era ea însăși o putere de care nu puteai să nu ții seama. Mi-am amintit de prințul moștenitor și am înțeles că măreția lui nu-l făcea mai atrăgător ca soț și că voi plăti această fală foarte scump.

Familia mea a fost mirată de vestea căsătoriei cu prințul. Îmi imaginez ce prost s-o fi simțit Mutnejmet și cred, de asemenea, că și Tey împărtășea, în taină, aceste simțăminte. Cu toate acestea, toată familia s-a bucurat de vestea primită. Urcarea mea pe tron însemna că ei aveau să facă parte din familia regală. De aceea m-au acoperit de sărutări și mi-au făcut cele mai bune urări. Mi-am amintit prezicerile bătrânului și m-a mirat îndeplinirea acestui miracol. Dar oare se vor îndeplini și pentru Mutnejmet? Poate și ea își amintea profeția, iar asta o făcea să fie și mai răbdătoare.

— Astăzi, mama ta se odihnește în pace, mi-a spus tata când m-a chemat în camera lui.

— Nădăduiesc să fie așa, am spus.

— Cum te simți? m-a întrebat zâmbind.

— Toate astea îmi întrec cele mai îndrăznețe visuri, i-am răspuns sinceră.

- Nici că puteai să ai sorți mai bune de fericire.
- Oare o să fiu fericită cu adevărat, tată?
- Tronul îți va aduce fală, dar fericirea se află în inimă.
- Te cred, tată.
- Mă voi ruga pentru izbânda și fericirea ta.

Căsătoria s-a petrecut în mare grabă. Sărbătoarea care a avut loc la palat era demnă de regele Amenhotep al III-lea și patima lui pentru plăcerile vieții. Tey a mers cu mine în camera aurită și mi-a șoptit vorbe ce aveau să-mi prindă bine. M-a așezat pe patul de aur. Purtam o rochie străvezie care de-abia îmi ascundea trupul gol. Prințul moștenitor a apărut în ușă. Lumina torțelor dansa jucăușă pe pereți. Și-a dat jos veșmântul subțire pe care îl purta și s-a îndreptat spre mine, cu ochii plini de dorință. Mi-a spus să stau pe pat și mi-a ținut picioarele la pieptul lui.

- Ești soarele meu, mi-a șoptit la ureche.

Eram fericită, dar trupul meu dădea înapoi și tremura în fața înfățișării lui nefirești. A început să vorbească sincer.

— M-am îndrăgostit de tine la sărbătoarea tronului. M-am dus la mama mea și i-am mărturisit că vreau să mă căsătoresc cu tine.

A râs fericit, apoi a continuat:

— Regina nu a vrut să-mi îndeplinească dorința de a mă căsători cu o fată care nu face parte din familia regală. Când i-am spus că și ea e la fel, s-a enervat foarte tare. Apoi te-a chemat la ea, după care mi-a spus că este de acord cu această căsătorie.

Mi-am amintit că regina îmi spusese că ea se gândise cea dintâi la această căsătorie. M-am ținut să nu râd. Am simțit că trebuie să spun ceva care să vină din inimă.

- Am crezut în Zeul tău și în tine înainte de a te vedea.

— Mulțumită lui Ay, nu-i așa? a țipat el de bucurie. Nefertiti, tu ești prima care crede în El.

Voiam să vorbesc în continuare pentru a amâna cât puteam de mult clipa în care trebuia să ne apropiem trupește unul de altul.

— Voi fi prima care îi va cânta imnuri în templu.

— Îți promit că așa se va întâmpla.

Apoi, m-a sărutat pe buze și mi-a șoptit:

— Trebuie să-mi dai un moștenitor pentru tron!

Dintr-odată, toate simțămintele divine pe care le încercam au dispărut, fiind înlocuite de rușine și furie.

Ne-am continuat viața, unul lângă altul, atât ca soț și soție, cât și ca credincioși. M-a ajutat să-mi desăvârșesc viața religioasă, umplându-mi inima cu lumină, încât mă așteptam ca zeul să-mi vorbească așa cum îi vorbise și lui înainte. Însă, de fiecare dată când se apropia de mine, deveneam tăcută, iar corpul meu simțea scârbă. M-am îmbolnăvit și am devenit palidă.

Sarcina pe care o purtam și-a bătut joc de trupul meu frumos și zvelt.

Akhenaton ducea o viață întru adevăr, pentru care înfrunta toate puterile care-i stăteau în cale. Nu ura depravarea atât de mult cum ura minciuna și mincinoșii.

Îngrijorată, m-am întrebat ce i-aș răspunde când m-ar întreba dacă îl iubesc. Nu aș fi avut curajul să-l mint pentru că am învățat de la el să iubesc adevărul și să urăsc minciuna. Din această pricină, aveam un răspuns pregătit: – Iubirea va veni cu timpul, te rog să mă ierți, dar și eu urăsc minciuna ca și tine.

Un astfel de răspuns ar fi pus poate capăt viselor mele și m-ar fi îndepărtat de cinstea și lumina spre care mă îndreptam. Dar nu m-a întrebat niciodată nimic. În privința asta, Akhenaton a continuat să trăiască în întuneric, în vreme ce eu eram mereu îngrijorată că ar putea să-mi pună întrebarea cu pricina.

Într-o zi, Regina Tiye m-a chemat în camera ei de odihnă și a început să-mi cerceteze corpul zâmbind.

— Cred că-ți faci griji pentru corpul tău, a spus ea. În pântecul tău, porți o viață care în curând va fi parte din istoria acestei țări.

Am înțeles că vorbea despre așteptările prințului moștenitor.

— Roagă-te pentru mine, Maiestate.

— Ai toată viața în fața ta, mi-a spus cu încredere.

— Nu pot să fac nimic în privința asta. Unele lucruri depășesc puterile omului, m-am plâns eu.

— Nu lăsa frica să-ți pună stăpânire pe gânduri. O regină nu este ca orice om, mi-a șoptit.

Nu mai aveam cale de scăpare. Regina era o femeie puternică, ageră la minte, care își merita pe deplin numele de Mare Regină, așa cum o descrisese tatăl meu. Soțul meu o iubea nespus de mult, iar ea îl socotea proprietatea ei, chiar și după ce s-a căsătorit cu mine. Mă simțeam încătușată.

Veștile despre noul zeu au început să umble, ajungând la urechile preoților. Așa au început toate nenorocirile. La acea vreme, am ajuns să cunosc puterea pe care soțul meu o avea asupra corpului său firav. I-am simțit tăria cugetului, hotărârea și curajul cu care trecea peste piedicile ivite-n cale.

— Chiar dacă toate pietrele piramidelor s-ar aduna, pe mine nu ar putea să mă clinească, mi-a spus odată.

— Sunt alături de tine, i-am spus stârnită de însuflețirea lui.

— Zeul nostru nu ne va lăsa.

Nici chiar părinții lui nu au reușit să-l facă să-și schimbe purtarea. Într-o zi, Tiye m-a chemat la ea. Cred că a fost cea mai importantă zi din viața mea.

— Sarcina pe care o porți te-a împiedicat să afli necazurile prin care trece Teba? m-a întrebat.

— Necazurile Tebei sunt și necazurile noastre, i-am spus pregătindu-mă să o înfrunt.

— Cuvintele tale nu au nicio înrăurire asupra lui? m-a întrebat.

— Cuvintele Zeului său sunt mai puternice.

— Nu prea pari tristă sau îngrijorată.

— Maiestate, cred în vorbele sale. În sfârșit, am reușit să rup lanțurile.

Prin aceasta, am dezvăluit că dragostea pe care o purtam Zeului Unic era mai puternică decât dragostea pentru tron. Eram eliberată.

— Chiar crezi în noul Zeu? m-a întrebat uimită.

— Da, Maiestate.

— Dar asta înseamnă că te lepezi de toți zeii Egiptului...

— Este unic, fără seamăn, am spus.

— Crezi că ceilalți nu au dreptul să-și venereze zeii? m-a întrebat furioasă.

— El nu este împotriva celorlalți.

— O să vină o zi când Akhenaton va fi rege și va trebui să slujească toți zeii.

— Nu slujim decât un singur Zeu.

— Îți dai seama de urmările acestei nesupuneri?

— Zeul nostru nu ne va părăsi niciodată, i-am spus cu încredere.

— Mi-ai promis credință în orice împrejurare, a spus cu amărăciune.

— Ești stăpâna mea, dar Zeul este deasupra tuturor.

M-am întors în camera mea cu ochii în lacrimi, tristă, întrebându-mă ce mi-e sortit. De îndată, prințul a primit ordin să plece în călătorie prin întreg imperiul. La acea vreme, se spunea că prințul a dorit să întreprindă această călătorie pentru a cunoaște ce se întâmplă în imperiu. Însă

eu simțeam că Tiye dorea să mă pedepsească îndepărtându-mă de soțul meu în momentul în care urma să nasc. Când a plecat, am avut de înfruntat noi probe la care nu mă gândisem niciodată. Lumina lumii mele dispăruse, nici soarele nu mai lumina lăsându-mi lumea în întuneric. Îmi era frică.

Nimic nu mă putea mângâia pentru lipsa soțului meu, nici chiar mama mea vitregă. Tristețea pusese stăpânire pe mine.

Oriunde mă aflam și la orice ceas, îmi era dor de el. Nu-mi venea să cred că ocupa un loc atât de însemnat în viața mea. Mi-am dat seama că el era comoara vieții mele, dar nu ca un învățător, ci ca soț și iubit. Plângeam din pricina neștiinței de care dădusem dovadă până atunci. Îmi doream să se întoarcă pentru a-mi pune inima la picioarele lui.

Durerile nașterii m-au apucat în același timp cu Regina Tiye.

Eu am născut-o pe Meketaten, iar regina a dat naștere la doi gemeni, Smenkhare și Tutankhamon. Când am aflat că am o fetiță, m-a cuprins tristețea.

În harem, se spunea că era blestemul lui Amun și că nu voi da niciodată naștere unui băiat.

În acea vreme, Tadukhipa, fata regelui din Mitani, a venit la Teba. Regele Amenhotep al III-lea a auzit de frumusețea ei și a cerut-o în căsătorie, întărind astfel legăturile de prietenie dintre ei. Tadukhipa intrase în Teba cu mare fast, înconjurată de trei sute de sclavi. Tey încerca să mă binedispună, povestindu-mi despre triumful miciei prințese și despre frumusețea ei.

— Dar niciun soare nu strălucește mai tare decât al tău, mi-a spus în final.

În palat se vorbea că bătrânul rege își venera noua soție care era de vârsta nepoților săi și că plutea într-un ocean de fericire.

Boala însă se făcea simțită. Nu a mai trecut mult timp și am aflat că prințul moștenitor își propovăduia religia în timpul călătoriei.

Am fost chemată de rege și regină. Nu mă așteptam să-l văd pe rege atât de slăbit, dar pesemne că plăcerile iubirii îl istoviseră.

— Akhenaton este nebun, a țipat în ciuda stării sale.

— Putem trimite armatele în imperiu pentru a repara ceea ce a stricat Akhenaton, a spus Tiye.

— A pierdut tronul și nu-l va putea căpăta înapoi orice am face.

— Nu este cu putință ca ei să fie atrași de frumusețea caracterului său? am spus șovăielnică.

— Și tu ești ca el! Nu gândești deloc, a țipat la mine.

— Puteai să-l faci să fie mai înțelegător, a spus Tiye. Dar tu l-ai încurajat.

— Cum as fi reușit eu acolo unde tu ai dat greș? i-am răspuns, căutând să-mi potolesc mânia.

— Când se va întoarce îl voi pune să aleagă între tron și religia lui, a spus Amenhotep al III-lea dând din mâini.

Când s-a terminat, m-am întors la tristețile mele. Ziua următoare, Tey m-a trezit șoptindu-mi la ureche:

— Maiestate, regele a murit.

La auzul veștii, am devenit și mai tristă. Mă întrebam dacă regele reușise să-și ducă la bun sfârșit făgăduiala, înainte de a muri. Oare Tiye își va sacrifica prea iubitul fiu? în timp ce veghea îmbălsămarea soțului său, regina m-a chemat la ea. S-a uitat la mine cu ochii înroșiți de atâta plâns și mi-a spus: – Preoții m-au povățuit să-l numesc pe Smenkhare sau pe Tutankhamon rege, iar eu să fiu regent.

Fără îndoială că, în acel moment, regina se răzbuna pe mine.

— Tu întotdeauna ieși hotărârea cea mai înțeleaptă; mă voi supune oricare este aceasta.

— Spui adevărul? m-a întrebat.

— Am altceva în afară de adevăr? i-am răspuns disperată.

— Iubirea pentru fiul meu a învins înțelepciunea. Nu m-am învoit să ascult povața preoților.

Simțeam că abia învățasem să respir. Nu mai puteam scoate niciun cuvânt.

— Ești fericită acum?

— Da, Maiestate, am spus sincer. Urăsc să mint.

— Îmi făgăduiești să respecti tradițiile?

— Nu pot să făgăduiesc așa ceva.

— Meriți să fii pedepsită. Dar, în același timp, te prețuiesc. Voi doi v-ați ales calea. Urmați-o, dacă aceasta e voia zeilor!

M-am întors în camera mea fericită, în ciuda doliului care întristase palatul.

Am acoperit-o pe Meketaten cu sărutări. N-a trecut mult timp și iubitul meu s-a întors din lungă sa călătorie. Când l-am văzut, am alergat spre el și l-am îmbrățișat cu toată puterea pe care ți-o dă dragostea. S-a uitat la mine timp îndelungat și mi-a spus: – Nefertiti, dragostea a venit în cele din urmă.

Eram mirată de aceste cuvinte.

— Te-am iubit înainte să te văd.

— Da, dar nu m-ai iubit ca soț decât acum.

Puterea lui de a citi în inimile oamenilor m-a uimit. În fața trupului tatălui său, s-a întors spre mine și cu ochii în lacrimi mi-a spus, ca și cum și-ar fi cerut iertare: – Moartea mă înspăimântă. Nu l-am iubit așa cum ar fi trebuit!

Am urcat pe tron într-o vreme plină de frământare și vrăjmășie.

Akhenaton le-a arătat oamenilor lui calea spre religia sa, iar aceștia au împărtășit-o de bunăvoie. Nu m-am gândit niciodată să mă îndoiesc de cinstea lor, dar întâmplările ce au urmat au dovedit că cei mai mulți dintre ei nu fuseseră

cinstiți sau că credința lor nu era atât de puternică. Toți, mai puțin Meri-Ra, Marele Preot. Sunt încredințată că Akhenaton știa că nu erau cinstiți. Avea încredere însă că iubirea era răspunsul la toate greutățile și că vor trece de credința superficială și vor ajunge să cunoască credința adevărată. Așa se întâmplase și cu mine. În cele din urmă, am ajuns să îl iubesc și ca soț. O parte din acești oameni visau să-i urmeze la tron după ce criza avea să ia sfârșit.

Haremhab și chiar tatăl meu, Ay, se numărau printre ei.

Să nu crezi că ce-ți spun acum sunt doar gândurile mele. Am ajuns aici după ce am discutat cu oamenii lui Akhenaton în zilele dinaintea înfrângerii sale. Am fost foarte mulțumită că preoții l-au ales pe Tutankhamon să-i urmeze la tron. Eram încredințată că unii dintre ei încă visau să-și ducă la îndeplinire visurile, într-un fel sau altul. În orice caz, domnia noastră a început în vremuri tulburi, dar noi eram fericiți. Meketaten începuse să facă primii pași și o nouă ființă a prins viață în pântecele meu. De data aceasta era vorba de rodul dragostei dintre mine și Akhenaton.

Deși era moștenitorul haremului tatălui lui, așa cum cere tradiția, și frumoasa Tadukhipa era la cheremul său, eram singura femeie din viața lui.

A urmat vizita Reginei Mamă, dar nu mă așteptam să fie de bun augur. Și am avut dreptate.

Fiind în apropiere, am auzit ce i-a spus:

— Acum tu ești regele și nu trebuia să-ți nesocotești haremul.

— Am o singură dragoste, așa cum am doar o singură religie, a spus râzând.

— Trebuie să fii drept. Nu uita că Tadukhipa face parte din haremul tău și că are dreptul la o atenție specială, măcar de dragul tatălui ei...

Tiye s-a uitat la mine și mi-a văzut mâhnirea.

— Nefertiti a dovedit în fiecare zi că este o regină înțeleaptă, a continuat calmă, și poate că îmi împărtășește gândurile cât privește haremul.

Am tăcut în continuare, încercând să-mi ascund supărarea în timp ce ea începuse să vorbească despre îndatoririle unei regine.

Nu am putut să-mi birui dorința de a face o vizită în harem. Am mers acolo să le cunosc chipurile pe acele femei, dar, în fapt, doream să o văd pe frumoasa prințesă.

Era într-adevăr necuprins de frumoasă, dar acest lucru nu mi-a clătinat încrederea în mine.

Am schimbat câteva cuvinte politicoase și ne-am despărțit dușmance. Ziua următoare, pe când stăteam cu soțul meu în grădina palatului, l-am întrebat: – Ce ai de gând să faci cu haremul?

— Nu-l vreau, mi-a spus simplu.

— Dar Reginei Mamă nu-i pasă de dorințele tale, i-am spus.

— Mama iubește tradițiile.

— Dar tu ești cel dintâi dușman al tradițiilor.

— Ai dreptate, iubirea mea, mi-a spus râzând.

Cred că în acea perioadă m-am văzut cu Marele Preot al lui Amun. Îmi ceruse această întâlnire prin mijlocirea tatălui meu.

— Maiestate, poate știți de ce am venit.

— Te ascult, Mare Preot, i-am răspuns.

— Regele poate să venereze orice zeu voiește, dar toate zeitățile, în frunte cu Amun, au dreptul să fieenerate.

— Dar noi nu ne opunem nici unui zeu.

— Sper ca, atunci când va veni timpul, să ne sprijini.

— Nu pot să făgăduiesc decât ce știu că pot face, i-am spus sinceră.

— De tatăl maiestății voastre mă leagă o prietenie veche pe care nimic nu o poate distruge.

— Mă bucur să aud acest lucru.

Când a plecat, eram încredințată că mi-am făcut un dușman în afara palatului. Akhenaton era devotat răspândirii soliei sale, îndemnând la iubire prin iubire, renunțând la toate pedepsele și anulând datoriile celor nevoiași. Toată lumea credea că noua rânduială va aduce bunăstare Egiptului. Am dat naștere unei alte fetițe, Sekataten. Încă o dată eram dezamăgită, iar discuțiile despre vraja pe care o făcuseră preoții s-au întezit. Soțul meu însă a iubit-o pe fetiță din primul moment.

— Prințul moștenitor va veni când va fi momentul.

Construcția unui nou templu pentru Zeul nostru în Teba a fost isprăvită și am luat parte la ceremonia de inaugurare. În afara templului, preoții își adunaseră un grup de sprijinitori care scanda numele lui Amun.

Palatul trecea printr-o perioadă grea din cauza acestor răzmerițe. Regele și-a petrecut noaptea pe balconul camerei noastre foarte trist, adresându-se orașului: – O, Teba, oraș al păcatului, alcovul zeului mincinos și al preoților fără milă. După ziua de azi, nu mai doresc să locuiesc aici!

Zeul a poruncit să i se construiască un oraș nou. Bek a plecat însoțit de optzeci de mii de ingineri și muncitori să construiască orașul Zeului Unic. În toată această vreme, am trăit fericiți în palatul nostru, înconjurați din toate părțile de dușmani. Am mai dat naștere la alte două fete, Anhasenpaten și Neferaten. Când totul a fost gata, ne-am mutat în orașul cel nou împreună cu Smenkhare și Tutankhamon. Însă Regina Tiye a hotărât să rămână în Teba, lângă preoții lui Amun, pentru a păstra cea din urmă legătură dintre tron și temple.

Când am ajuns la Akhetaten, Orașul Luminilor, am țipat de fericire:

— Cât de frumos ești, cât de bun este sufletul tău, Zeul meu.

Am deschis orașul rugându-ne în templu și cântând imnuri atât de frumos cum în nici un alt templu nu se mai auziseră vreodată. Meri-Ra a fost uns Mare Preot. Aici, viața ne-a fost binecuvântată cu fericire, până într-o zi, când regele a venit la mine din camera sa foarte hotărât.

— Zeul mi-a poruncit ca nici o altă zeităte să nu mai fie venerată în țara lui.

Imediat mi-am dat seama de însemnătatea spuselor sale și l-am întrebat:

— Ce se va întâmpla cu ceilalți zei?

— O să poruncesc să li se închidă templele și să li se ia bunurile, mi-a spus cu glas hotărât.

Nu am mai scos niciun cuvânt, până când, în cele din urmă, mi-a spus că nu par fericită.

— Îi înfrunți pe toți preoții din țară, i-am răspuns.

— Îmi stă în putere să fac acest lucru.

— Vei fi nevoit să folosești forța, iar tu propovăduiești iubirea și pacea, i-am spus după o clipă de tăcere.

— Nu voi folosi forța cât voi trăi!

— Dacă nu se vor supune poruncii tale?

— Voi împărți bunurile templelor celor nevoiași, îmi voi chema poporul să slujească Zeul Unic și să se lepede de celelalte zeități. Auzindu-l vorbind așa, am simțit că mi se ia o greutate de pe suflet. L-am sărutat și i-am spus:

— Zeul nu te va părăsi niciodată.

Porunca a fost făcută cunoscută și pusă în fapt fără să nască tulburările la care ne așteptam.

Această purtare neașteptată era pricinuită de Zeu și puterea pe care coroana o avea asupra oamenilor. Încrederea noastră nu mai avea margini. Seara, în carul regal, neînsoțiți de gărzi, vizitam străzile din Akhetaten. Oamenii se adunau în jurul nostru plini de entuziasm. Coboram din trăsură și ne plimbam alături de ei printre

palmieri și curmali, lăsând deoparte tradiția care despărțea coroana de popor.

Aproape că-i cunoșteam pe toți acești oameni. Le știam trăsăturile feței, meseriile și la unii chiar numele. Într-adevăr, iubirea luase locul fricii care dăinuise până atunci. Împreună cântam cele mai frumoase imnuri pentru Zeul Unic.

— Mi-e teamă că voi nimiciți fala regelui, mi-a spus tata odată.

— Tată, noi trăim întru adevăr, i-am răspuns râzând.

Apoi am pornit în călătorii prin imperiu chemând oamenii să ni se alătore și să-l venereze pe Zeul Unic. Ne-am uimit adversarii și prietenii datorită izbânzilor pe care le aveam. Maho, șeful poliției, ne-a spus despre faptele tainice ale preoților și încercările lor neobosite de a întoarce oamenii împotriva noastră. Nimeni nu era mirat de felul lui Akhenaton de a-și venera Zeul sau de credința lui deplină. De fapt, eu devenisem pentru mulți o taină. Cum aș fi putut să mă interesez de viața religioasă, când trebuia să mă ocup de problemele administrative și financiare ale țării? Poate că ei îmi puneau la îndoială credința și înflăcărarea față de solia lui Akhenaton. Îi eram tovarășă în tot ce făcea în viață și credeam fiecare cuvânt pe care-l spunea, pentru că el nu mințea niciodată.

— Când toate sufletele se vor lepăda de murdărie, obișnuia să spună cu glas de biruință, toți vor auzi vocea divină și vor trăi întru adevăr.

Acesta era visul lui, să trăiască toți oamenii întru adevăr.

Când ne-am întors din călătorii, am găsit-o pe Meketaten bolnavă. Fața îi era atât de palidă, că nu am recunoscut-o.

Akhenaton a rămas la căpătâiul ei și a început să se roage. L-am tras pe doctorul Benko într-un colț al camerei și i-am spus:

— Benko, fata va muri.

— Am făcut tot ce mi-a stat în putere, mi-a răspuns trist.

— Preoții au făcut vrăji pentru a lua de lângă el ființa pe care o iubește cel mai mult, am țipat îngrozită.

L-am auzit rugându-se în șoaptă Zeului:

— Nu mă chinui! O iubesc atât de mult și nu pot trăi fără ea. Este mult mai matură decât o arată vârsta ei. Doar pe Tine Te va sluji.

Dar sufletul lui Meketaten s-a stins încet, încet, până când ne-a părăsit, chemată fiind să li se alăture stelelor. Ne-am aruncat peste trupul ei plângând și nemaivând puterea să îndurăm durerea.

— De ce, Zeule? plânga Akhenaton. De ce îmi pui credința la încercare fără milă? Chiar trebuie să-mi arăți cu atâta cruzime că încă nu îți cunosc puterea? De ce ești aspru cu mine, tu, atât de milostiv de obicei? De ce ești atât de rece, când de fapt ești iubitor? De ce ești atât de mânios, când eu mă supun ție? De ce aduci atâta nefericire, când tu ești plămădit din lumină? De ce ai creat-o atât de frumoasă și ai înzestrat-o cu atâta agerime? De ce ne-ai făcut să o iubim nemărginit și să o pregătim să te slujească în templu?

Am continuat să o plângem până când necazurile au cuprins țara din toate părțile. Ne-am întâlnit cu ministrul Nakht care ne-a înștiințat ce se întâmpla. Trebuie să recunosc că hotărârea mea nu mai era atât de puternică și îngrijorarea începuse să pună stăpânire pe mine. Dar Akhenaton făcea față furtunii la fel precum cea mai mare dintre piramide.

— Zeul nu ne va părăsi, spunea cu o încredere nemărginită. Nu voi cădea la nicio învoială.

Puterea lui neobișnuită mi-a dat curaj, iar sufletul meu s-a ridicat biruitor, învingând neîncrederea care îmi otrăvea sufletul. În acel ceas, m-am căit de această slăbiciune trecătoare. Când situația se înrăutățise și mai tare, Regina

Mamă, Tiye, a venit în vizită. Ne-a adunat la ea după ce îi primise pe oamenii noștri în palatul ei, din sudul orașului.

— Cerul este plin de nori negri, a spus ea. Oamenii tăi mi-au promis că-ți vor rămâne credincioși orice se va întâmpla.

— Ai încredere în ei? am întrebat-o.

— Împrejurările în care ne aflăm ne forțează să avem încredere în ei, mi-a răspuns cu reproș.

— Zeul meu nu ia în seamă vremurile grele în care ne aflăm, a spus Akhenaton.

— În curând răzmerițele vor izbucni.

— Zeul Unic nu mă va lăsa niciodată, a spus Akhenaton cu încredere.

— Nu am niciun drept să vorbesc în numele zeilor, dar știu ce se întâmplă în lumea oamenilor.

— Mamă, tu nu crezi, a spus Akhenaton cu tristețe.

— Nu-mi vorbi despre necunoscut. Vorbește-mi ca un rege și tratează-mă ca pe o regină!

Trebuie să iei măsuri înainte să fie prea târziu. Trimiteți în imperiu armata de grăniceri condusă de Mae. Folosește poliția și gărzile ca să lovești înșelăciunea și pe cei robiți de ea. Grăbeste-te înainte ca tronul să cadă în mâinile dușmanilor!

— Nu voi vărsa nicio picătură de sânge, a spus el cu furie.

— Nu mă face să mă căiesc că ți-am dat coroana, a spus Tiye cu tristețe adâncă.

— Vorbește cu el, Nefertiti, ești regina acestei țări! Poate voința zeilor a fost să te aleg tocmai ca să ne salvezi...

— Mamă, Zeul nu ne va părăsi niciodată, am spus cu însuflețire.

— Sorții au câștigat, iar nebunia a pus stăpânire pe noi, a adăugat disperată.

Tiye a părăsit Akhetaten bolnavă de tristețe. Nu a mai trăit mult după ce a ajuns în Teba. A mai durat puțin și Ay,

împreună cu Nakht și Haremhab au cerut să se întâlnească cu regele.

Când Akhenaton i-a văzut, le-a spus zâmbind:

— Nu aduceți vești bune.

— Maiestate, am venit pentru că iubim tronul, Egiptul și imperiul, a spus Ay.

— Și ce s-a întâmplat cu credința voastră în Creatorul lumii? a întrebat Akhenaton.

— Ne-am păstrat credința, dar suntem răspunzători pentru poporul nostru, a continuat Ay.

— Această răspundere nu are nicio valoare, dacă nu izvorăște din credință, a adăugat soțul meu.

— Dușmanii au trecut granițele imperiului, ne-a dat Nakht de știre. Provinciile se răzvrătesc, iar noi suntem blocați în Akhetaten.

— Zeul nu mă va părăsi niciodată, iar eu nu mă voi lepăda de solia Sa, a stăruit Akhenaton.

— Suntem în fața unui război civil! a spus Haremhab.

— Nu o să fie niciun război civil, a răspuns Akhenaton.

— Renunțăm la luptă ca să fim măcelăriți precum oile? a întrebat Haremhab.

— Eu însumi, singur și neînarmat, voi înfrunta armatele care ne vor ataca, a spus regele.

— Întâi te vor ucide pe tine, apoi pe noi. Dacă ești atât de devotat religiei tale, renunță la tron!

— Nu voi părăsi tronul Zeului meu. Ar fi o trădare. Vă eliberez de credința pe care mi-o purtați, a spus regele uitându-se la ei.

— Îți lăsăm timp să te gândești, a adăugat Haremhab.

Au plecat imediat ce au dat acest ultim avertisment. Nu mi-am închipuit niciodată că un faraon poate fi umilit astfel. Mă întrebam până când va fi Zeul nostru așa de aspru cu noi.

Admiram credința de neclintit a lui Akhenaton.

Haremhab a venit să mă vadă când eram singură.

— Fă ceva, mi-a spus. Fă orice îți stă în putere! O să fie ucis dacă nu-și schimbă purtarea.

O să fie ucis de propriii lui oameni. Trebuie să faci ceva înainte să fie prea târziu.

Vedeam duhul morții și al înfrângerii apropiindu-se. Credința îmi era zdruncinată și mă întrebam cum îmi pot salva iubitul de la moarte. M-am gândit că, dacă-l părăsesc, poate încrederea îi va scădea, va asculta sfaturile oamenilor lui și va părăsi tronul. O să creadă că l-am părăsit și eu, așa cum au făcut-o ceilalți. Nu știam ce altceva să fac!

Cu ochii în lacrimi și cu inima sfâșiată de durere, mi-am părăsit iubitul și mi-am aflat scăpare în palatul din nordul orașului. Am primit vizita surorii mele, Mutnejmet, care mi-a spus că regele nu se lepădase de ideile sale și că oamenii lui au hotărât să părăsească orașul și să-și declare loialitatea față de noul faraon pentru a împiedica izbucnirea războiului civil.

— Când te muți la Teba? m-a întrebat.

— O profeție s-a îndeplinit, i-am spus citindu-i gândurile cu ușurință. Este rândul celeilalte profeții să se îndeplinească. Mergi în pace. Eu voi rămâne lângă soțul și Zeul meu...

Au urmat zile pline de tristețe care au reușit să șteargă toate amintirile fericite pe care le-am adunat, ca și cum nu aș fi gustat niciodată din dulceața fericirii. Mă simțeam vinovată când priveam de la fereastra mea Orașul luminilor și pe locuitorii lui cum se pregăteau să-l părăsească înainte să fie loviți de blestem.

Auzeam planșetele oamenilor, țipetele copiilor și lătraturile câinilor. Vedeam valurile de oameni care părăseau orașul luând cu ei tot ce puteau. Se grăbeau să ajungă la Nil, spre sud sau spre nord. Am zăvorât toate ferestrele și ușile. I-am urmărit cu privirea până au dispărut

de tot. Apoi am văzut urâtenia care pusese stăpânire pe case, grădini, străzi și copaci.

— Akhetaten! am țipat din toată inima. Oraș al luminilor, unde sunt imnurile și muzica, unde au dispărut biruințele și iubirea.

Unde ești Zeule? Ți-ai părăsit slujitorii?

Orașul era pustiu, toate sufletele sale muriseră, unul câte unul.

Doar doi prizonieri mai rămăseseră: iubitul meu și cu mine, alături de un grup de gărzi. Am hotărât să mă duc să-l văd și să vorbesc cu el, dar am fost oprită să părăsesc palatul. Nu puteam nici să-i scriu. Mi-am dat seama că nu-mi rămânea altceva de făcut decât să aștept moartea în închisoare, ca și iubitul meu. Am încercat să trimit scrisori în care ceream lucruri mărunte către noul faraon, către tatăl meu, Ay, sau către colonelul Haremhab.

— Nu-ți este îngăduit să ai legătură cu lumea din afara zidurilor, mi-a spus șeful gărzilor cu asprime.

Am avut răbdare în toate acele zile de singurătate și tristețe chiar dacă nu mai aveam nicio nădejde. Nu-mi mai păsa nici de trecerea timpului. Mă rugam încontinuu, până când, în cele din urmă, mi-am redobândit credința în Zeul Unic. Credeam din nou că biruința finală va fi a lui. Îmi era prea greu să-mi închipui că iubitul meu, pe care îl cunoșteam mai bine decât pe orice altă ființă, poate să-și piardă încrederea în Zeul care îl alesese să-i fie unicul sol printre oameni. Pierduse totul, dar eram încredințată că nu a renunțat să trăiască în adevăr.

Într-o zi, șeful gărzilor a venit la mine și mi-a spus:

— Mi s-a ordonat să vă înștiințez că regele eretic a murit după o suferință îndelungată. Un grup de nobili a fost trimis să-l

îmbălsămeze și să-l înmormânteze după datinile faraonilor.

Nu am crezut niciun cuvânt din ce îmi spusese. Iubitul meu nu se îmbolnăvise și nu murise. Poate că ei l-au ucis pentru a-și asigura o biruință mincinoasă. Într-o zi, îl voi urma și eu. Îi voi spune de ce l-am părăsit și mă voi așeza alături de el pe tronul împărăției adevărului.

Vocea sa dulce nu se mai auzea. Regina mea a rămas tăcută și tristă. Mi-am luat rămas-bun de la ea și am plecat, chiar dacă inima mea, care se hrănea cu frumusețea ei, se împotriva.

Când m-am întors la Sais, am fost primit cu mare bucurie de tatăl meu. A început să mă întrebe despre călătoria mea și i-am răspuns la toate întrebările. Discuția a durat câteva zile. I-am povestit aproape tot ce aflatam, dar i-am ascuns două lucruri: interesul meu crescând pentru imnuri și dragostea profundă pe care o nutream pentru frumoasa Nefertiti.

Cuprins

1. Începutul poveștii
2. Preotul lui Amun
3. Ay
4. Haremhab
5. Bek
6. Tadukhipa
7. Toto
8. Tey
9. Mutnejmet
10. Meri-Ra
11. Mae
12. Maho
13. Nakht
14. Bento
15. Nefertiti